

PRITARTA
Pasvalio rajono savivaldybės tarybos
2013 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T1-280

Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos
2012 metų ataskaita

Pasvalys, 2013 m.

ĮVADAS

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS VYKDYMAS
PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖJE**

Visuomenės sveikatos stebėseną – tikslingai organizuotas ir sistemingai atliekamas visuomenės sveikatos būklės, ją veikiančių visuomenės sveikatos rizikos veiksnių duomenų rinkimas, kaupimas, apdorojimas, saugojimas, analizė ir vertinimas.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną – savivaldybių lygiu savivaldybių teritorijose vykdoma visuomenės sveikatos stebėseną. Ja siekiama gauti išsamią informaciją apie visuomenės sveikatos būklę savivaldybės teritorijoje bei planuoti ir įgyvendinti vietines visuomenės sveikatos prevencijos priemones, sveikatos politiką, parodyti įgyvendinamų programų rezultatus.

Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėseną nuo 2009 m. sistemingai vykdo Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Stebėseną vykdoma remiantis Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2012 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. T1-240. Juo patvirtinta 2012–2014 metų Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos programa ir jos įgyvendinimo planas. Šios programos tikslas – sukurti Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą, kurioje būtų sukaupta išsami informacija apie savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, ją veikiančius gyvensenos, aplinkos bei sveikatos priežiūros ypatumus ir ja remiantis būtų planuojamos bei įgyvendinamos savivaldybės gyventojų sveikatos stiprinimo ir rizikos veiksnių mažinimo priemonės.

Visuomenės sveikatos stebėsenos objektai – demografinė situacija, socialinė ekonominė būklė, sveikatos būklė, aplinkos veiksniai, gyvensena bei minėtų veiksnių sąsajos su sveikata, sveikatos priežiūros išteklių, sveikatos priežiūros įstaigų veikla, išlaidos sveikatos priežiūrai ir jos

finansavimas. Surinkti stebėsenos duomenys išsaugomi sukurtoje kompiuterinėje duomenų bazėje. Duomenys lyginami su šalies ir Panevėžio apskrities rodikliais ir stebima jų kitimo tendencija.

Rodikliai bei duomenys renkami, kaupiami, stebimi, analizuojami, pateikiami rezultatai ir rekomendacijos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. vasario 6 d. įsakymo Nr. V-62 „Dėl savivaldybėms skirtų visuomenės sveikatos stebėsenos atlikimo rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ nuostatomis ir kitais teisės aktais.

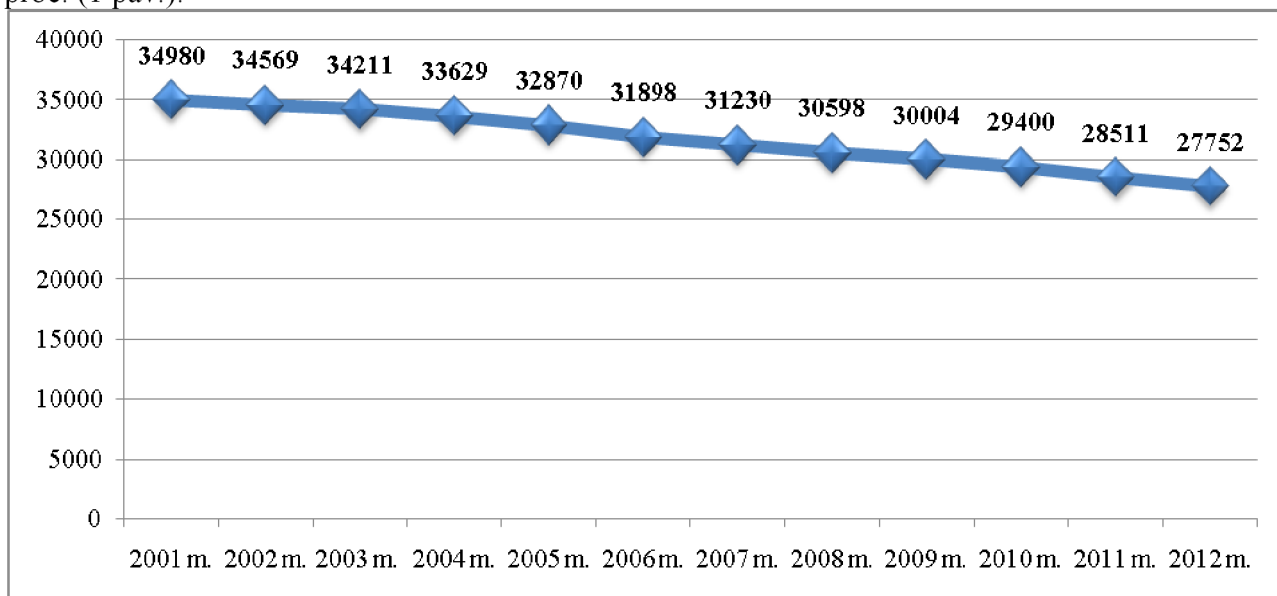
2011 m. atlikus visuotinių Lietuvos gyventojų ir būstų surašymą buvo patikslintas 2011–2011 m. gyventojų skaičius Lietuvoje. Rengiant 2012 m. Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą buvo atsižvelgta į šiuos pakitimus.

1. BENDROJI DALIS

1.1. Demografinė ir socialinė-ekonominė būklė

1.1.1. Gyventojai

Gyventojų skaičius Pasvalio rajone mažėja. 2001 m. pradžioje gyveno 34 980, o 2012 m. pradžioje 27 752 gyventojai. Per pastaruosius dvylika metų gyventojų sumažėjo 7 228 arba 20,66 proc. (1 pav.).

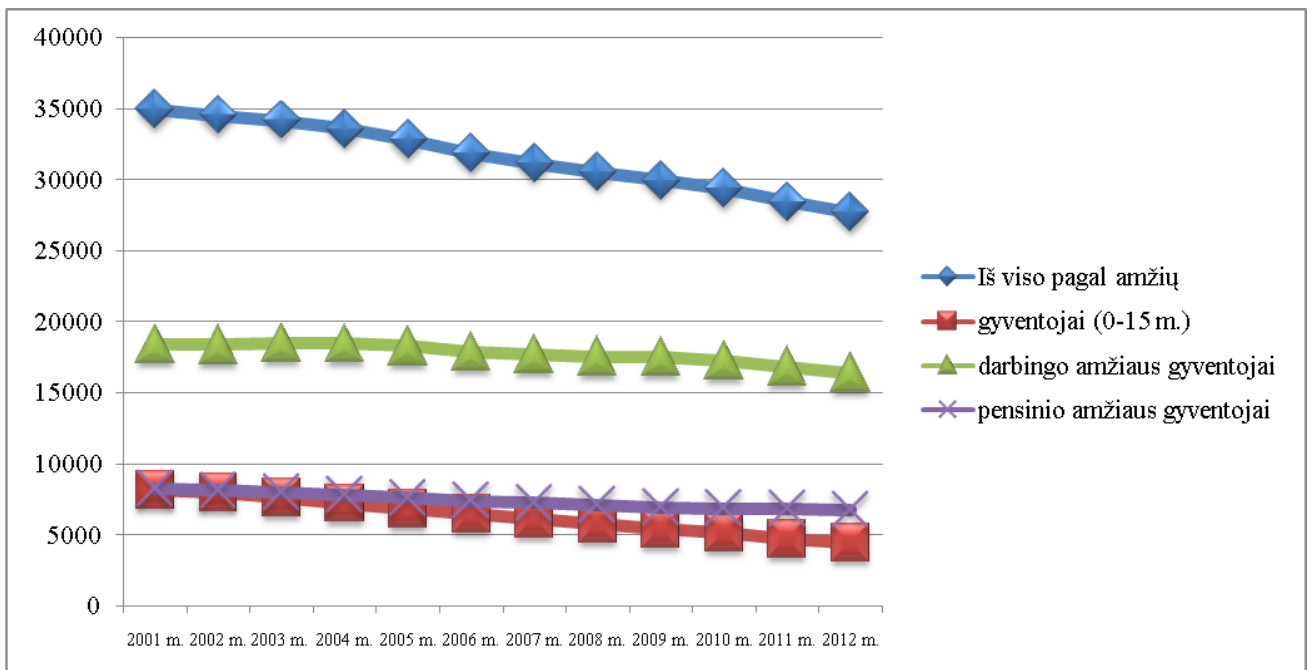

1 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas Pasvalio rajono savivaldybėje 2001–2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Vertinant vyrų ir moterų demografinę situaciją Pasvalio rajone vyrų gyvena mažiau nei moterų. 2012 metų pradžioje Pasvalio rajone buvo užregistruoti 13 028 vyrai (46,94 proc. Pasvalio rajono gyventojų) ir 14 724 moterys (53,06 proc.) (priedas, 2 pav.).

2012 m. Pasvalio rajone užregistruoti 6 815 pensinio amžiaus gyventojų ir tai sudarė 24,56 proc. visų minėtais metais rajone gyvenusių asmenų. Didžiausią grupę gyventojų užėmė darbingo amžiaus žmonės (59,22 proc.), o mažiausią – gyventojai iki 15 metų amžiaus (16,22 proc.). Vertinant gyventojų skaičių pagal tris didžiausias amžiaus grupes, pastebima, kad nuo 2001 iki 2012 metų jaunų žmonių Pasvalio rajone sumažėjo 3 712 (45,20 proc.), darbingo amžiaus gyventojų sumažėjo 2 018 (10,94 proc.), o pensinio amžiaus gyventojų – 1 498 (18,02 proc.) (priedas, 1 lentelė) (3 pav.).

3 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas pagal amžių Pasvalio rajono savivaldybėje 2001–2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

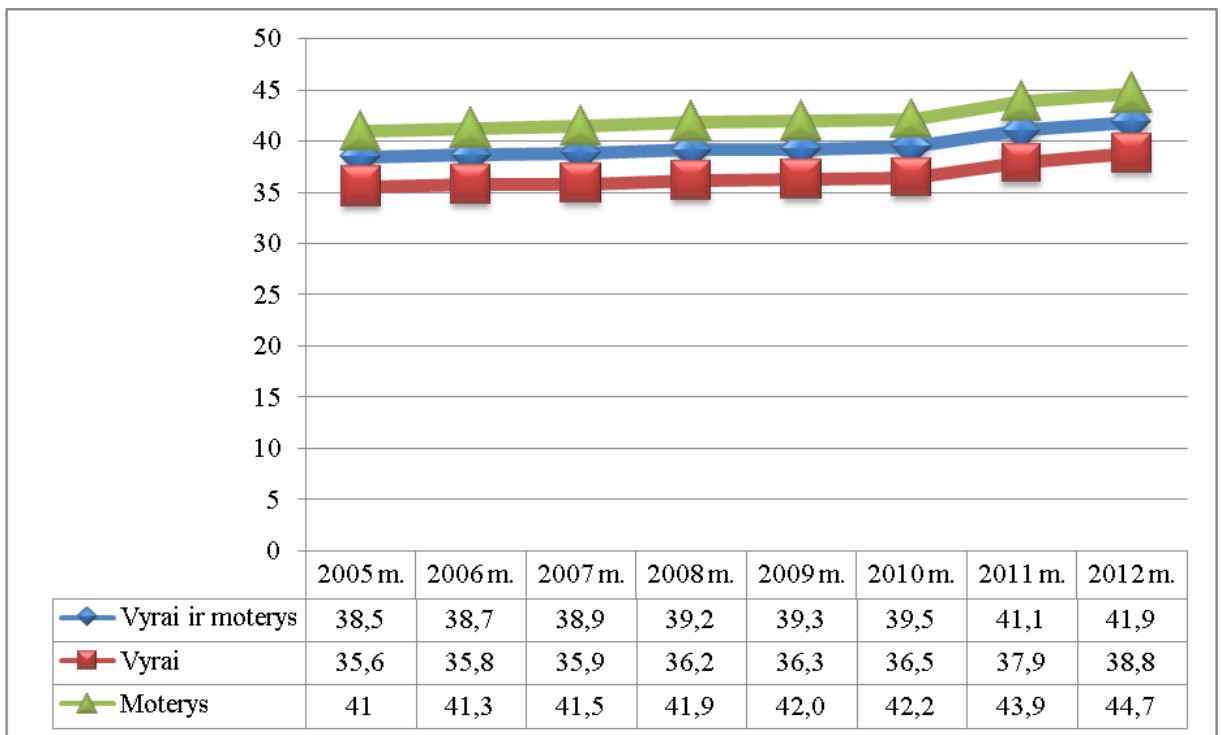
2001–2012 m. pagrindinė gyventojų skaičiaus sumažėjimo priežastis buvo neigiamas **migracijos saldo** – tai atvykusių ir išvykusių iš tam tikros teritorijos žmonių skaičiaus skirtumas. Šis skirtumas Pasvalio rajone išliko neigiamas nuo 2001 m., o tai reiškia, kad išvyko 5182 daugiau žmonių nei atvyko gyventi (priedas, 4 pav.). 2001–2009 m. emigrantų skaičius perskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais bei 2006–2010 m. atliktų statistinių tyrimų, kuriais remiantis buvo įvertinti 2001–2009 m. nedeklaruotos emigracijos srautai, duomenimis.

Taip pat gyventojų skaičius mažėjo ir dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos. Minėtu laikotarpiu Pasvalio rajone mirė 2392 gyventojais daugiau negu gimė kūdikių (priedas, 5 pav.). Lyginant Pasvalio rajono mirtingumo rodiklius su Lietuvos ir Panevėžio apskrities rodikliais, jie yra didesni Pasvalio rajone (priedas, 6 pav.).

Natūrali gyventojų kaita – tai gyventojų skaičiaus sudėties pakitimai, susiję su gimimais, mirimais, santuokomis bei ištuokomis, kurios glaudžiai siejasi su gyventojų reprodukcija. **Natūralus gyventojų prieaugis** – skirtumas tarp gyvų gimusiųjų ir mirusiųjų skaičiaus (priedas, 5, 6, 7 pav.).

Dauguma gyventojų įsikūrę kaimuose ir nedideliuose miesteliuose, vadinamuose bažnytkaimiuose. Nuo 2001 iki 2012 metų kaime gyvenančių žmonių sumažėjo 5579 (22,52 proc.), o mieste gyvenančių gyventojų – sumažėjo 1649 (16,16 proc.) (priedas, 8 pav.).

Pasvalio rajone nuo 2005 iki 2012 m. pasvaliečių vidutinis amžius pailgėjo 3,4 metais. 2012 m. pradžioje buvo 41,9 metų (atitinkamai moterų – 44,7, vyrų – 38,8) (9 pav.).

9 pav. Vidutinis gyventojų amžius metų pradžioje 2005–2012 m.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

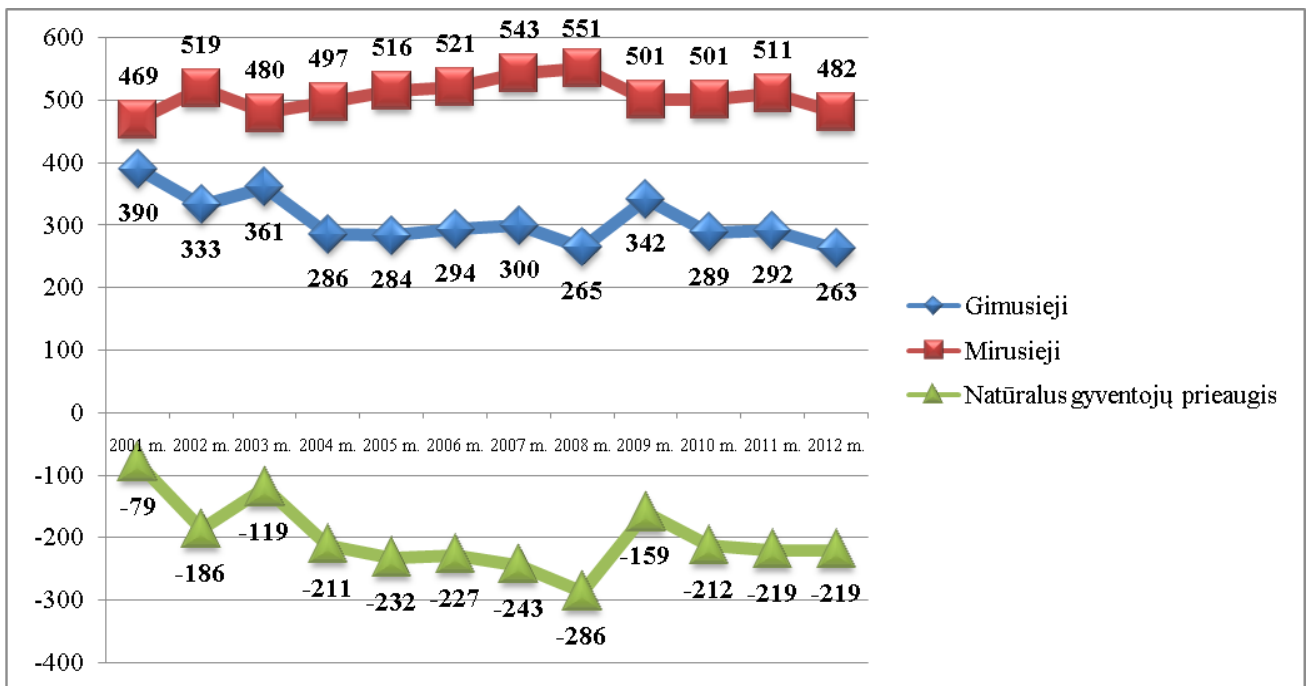
Išlaikomo amžiaus asmenų, kurių 2012 m. pradžioje 100-ai (15–59 metų amžiaus gyventojų) 60 ir vyresnių metų amžiaus Pasvalio rajono gyventojų teko 44. Nuo 2001 iki 2012 m. 0–14 m. išlaikomų asmenų dalis mažėja 26,47 proc. (priedas, 10 pav.).

1.1.2. Gimstamumas

Šeima – tai unikali socialinė institucija, susidedanti iš šeimos narių: drauge gyvenančių tėvų ir vaikų. Joje pilnavertiškai gali augti vaikas (-ai) bei formotis pilietišką jo (-ų) požiūrį. Ypač svarbu vaikui augti šeimoje. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, Pasvalio rajone užregistruotų santuokų skaičius nuo 2003 m. iki 2008 m. didėjo (77 santuokomis), o nuo 2009 m. iki 2011 m. sumažėjo 69 santuokomis. 2012 m. susituokė 45 poromis daugiau nei 2011 m. Nuo 2001 iki 2012 metų ištuokų skaičius registruotas banguojančia kreive. Mažiausiai ištuokų registruota 2004 m. – 73, daugiausia 2006 ir 2010 m. – 100 ištuokų. Iš viso per šį laikotarpį užregistruotos 1832 santuokos ir 1029 ištuokos. Galima teigti, kad daugiau nei pusė susituokusių šeimų išsiskiria (56,19 proc.) (priedas, 11 pav.).

Analizuojant demografinę situaciją, ypač svarbus rodiklis yra gimstamumas. **Gimstamumo rodiklis** parodo, kiek gimė gyvų kūdikių tūkstančiui gyventojų per metus. Šis rodiklis sąlyginai pagal lygį yra skiriamas į mažą – mažiau nei 15, vidutinį – 15–25 ir didelį – daugiau kaip 25 gyvi gimę kūdikiai 1000-iui gyventojų per metus.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2001–2012 m. laikotarpiu Pasvalio rajone pastebimas mažėjantis gimstamumas (32,56 proc.) (12 pav.).

12 pav. Natūrali gyventojų kaita Pasvalio rajone 2001–2012 m. (abs. sk.)
 Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Nuo 2001–2003 m. gimstamumas Pasvalio rajone buvo didesnis nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje (atitinkamai 2001 m. – 11,2, 2002 m. – 9,6, 2003 m. – 10,5). 2004–2010 m. laikotarpiu gimstamumo lygis rajone mažesnis (vidutiniškai 0,86 – 1000 gyv.) nei fiksuojamas šalyje. 2008 m. užfiksuotas žemiausias rodiklis 2001–2012m. laikotarpiu – 1000 gyventojų teko 8,2 gimusiojo. Tačiau, lyginant su Panevėžio apskritimi, Pasvalio rajone gimstamumo rodikliai nežymiai aukštesni (priedas, 13 pav.).

Statistikos departamento duomenimis, 2012 m. Pasvalio rajone gimė 263 kūdikiai, tai 127 kūdikiais mažiau nei 2001 m. Nuo 2001 m. gimė 3 699 kūdikiai. Daugiausia Pasvalio rajone gimdo 25–29 metų amžiaus moterys (priedas, 2 lentelė).

1.1.3. Mirtingumas

Mirtingumas – visų per tam tikrą laikotarpį mirusių žmonių ir vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. Šis rodiklis dažniausiai yra apskaičiuojamas 1000, 10 000, 100 000 gyventojų. Skaičiuojamas ne tik bendras mirčių kiekis, bet ir naujagimių mirtingumas (vaikų iki 1 metų). Bendrasis mirtingumo rodiklis sąlyginai pagal intensyvumo lygį yra skiriamas į mažą – mažiau 9, vidutinį – 9–15 ir didelį – daugiau 15 mirusiųjų 1000 gyventojų per metus.

2001–2012 m. mirtingumas Pasvalio rajone išlieka didesnis nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje. Vertinant mirtingumą pagal intensyvumo lygius, didžiausias Pasvalio rajone per šį laikotarpį buvo pasiektas 2012 m. – 1000 gyventojų teko po 17,5 mirusiojo. Analizuojant bendrą šalies situaciją, 2001–2012 metų laikotarpiu didžiausias mirtingumas buvo užfiksuotas 2012 m. – 13,7, Panevėžio apskrityje – 15,1. Lyginant su bendra šalies situacija, Pasvalio rajone mirtingumo rodiklis 2012 metais buvo 3,8, o su Panevėžio apskrityje – 1,4 atvejo didesnis nei bendras Lietuvos mirtingumo rodiklis. Pagal intensyvumo lygį mirtingumas Pasvalio rajone ir Panevėžio apskrityje yra didelis, tuo tarpu Lietuvoje išlieka vidutinis (priedas, 6 pav.).

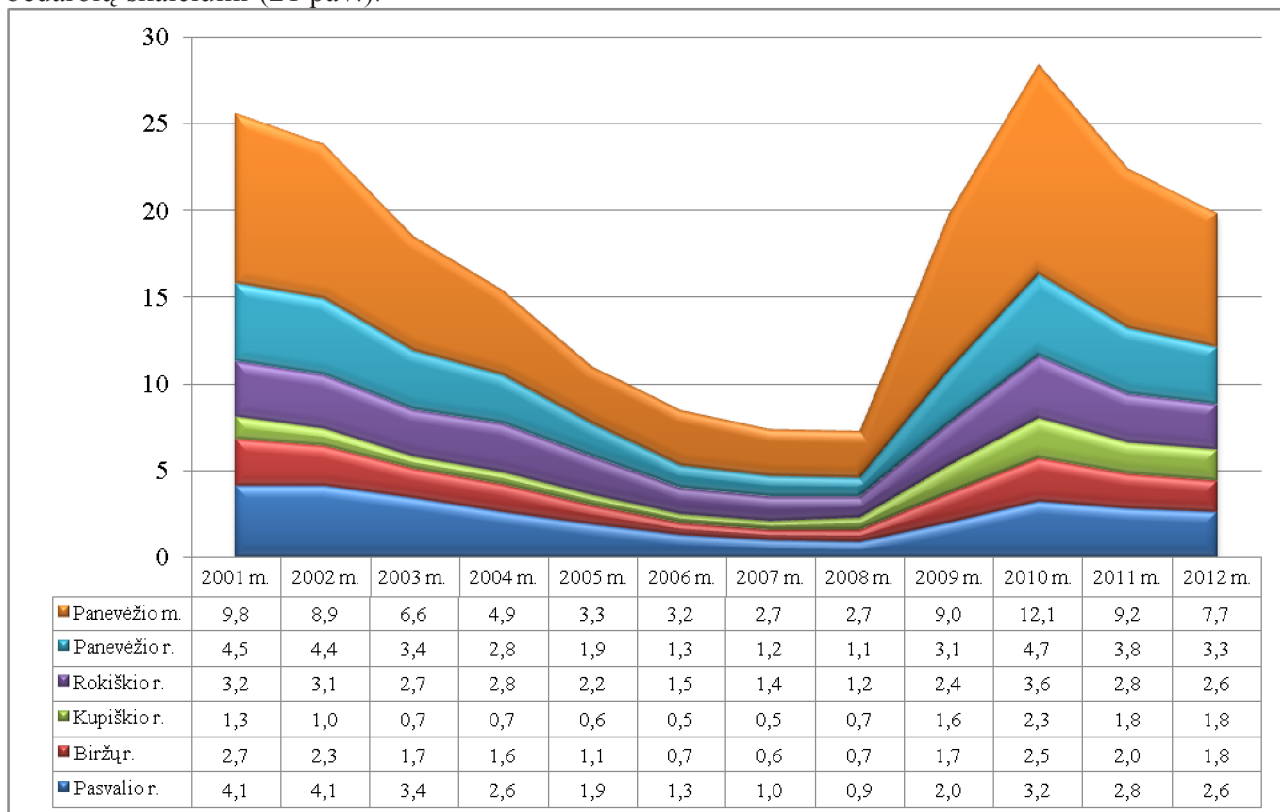
Statistikos departamento duomenimis, 2012 m. Pasvalio rajone mirė 483 gyventojai. 2001–2012 m. mirė 6092 žmonės. Vertinant gyventojų sveikatą ir socialinius ekonominius pokyčius Pasvalio rajone, labai svarbūs yra kūdikių mirtingumo statistiniai duomenys. Džiugu, kad 2012 m. mirusių kūdikių nebuvo (atitinkamai 2001 m. – 5, 2002 m. – 0, 2003 m. – 4, 2004 m. – 1, 2005 m. – 2, 2006 m. – 0, 2007 m. – 1, 2008 m. – 2, 2009 m. – 1, 2010 m. – 1, 2011 m. – 1). Pasvalio rajone mirtingumas pagal amžiaus grupes pateikiamas priede (priedas, 2 lentelė).

Visoje šalyje daugiau miršta vyrų nei moterų (priedas, 14 pav.). Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone 2001–2012 m. dažniausia pastebimas didesnis vyrų mirtingumas, tačiau 2004 m. Panevėžio apskrityje mirė 31 moterimi daugiau, o Pasvalio rajone 2001 m. – 11, 2008 m. – 7, 2011 m. – 25 moterimis mirė daugiau nei vyrų (priedas, 15, 16 pav.). Iš viso 2012 m. Pasvalio rajone mirė 483 gyventojai, iš jų 244 (50,52 proc.) vyrai ir 239 (49,48 proc.) moterys (priedas, 3 lentelė).

1.1.4. Nedarbo lygis

Socialiniai veiksniai veikia mūsų sveikatą, o nuo asmens ir visuomenės sveikatos priklauso ir socialinė gerovė. Susirgęs asmuo yra ne toks darbingas arba visai nedarbingas, jis nesukuria produkto ir praranda dalį galimų gauti lėšų. Vienas iš svarbiausių rodiklių, atskleidžiančių šalies socialinę–ekonominę būklę, yra bedarbių skaičius. Statistikos departamentas prie LRV, vertindamas bedarbių skaičių, remiasi Tarptautinės darbo organizacijos bedarbio sąvokos apibrėžimu: *Bedarbiai* – nedirbantys 15–74 metų amžiaus asmenys, kurie aktyviai ieško darbo (per paskutines keturias savaites kreipėsi į valstybinę darbo biržą ar privačią įdarbinimo agentūrą, darbdavius, draugus, gimines, žiniasklaidą, laikė įdarbinimo testus ar dalyvavo įdarbinimo pokalbiuose, ieškojo patalpų, įrenginių savo verslui, bandė gauti verslo liudijimą, licenciją, kreditą) ir per apibrėžtą laikotarpį (dvi savaites) gali pradėti dirbti. 2001–2013 m. sausio 1 d. duomenimis, Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriuje registruotų bedarbių skaičiai didžiausi 2001–2003 m. Nuo 2004 m. iki 2009 m. bedarbių skaičius rajone mažėjo, tačiau 2010–2013 m. bedarbių skaičius žymiai išaugo (atitinkamai 2010 m. – 2696, 2011 m. – 3478, 2012 m. – 2721, 2013 m. – 2656 bedarbiai) (priedas, 17 pav.). Iš jų 2010–2013 m. vidutiniškai buvo įdarbinti apie 8 proc. bedarbių (priedas, 18 pav.).

Lietuvos darbo birža skelbia registruotą nedarbą, kuris išreiškiamas darbo biržoje registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykiu. 2011 m. Pasvalio rajone darbingo amžiaus bedarbių procentas sumažėjo, lyginant su 2010 m., tačiau išliko aukštesnis nei 2004–2008 m. Galima teigti, jog nedarbo lygis nuo 2008 iki 2010 metų Pasvalio rajone padidėjo 3 kartus, todėl socialinė–ekonominė situacija šiuo aspektu ganėtinai bloga (priedas, 19, 20 pav.). Lyginant su Panevėžio apskritimi, Pasvalio rajonas užima trečią vietą po Panevėžio miesto ir Panevėžio rajono bedarbių skaičiumi (21 pav.).

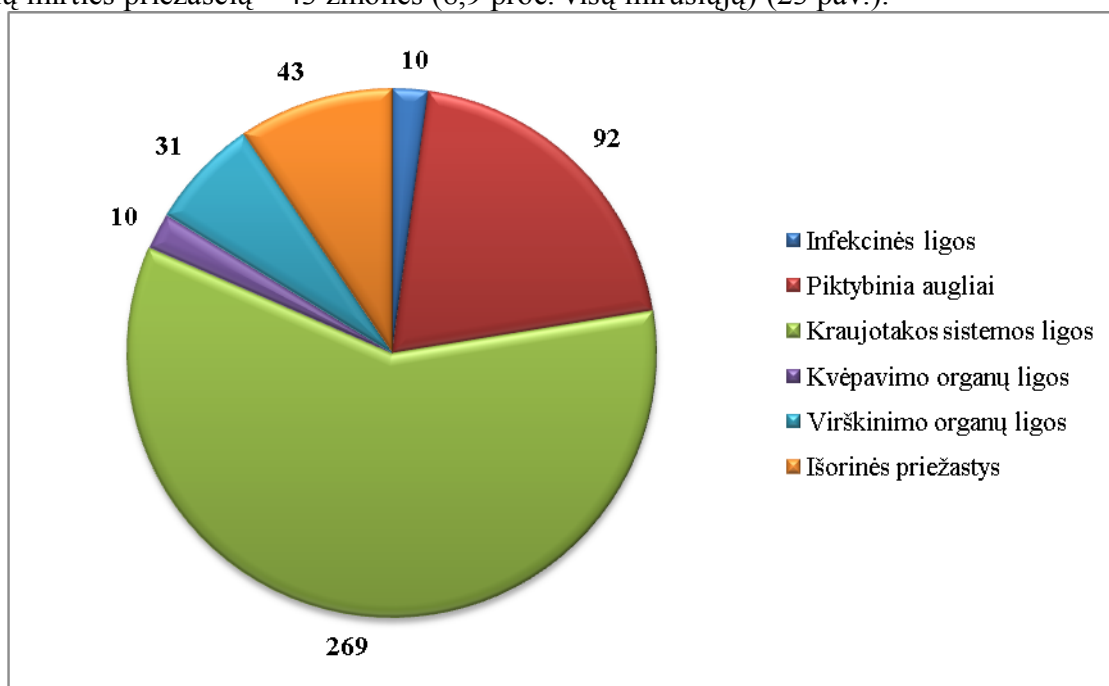
21 pav. Registruoti bedarbiai Panevėžio apskrityje 2001–2012 m. (tūkst.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2. GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ

2.1. Mirtingumas pagal priežastis

Mirties priežastis – bet kuri būklė, sukėlus ar sąlygojusi mirtį ir klasifikuojama pagal Tarptautinę statistinę ligų ir sveikatos problemų klasifikaciją. Mirties priežasčių struktūra parodo, kokią dalį (proc.) tarp visų mirties priežasčių sudaro tam tikros priežastys. 2001–2012 m. kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys – pagrindinės Pasvalio rajono gyventojų mirties priežastys (priedas, 22 pav.). Šios priežastys 2012 m. sudarė 87,67 proc. visų mirties priežasčių. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau nei pusė, t. y. 269 žmonės, arba 55,69 proc. visų mirusiųjų, nuo piktybinių navikų – 92 žmonės (19,05 proc. visų mirusiųjų), o nuo išorinių mirties priežasčių – 43 žmonės (8,9 proc. visų mirusiųjų) (23 pav.).

23 pav. Mirtingumas pagal priežastis Pasvalio rajone 2012 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2001–2012 m. mirtingumas kraujotakos sistemos ligomis Pasvalio rajone aukščiausią lygį per šį laikotarpį pasiekė 2011 m. – 1000 gyventojų teko po 10,69 mirusiojo. 2011 m. mirtingumas šios sistemos ligomis išaugo 2,98 atvejų 1000 gyventojų daugiau nei 2001 m. (priedas, 24 pav.). Mirtingumas nuo piktybinių auglių svyruoja nuo 2,49 iki 3,35 (aukščiausias rodiklis 2012 m.) atvejo 1000 gyventojų. (priedas, 25 pav.). 2012 m. Pasvalio rajono piktybinių navikų mirčių struktūroje dominuoja mirtys nuo trachėjos-plaučių piktybinių navikų (23 mirusieji arba 25 proc. visų mirusių nuo piktybinių navikų), krūties (moterų) ir priešinės liaukos piktybinių navikų (atitinkamai 7 (7,6 proc.) ir 6 (6,52 proc.) mirusieji) (priedas, 26 pav.). Analizuojant mirtingumą dėl išorinių mirties priežasčių 2001–2012 m., rodiklių kreivė išsidėsto banguojančiai. Didžiausias rodiklis 2002 m. – 2,19 atvejų 1000 gyventojų, o mažiausias 2009 m. – 0,94 atvejai (priedas, 27 pav.). Pastebimas nežymus mirtingumo dėl kvėpavimo organų ligų rodiklio mažėjimas, tuo metu dėl virškinimo organų ligų – didėjimas (2012 m. rodiklis yra aukščiausias per visą minėtą laikotarpį) (priedas, 28, 29 pav.).

Pasvalio rajono gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, lyginant su Lietuvos ir Panevėžio apskrities duomenimis, 2012 m. yra didžiausias (Pasvalio r. – 9,8, Panevėžio apsk. – 8,8, Lietuvos – 7,76 atvejai 1000 atitinkamo amžiaus gyventojų) (priedas, 30 pav.). Mirusieji pagal piktybinių navikų lokalizaciją Pasvalio rajono gyventojai lenkia trachėjos-plaučių, melanomos ir

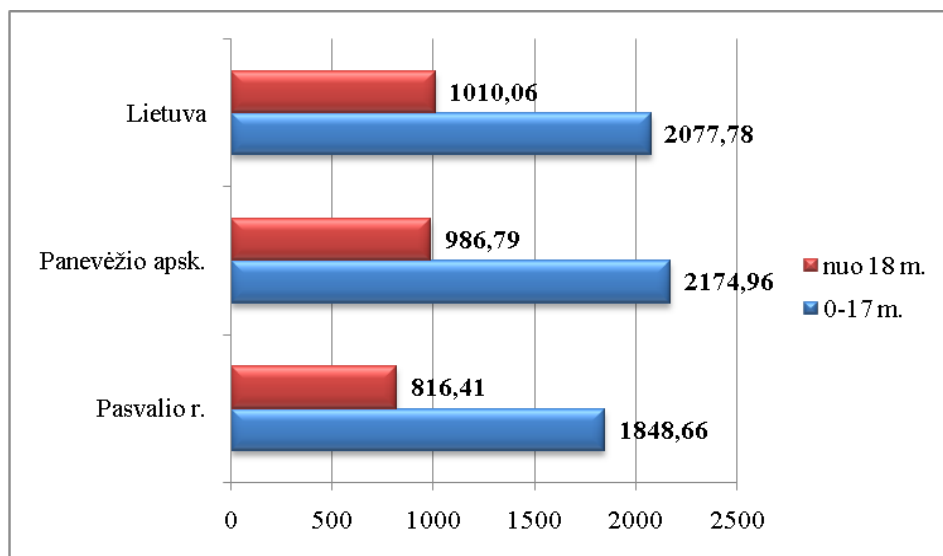
kitų odos, krūties, gimdos kaklelio ir limfinio, kraujodaros ir giminingų audinių navikų Apskritis ir Lietuvos rodiklius (priedas, 31 pav.)

2.2. Sergamumas

Analizuojant sergamumo situaciją pastebima, kad 2012 m. Pasvalio rajone registruojamas didžiausias sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis – 185,57 atvejai (1000 gyventojų), traumos, apsinuodijimai ir kt. išorinės priežastys – 90,08, akių ligos – 56,51, virškinimo sistemos ligos – 46,37, urogenitalinės sistemos ligos – 41,20, infekcinės ir parazitinės ligos – 32,80, ausų ligos – 27,02, psichikos ir elgesio ligos – 24,18, endokrininės sistemos ligos – 18,62 (priedas, 32 pav.).

Traumų, apsinuodijimų ir kt. išorinių priežasčių 2001–2012 m. atvejų kreivė banguojanti. Žemiausi rodikliai 2003 m. (66,17 atvejai 1000 gyventojų). Lyginant 2012 m., rodiklis aukštesnis (90,07 atvejai 1000 gyventojų), ir tik 0,39 atvejo žemesnis nei 2001 m. Infekcinių ir parazitinių ligų bei psichikos ir elgesio sutrikimų rodikliai 2012 m. rodikliai mažesni nei 2001 m., tačiau piktybinių navikų kreivė kylanti (priedas, 33 pav.).

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Pasvalio rajono gyventojų sergamumas yra mažesnis už Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities sergamumo rodiklius, tenkančius 1000 gyventojų (34 pav.). Tik Pasvalio rajono sergamumo kraujotakos sistemos ligomis rodikliai nežymiai aukštesni už šalies ir Panevėžio apskrities rodiklius (priedas, 35 pav.).

34 pav. Sergamumas Lietuvoje, Panevėžio apskr., Pasvalio rajone 2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

2.3. Sergamumas ir ligotumas tuberkulioze

Tuberkuliozė – viena iš grėsmingiausių ir sunkiausių infekcinių ligų, kurios plitimo priežastys yra socialinės: blogos gyvenimo ir sanitarinės higienos sąlygos, nevisavertė mityba, girtavimas, nedarbas, gyventojų migracija, skurdas, priklausomybė nuo narkotikų, ŽIV infekcija, nepakankama besigydančių ligonių kontrolė.

Vertinant 2001–2012 m. sergamumą tuberkulioze, Pasvalio rajono gyventojų sergančių aktyvia tuberkuliozės forma, yra daugiau nei Lietuvos ir Panevėžio apskrities (2012 m. atitinkamai Lietuvos – 0,48, Panevėžio apskr. – 0,58, Pasvalio r. – 0,98 atvejai 1000 gyventojų). Lyginant su 2011 m. visų minėtų teritorijų rodikliai nežymiai aukštesni (priedas, 36 pav.). Pasvalio rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze 2,18 karto aukštesnis nei Panevėžio rajono, 2,09 karto nei Panevėžio miesto, 1,75 – Kupiškio rajono, 1,58 karto daugiau nei Biržų rajono ir 1,44 karto – Rokiškio rajono (priedas, 37 pav.).

Ligotumas – tai bendras visų žinomų ligos atvejų skaičiaus ir gyventojų skaičiaus santykis tam tikru laiko momentu (dažniausiai metų pabaigoje). Pasvalio rajono gyventojų ligotumas tuberkulioze aukštesnis nei Lietuvos ir Panevėžio apskrities. Nuo 2003 m. pastebimas staigus (2007 m. – 2,25 karto) kreivės kilimas aukštyn (atitinkamai 2003 m. – 2,47, 2004 m. – 4,25, 2005 m. – 5,03, 2006 m. – 5,55, 2007 m. 5,56 atvejai 1000 gyventojų), o nuo 2008 m. rodiklis pastebimai sumažėja (3,53 atvejai) ir 2010 m. lieka tik 1,3 karto aukštesnis už Panevėžio apskrities ir 1,49 karto už Lietuvos rodiklius (priedas, 38 pav.). Tuberkulioze serga daugiau vyrai nei moterys. 2012 m. vyrų ligotumas 5,67 karto aukštesnis už moterų (priedas, 39 pav.). O stebint ligotumą 2001–2012 m. pagal gyvenamąją vietą, daugiau tuberkulioze serga miesto gyventojai, tik keletą metų pastebimas didesnis kaimo gyventojų ligotumas (atitinkamai 2002 m. – 2,24, 2006 m. – 5,19, 2007 m. – 5,03 ir 2009 m. – 3,80) (priedas, 40 pav.).

2.4. Bendras sergamumas

Bendras sergamumas parodo, kiek per metus buvo užregistruotų visų ligos atvejų (naujų ir kartotinių), dėl kurių buvo kreiptasi į sveikatos priežiūros įstaigas, ir tų metų vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. 2012 m. Pasvalio rajone bendrojo sergamumo rodikliai tiek suaugusiųjų, tiek vaikų buvo žemesni nei Panevėžio apskrityje ir Lietuvoje (priedas, 41 pav.).

2012 m. didžiausias Pasvalio rajono gyventojų bendras sergamumas buvo kvėpavimo sistemos (312,9 atvejai 1000 gyventojų), kraujotakos sistemos (205,4 atvejai), jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis (163,8 atvejai), akių ligų (110,3 atvejai) (priedas, 42 pav.).

2.5 Sergamumas infekcinėmis ligomis

4 lentelė. Pasvalio rajono gyventojų sergamumas infekcinėmis ligomis 2008–2012 m.

Liga	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Gripas	71	414	10	197	2
Ūminės viršutinių kvėpavimo takų infekcijos	609	1526	325	1721	2662
Vėjaraupiai	61	137	97	190	66
Erkinis encefalitas	8	10	4	2	3
Laimo liga	6	28	8	1	7
Virusinis meningitas	2	1	3	4	2
Meningokokinė infekcija	1	0	0	0	1
Askaridozė	1	5	0	2	0
Enterobiozė	27	5	0	3	2
Pedikuliozė ir ftiriazė	26	9	5	7	7
Niežai	46	29	12	26	27
Dermatofitijos	7	9	16	13	4
Sifilis	1	1	1	0	1
Virusiniai hepatitai	2	0	1	1	0
Tuberkuliozė (patvirtinta bakteriologiškai ir histologiškai)	19	15	23	23	21
Skarlatina	17	8	17	8	7
Virusinės žarnyno infekcijos (nepatikslintos)	11	8	20	25	17
Virusinės žarnyno infekcijos (patikslintos)	31	30	36	53	24
Nepatikslintos bakterinės žarnyno infekcijos	52	50	47	54	40
Kitos patikslintos bakterinės žarnyno infekcijos	10	12	11	6	19

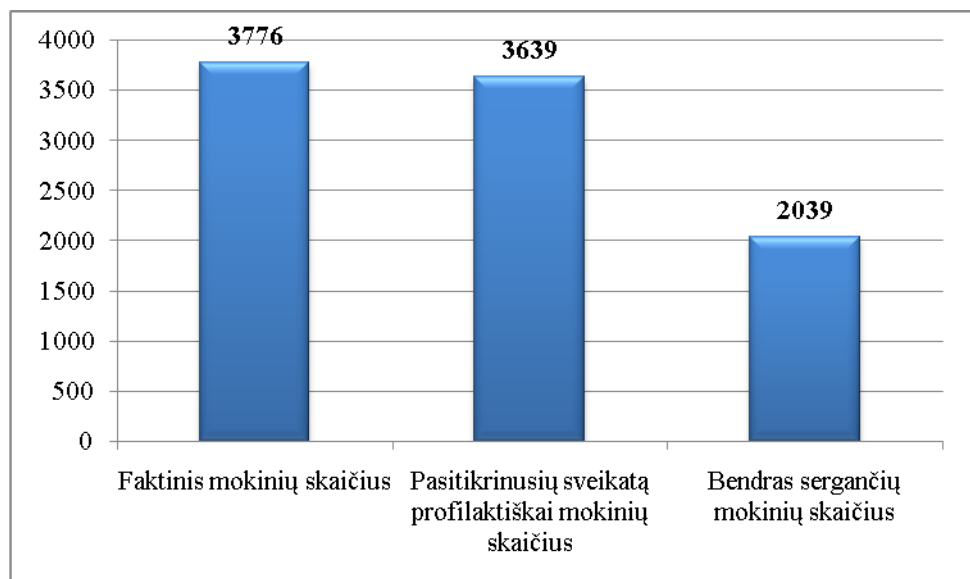
Kitos salmoneliozės	18	17	17	8	21
Šigeliozė	0	0	1	0	1

Duomenų šaltinis: Panevėžio visuomenės centro Pasvalio skyrius

3. MOKINIŲ PROFILAKTINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Vadovaujantis Lietuvos Higienos normos 21:2011 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 98 punkto reikalavimu „Mokyklos vadovas arba jo įgaliotas asmuo užtikrina, kad mokiniai iki 18 metų ugdymo procese dalyvautų tik teisės akto nustatyta tvarka pasitikrinę sveikatą ir pateikę Vaiko sveikatos pažymėjimą (forma Nr. 027-1/a), išduotą ne anksčiau kaip prieš metus. Pradėję mokyti mokiniai mokykloje, Vaiko sveikatos pažymėjimą (forma Nr. 027-1/a) turi pateikti iki einamųjų metų rugsėjo 15 d. Mokiniai, profilaktiškai pasitikrinę sveikatą, pažymas apie savo sveikatos būklę pristato savo mokyklų klasių auklėtojams, mokyklos administracijos atstovui arba mokyklose dirbantiems visuomenės sveikatos priežiūros specialistams. Vaiko sveikatos pažymėjimų pateikimas būtinas todėl, kad jose gydytojai nurodo kiekvieno mokinio fizinio ugdymo grupę, bendrą sveikatos būklę (ūgį, svorį, regą), susirgimus, pateikia svarbias rekomendacijas. Remiantis Pasvalio savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų mokinių pateiktais vaikų sveikatos pažymėjimų duomenimis, išryškėja įvairūs didėjantys sergamumo rodikliai. Nors mokinių skaičius kasmet mažėja, sergamumo rodikliai didėja, ypač vyresnėse – 5–12 klasėse.

Remiantis 2012 metų moksleivių sveikatos sutrikimų ir sergamumo suvestine, paaiškėjo, kad sveikatos nepasitikrino 137 mokiniai, tai sudaro 3,63 proc. iš visų mokyklas lankančių ugdytinių. Bendras sergančiųjų skaičius sudarė 2039 (56,03 proc.) iš visų sveikatą pasitikrinusių mokinių (43 pav.).

43 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo įstaigų mokinių skaičius 2012–2013 m. m. (abs. sk.)

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

Iš 3639 sveikatą pasitikrinusių mokinių 518 pradinėse klasių mokinių yra sveiki, serga – 54,08 proc. Iš 2511 sveikatą pasitikrinusių 5–12 klasių mokinių – 39,26 proc. turi sveikatos sutrikimų, 1082 vyresniųjų klasių mokiniai yra sveiki (priedas, 44 pav.).

Vyresnėse klasėse sergančiųjų mokinių skaičius didesnis, nei pradinėse klasėse – 67,98 atvejais daugiau (1000 sveikatą pasitikrinusiųjų). Bendras 0–12 klasėse tenkančių susirgimų skaičius yra 859,85 atvejai (atitinkamai 0–4 kl. 812,94 atvejai, 5–12 kl. tenka 880,92 atvejai) (1000 pasitikrinusiųjų) (priedas, 45 pav.). Profilaktinių patikrinimų metu fiksuojama, ar vaikų svoris ne

per mažas jų ūgiui ir amžiui, ar nėra antsvorio ir nutukimo. Daugiausia (59 atvejai) 0-12 klasių mokiniams nustatyta antsvorio susirgimų (priedas, 46 pav.).

Kiekvienais metais dažniausiai fiksuojama regos (žvairumas, miopija, toliaregystė, astigmatizmas) sutrikimai – 758 atvejai (24,22 proc. visų susirgimų), iš jų 66,22 proc. sudarė miopija – 502 atvejai (16,04 proc. visų susirgimų). Dantų ligos rastos 611 mokinių (16,79 proc. visų pasitikrinusiųjų). Skeleto-raumenų sistemos sutrikimai diagnozuoti 13,49 proc. (491 atvejai) iš 3639 sveikatą pasitikrinusių mokinių. 5,6 proc. (205 atvejai) mokinių nustatyti nervų sistemos sutrikimai bei 6,9 proc. (253 atvejai) kvėpavimo sistemos problemų. 5,3 proc. (194 atvejai) mokinių registruoti kraujotakos sistemos bei 4,9 proc. (180 atvejų) endokrininės sistemos ligos (priedas, 47 pav.). Regos sutrikimai, kraujotakos, skeleto-raumenų, endokrininės sistemų ligos dažniau diagnozuotos vyresnėse klasėse, dantų ir kvėpavimo sistemos ligomis dažniau serga pradinėse klasių mokiniai (priedas, 48 pav.). Iš 3639 sveikatą pasitikrinusių mokinių, pagrindinė fizinio ugdymo grupė skirta 3393 mokiniams (93,24 proc.), parengiamoji grupė – 4,17 proc., o specialioji – 1,37 proc. mokinių. 2012–2013 mokslo metais nuo kūno kultūros pamokų atleisti 17 mokinių (priedas, 49 pav.).

Vertinant 2009–2012 m. sergamumą pedikulioze, daugiausia sergančių mokinių buvo 2011 m. (atitinkamai 2009m. – 94, 2010 m. – 126, 2011 m. – 189, 2012 m. – 159 atvejai) (priedas, 5 lentelė).

4. FIZINĖ APLINKA

4.1. Vandens kokybė

Geriamasis vanduo privalo būti saugus ir kokybiškas, o vartotojams tiekiamo geriamojo vandens kokybės reikalavimai nustatyti Lietuvos Respublikos higienos normoje HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Tiriant geriamojo vandens kokybę atliekami mikrobiologinių, toksinių ir indikatorinių rodiklių matavimai. Pasvalio valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenimis, 2012 m. visos rajono vandenvietės tiekė saugų geriamąjį vandenį, geriamajame vandenyje nebuvo nustatyta mikrobinės ar toksinės taršos. Pasvalio rajono kai kuriose vandenvietėse tiekiamas vanduo neatitinka vandens kokybės dėl indikatorinių rodiklių tiek iš gręžinių, tiek iš vartojimo čiaupų viršijo bendroji geležis. Didžiausi geležies kiekiai nustatyti Bajorėlių (8 kartus viršija nustatytą normą), Nakiškių (6 kartus viršija nustatytą normą), Žadeikių (5 kartus viršija nustatytą normą) ir kitose vandenvietėse. Dideli sulfatų kiekiai nustatyti Bajorėlių (6 kartus viršija nustatytą normą), Žadeikių gręžiniuose. Net 16 vandenviečių drumstumas viršija leistinas normas. Leistinos normos: bendroji geležis 200 µg/l, sulfatų 250 mg/l, drumstumo 4 DV. (priedas, 6 lentelė)

Šulinių vandens kokybę vertinta pagal higienos normą HN24:2003 ir gautus pranešimus iš gydymo įstaigų. 2011 m. ištirti 44 šuliniai, kurių vandenį maistui naudoja nėsčiosios ir kūdikiai iki 6 mėn. amžiaus. 16 šulinių (36 proc.) nustatyta mikrobinė tarša, 19 šulinių (43 proc.) rasta padidintas nitratų kiekis, 1 (2,27 proc.) – nitratų ir 3 (6,8 proc.) – padidintas amonio kiekis.

7 lentelė. Informacija apie šulinių vandens kokybę Pasvalio rajone 2009–2012 m.

Metai	Šulinių sk.	Ištirta šulinių			
		Nustatyta			
		Mikrobinė tarša	Nitratai	Nitritai	Amonis
2009 m.	40	21	23	0	1
2010 m.	26	19	14	1	2
2011 m.	44	16	19	1	3
2012 m.	10	-	5		-

Higienos instituto duomenimis, 2004–2012 m. Pasvalio rajono Lėvens upės ir Šilo ežero maudyklų vandens kokybė atitiko nustatytus kokybės reikalavimus. Maudyklų vandens kokybės stebėseną vykdoma pagal teisės aktuose numatytus reikalavimus, tyrimai atitiko Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reikalavimus.

5. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOS RAIDA RAJONE

5.1. Sveikatos priežiūros ištekliai

Pasvalio rajone 2012 metais 1-am tūkstančiui gyventojų teko 2,09 gydytojo (priedas, 50 pav.) 2012 metais privačiai dirbančio medicinos personalo, palyginti su 2011 metais, skaičius nežymiai sumažėjo (priedas, 51 pav.). Sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių specialistų skaičius nežymiai padidėjo: šeimos gydytojų padaugėjo 0,03, odontologų 0,11, specialistų su med. išsilavinimu 0,31, slaugytojų 0,22 (1000 gyventojų) (priedas, 52 pav.). 2012 metais Pasvalio rajono gyventojų pas gydytojus lankėsi daugiau nei 2010–2011 m., bet mažiau nei 2007–2009 m., o pas gydytojus odontologus apsilankymų padaugėjo 0,12 1-am gyventojui (priedas, 53 pav.). Apsilankymų pas gydytojus 1-am gyventojui 2012 m. Pasvalio rajone tenka mažiau nei Lietuvoje ir Panevėžio apskrityje (atitinkamai rajone – 5,74, Panevėžio apskrityje – 7,30, Lietuvoje – 7,54 atvejai) (priedas, 54). Pasvalio rajone nuo 2006 metų iki 2011 metų bendras lovų skaičius stacionaruose didėjo, 2012 m. – sumažėjo iki 6,24 1000 gyventojų. Lyginant lovų skaičių, atitenkantį 1-am tūkst. gyventojų, 2006 metais jis buvo 4,76 (priedas, 55 pav.). 2012 m. Pasvalio rajone stebimas aukštesnis hospitalinis sergamumas (249,90 atveju), nei Panevėžio apskrityje (248,12) ir Lietuvoje (235,11 – 1000 gyventojų) (priedas, 56 pav.). Vidutinė gulėjimo stacionare trukmė išlieka stabili apie 8 dienas tiek Pasvalio rajone, tiek Lietuvoje ir Apskrityje (priedas, 57 pav.).

5.2. Greitosios medicinos pagalbos veiklos rodikliai

2012 metais greitosios medicinos pagalbos paslaugų suteikimo skaičius, palyginti su 2008–2010 metais, didėja. 2012 metais pagalba suteikta 165,20 paslaugų (1000 gyventojų), tai yra mažiau suteiktų paslaugų nei Lietuvoje (220,50) ir Panevėžio apskrityje (222,10) (priedas, 58 pav.).

6. SPECIALIOJI DALIS

Tyrimas „2-9 klasių mokinių nešiojamų mokyklinių kuprinių svorio įvertinimas bendrojo lavinimo mokyklose“

Mokinių sveikatos problema – laikysenos sutrikimai

Kasmet analizuojant vaiko sveikatos pažymėjimus paaiškėja, kad viena iš pagrindinių Pasvalio rajono mokinių sveikatos problemų yra raumenų ir skeleto sistemų sutrikimai. Ši problema aktuali tiek miesto, tiek kaimo mokyklose besimokantiems mokiniams. 2008 m. fiksuoti 131,25, 2009 metais – 129,0, 2010 m. – 128,28, 2011 metais – 92 susirgimai 1000-ii sveikatą pasitikrinusių vaikų.

Kai kurių šalių mokslininkų tyrimai įrodė, kad per daug sveriančios ar netinkamai nešiojamos kuprinės turi įtaką kaklo, pečių, nugaros skausmų, pasunkėjusio kvėpavimo bei netaisyklingos laikysenos vystymuisi. Dėl per sunkių kuprinių nešiojimo vaikams gali prasidėti nugaros skausmai arba vadinama jaunatvinė osteochondrozė, kuri vėliau dešimčia metų anksčiau sukels senatvinę osteochondrozę. Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro duomenimis, įvairių šalių gydytojai 11–12 metų vaikams rekomenduoja nešti ne sunkesnę kaip 10 proc. savo svorio kuprinę, kuri turi būti su dviem diržais ir nešama taisyklingai užsidėjus ant pečių. Mokslininkų nuomone, kasdieninis nešiojimas sunkesnės kaip 15 proc. savo svorio kuprinės gali būti traktuojamas kaip rizikos veiksnys, darantis įtaką moksleivio nugaros skausmams ar kitiems stuburo pakenkimams atsirasti. Ryškiausi stuburo pakitimai vyksta jaunesniame mokykliniame amžiuje (7–10 metų), nes toliau auga ir kaulėja skeletas, tačiau stuburas tebėra ne visai sukaulėjęs, lankstus.

Taigi, optimalus pilnos kuprinės svoris turėtų sudaryti ne daugiau kaip 10 proc. moksleivio kūno svorio. Didžiausias pilnos kuprinės svoris neturi viršyti 15 proc. moksleivio kūno svorio.

Visuomenės sveikatos biuras 2012 m. rugsėjo–spalio mėnesiais atliko tyrimą „2–9 klasių mokinių nešiojamų mokyklinių kuprinių svorio įvertinimas bendrojo lavinimo mokyklose“. Tyrimo

tikslas buvo įvertinti Pasvalio miesto ir rajono bendrojo lavinimo mokyklų 2–9 klasių mokinių nešiojamų kuprinių svorį, siekiant išvengti vaikų laikysenos sutrikimų, informuojant tėvus ir pedagogus apie per daug sveriančių kuprinių įtaką kaklo, pečių, nugaros skausmų, pasunkėjusio kvėpavimo bei netaisyklingos laikysenos vystymuisi. Šiuo tyrimu buvo siekiama atkreipti moksleivių, jų tėvelių, mokytojų dėmesį į „sunkios kuprinės“ problemą.

Tyrimas vyko beveik visose Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklose, gavus mokyklos administracijos pritarimą bei tiriamųjų vaikų tėvelių raštiškus sutikimus. Mokyklose dirbantys visuomenės sveikatos priežiūros specialistai svėrė mokinių kuprines, pačius mokinius. Kiekvienas tiriamasis buvo individualiai supažindinamas su jo duomenimis, jam buvo teikiamos rekomendacijos, kaip taisyklingai nešioti kuprinę, kokie daiktai joje turi būti ir t.t. Mokiniai gavo atmintinę „Aš ir mano kuprinė“, kurioje buvo pateikiama informacija apie vaiko svorį, kuprinės masę, ar ji neviršija 10–15 proc. respondento svorio. Tokiu būdu apie tyrimo rezultatus buvo informuojami tėvai. Duomenys anonimiškai buvo registruojami duomenų registracijos lape, kuriame fiksuota: mokinio ir jo kuprinės svoris, kuprinės svoris procentais mokinio svorio, kuprinės tipas (kuprinė su dviem diržais, su vienu diržu, su rankena), kuprinės nešiojimo būdas (ant peties, ant abiejų pečių, rankoje), papildomo krepšio svoris (jei jį moksleivis turi tyrimo dieną), moksleivio nuomonė „Ar kuprinė sunki?“

Tyrimo rezultatai

Tyrimė dalyvavo 684 Pasvalio rajono bendrojo lavinimo 2–9 klasių mokiniai. Pirmame paveikslėlyje matome absoliučius dalyvių skaičius klasėse. Daugiausia tyrimė dalyvavo trečiųjų – 17 proc., ketvirtųjų – 15,2 proc., ir penktųjų – 16,66 proc. iš visų dalyvių. Po 13,74 proc. dalyvių sudarė septintų ir aštuntų klasių mokiniai, 11,4 proc. – antrokai (priedas, 59 pav.).

Tyrimo metu buvo skaičiuojama, ar kuprinės sveria iki 10 proc., nuo 10 proc. iki 15 proc., arba virš 15 proc. mokinių svorio. Iš 556 respondentų (81 proc.) nešioja kuprines, sveriančias iki 10 proc. pačių jų svorio. 115 mokinių (17 proc. visų tyrimė dalyvavusių) turėjo kuprines, sveriančias nuo 10 iki 15 proc. jų pačių svorio. 13 mokinių (2 proc.) nešioja kuprines, sveriančias daugiau kaip 15 proc. pačių tiriamųjų svorio. Net 31 proc. iš visų tyrimė dalyvavusių penktos klasės mokinių turi sunkesnes nei 10 proc. mokinių svorio kuprines. Taip pat šis rodiklis didelis 2 klasėse – 24,3 proc., 3 – 21 proc., 7 – 14 proc., 4 – 12 proc.. 4 proc. trečios klasės mokinių turi sunkesnes kuprines nei 15 proc. jų pačių svorio (priedas, 60 pav.).

Tyrimo metu buvo fiksuojama, ar mokiniai turi kuprines su dviem diržais, su viena rankena ar su vienu diržu. Rezultatai parodė, jog 98,2 proc. 2–9 klasių mokinių turi kuprines su dviem diržais, kaip ir rekomenduojama. Kuprinę su rankena turėjo 10 mokinių (t.y. 1,5 proc. iš visų tyrimė dalyvavusių), su vienu diržu – 2 (t.y. 0,3 proc. iš visų tyrimė dalyvavusių) mokinių (priedas, 61 pav.).

Rekomenduojama nešioti kuprinę ant abiejų pečių. Beveik visi 2–5 klasių mokiniai nešioja kuprines ant abiejų pečių, tačiau vyresnėse klasėse yra vaikų, kurie nešioja kuprines ant vieno peties, tokių yra 7-oje (8 mokiniai), 8-oje (4 mokiniai), 6-oje (3 mokiniai) klasėje. Iš 684 tyrimė dalyvavusių mokinių ant vieno peties kuprinę nešioja 2,6 proc.. Kad kuprinę nešioja rankoje teigė 3-ys 9-os klasės mokiniai bei vienas aštuntokas (priedas, 62 pav.).

Tyrimo metu mokinių buvo teiraujamas, ar kuprinė nėra jiems per sunki. Kad ji yra sunki, teigė 45 mokiniai (7 proc. tyrimė dalyvavusių mokinių). Kad kuprinė nėra sunki, nurodė 639 mokiniai (93 proc.). Visi 62 tyrimė dalyvavę šeštokai teigė, kad kuprinė jiems nėra sunki. 2–4 klasių mokiniai, kitaip nei vyresniųjų klasių mokiniai, rečiau nurodė, kad kuprinė jiems sunki. Apie kuprinės sunkumą dažniau teigė 8 ir 9 (19,8 proc.) klasių mokiniai ir 5 ir 7 klasių mokiniai (8,17 proc.) (priedas, 63 pav.).

Moksleivių gyvenenos ypatumų tyrimas

2012 metais 8-11 klasių mokinių gyvenenos tyrimas atliktas vienoje Pasvalio rajono vidurinėje mokykloje. Paauglystės periodas pasirinktas todėl, kad šiuo laikotarpiu vaikai sparčiai

bręsta psichiškai, formuojasi jų pasaulėžiūra. Jie turi savo susikurtas nuostatas bei suformuotus įgūdžius, susijusius su mityba, fizine veikla, gyvenimu, psichoaktyvių medžiagų vartojimu. Šiuo periodu vaikas linkęs labiau išsiklausyti į draugų, o ne į tėvų ar pedagogų nuomonę. Remiantis tyrimo duomenimis, buvo palyginta įvairių klasių moksleivių, mergaičių ir berniukų mityba, jų fizinis aktyvumas, psichoaktyvių medžiagų vartojimas. Tyrimą 2012 m. sausio-kovo mėnesiais atliko visuomenės sveikatos priežiūros specialistė, vykdanči mokinių sveikatos priežiūrą mokyklose.

Tyrimo tikslas – nustatyti moksleivių gyvenimo ypatumus. Pasirinktos šios sritys – moksleivių mitybos įpročiai, fizinio aktyvumo ypatumai, psichoaktyvių medžiagų vartojimas, sveikatos ir gyvenimo vertinimas.

Tyrimo imtis ir tiriamieji – tyrime dalyvavo 105 aštuntų, devintų, dešimtų ir vienuoliktų klasių moksleiviai – pasirinkti atsitiktinės atrankos būdu. Tyrimui atlikti parengta uždaro tipo anketa. Ją sudarė tokie klausimų blokai: demografiniai klausimai (duomenys apie tiriamuosius – lytis, klasė, gyvenamoji vieta), klausimai, skirti respondentų sveikatos ir gyvenimo vertinimui; klausimai, skirti išsiaiškinti moksleivių mitybos ypatumus; klausimai, skirti ištirti moksleivių fizinio aktyvumo ypatybes; klausimai, skirti ištirti, ar moksleiviai vartoja psichoaktyvias medžiagas.

Anketas pildė 105 respondentai: 22 aštuntokai, 37 devintokai, 23 dešimtokai, 24 vienuoliktai. Šiame tyrime dalyvavo 53 mergaitės ir 52 berniukai. Miestelyje gyvena 29, kaimuose – 76 tiriamieji.

Moksleivių apklausos metu buvo klausta, ar jie valgo pusryčius. Atsakymų rezultatai parodo, kad pusryčius rytais valgo daugiau nei 56 proc. respondentų. Pusryčiauja 27 proc. mergaičių ir 29 proc. berniukų iš visų tyrime dalyvavusių moksleivių (priedas, 64 pav.).

Apklausos metu vaikų buvo klausta, ar jie kasdien vartoja vaisius ir daržoves. Dauguma tyrime dalyvavusių vaikų kasdien šių produktų nevartoja. Vartojančių kiekvieną dieną yra tik 27,6 proc. respondentų: 14 proc. mergaičių ir 13 proc. berniukų. Didžioji dalis: 61 proc. moksleivių vaisius ir daržoves valgo kasdien tik kartais: t.y. 33 proc. mergaičių ir 28 proc. berniukų (priedas, 65 pav.).

Mokinių buvo klausama, kiek kartų jie per dieną valgo. Dauguma (63 proc.) iš visų respondentų nurodė, kad valgo 3–4 kartus per dieną. 36 proc. berniukų ir 27 proc. mergaičių valgo 3–4 kartus per dieną. 1–2 kartus valgo nemaža dalis mergaičių: 14 proc. iš visų tyrime dalyvavusių moksleivių. 5–6 kartus per dieną valgo 9,8 proc. respondentų: 6 proc. mergaičių ir 3,8 proc. berniukų (priedas, 66 pav.).

Į klausimą, ar vaikai yra fiziškai aktyvūs po pamokų, tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma respondentų nurodė nesantys aktyvūs po pamokų. Fiziškai neaktyvūs – net 48 proc. 8–11 klasių mokinių. Aktyvesni, dažniau užsiimantys fizine veikla, yra berniukai nei mergaitės. Fizinė veikla užsiima 27 proc. berniukų ir 12 proc. mergaičių. Iš 53 tyrime dalyvavusių mergaičių – 32 proc. teigė, kad nėra aktyvios fiziškai. Tokį atsakymą nurodė ir 16 proc. berniukų. Keletą kartų per savaitę save fiziškai aktyviais laiko 12 proc. visų respondentų: 5 mergaitės ir 8 berniukai (priedas, 67 pav.).

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kiek laiko moksleiviai kasdien praleidžia prie kompiuterio. Dauguma moksleivių (42 proc. iš visų respondentų) kasdien prie kompiuterio praleidžia dažniausiai 1–2 valandas. 23 proc. aštuntokų, 58 proc. devintokų, 39 proc. dešimtokų bei 38 proc. vienuoliktokų praleidžia minėtą laiką naudodamiesi kompiuteriu. 3–5 valandas savo laisvalaikio skiria darbui su kompiuteriu net 25 proc. 8–11 klasės tyrime dalyvavusių moksleivių: t.y. 36 proc. aštuntokų, 25 proc. devintokų, 30 proc. dešimtokų, 8 proc. vienuoliktokų. 6 ir daugiau valandų prie kompiuterio praleidžia 7 proc. respondentų. Kasdien kompiuteriu nesinaudojantys teigė 46 proc. vienuoliktokų, 36 proc. aštuntokų, 26 proc. dešimtokų (priedas, 68 pav.).

Į pateiktą klausimą, ar mokiniai yra bandę rūkyti, teigiamai atsakė dauguma 8–11 klasių mokinių. Akivaizdu, kad rūkyti labiau linkę berniukai, nes bandžiusių parūkyti yra 35 proc., o nebandžiusių 12 proc. 31 proc. mergaičių bandė rūkyti, 18 proc. nebandė (priedas, 69 pav.).

Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, ar moksleiviai vartoja alkoholinius gėrimus. Kad vartojo svaiguosius gėrimus, teigė 92 respondentai. 42 procentai 8–11 klasių mokinių teigė nevartoję svaigiųjų gėrimų per paskutines 30 dienų. Daugiau nevartojusių yra mergaičių: 11 aštuntokių, 6

devintokės, po 5 dešimtokes ir vienuoliktokes. Linkusių dažniau vartoti svaigiuosius gėrimus buvo berniukų tarpe: 1–2 kartus buvo apsvaigę 17 proc., 3–5 kartus – 8 proc., 6–10 k. – 4 proc. tyrime dalyvavusių berniukų. 10 ir daugiau kartų buvo išgėrę alkoholio po 1 berniuką iš 8–11 klasės mokinių (priedas, 70 pav.).

Dauguma moksleivių nėra bandę vartoti narkotinių medžiagų. Tokį atsakymo variantą pateikė 86 proc. respondentų. Nebandė 86 proc. aštuntokų, 89 proc. devintokų, 96 proc. bei 71 proc. vienuoliktokų. Daugiausia bandžiusių yra vienuoliktokų: 21 proc. Kad bandė vartoti minėtų medžiagų, teigė po tris devintokus ir aštuntokus (priedas, 71 pav.).

58 proc. mokinių savo sveikatą vertina kaip gerą: tokį atsakymo variantą nurodė 27 proc. mergaičių ir 30 proc. berniukų. Gera arba labai gera savo sveikatą vertina didesnė dalis berniukų nei mergaičių. Labai gera savo sveikatą laiko 17 proc. vyriškos lyties ir 6 proc. moteriškos lyties atstovų. Pastarosios linkusios savo sveikatą vertinti blogiau nei vyriškos lyties respondentai. Jaučia negalavimus: 13 proc. tyrime dalyvavusių, labai dažnai serga 4 proc. mergaičių (priedas, 72 pav.). Sveika savo gyvenseną laiko 32 proc. visų apklaustųjų. Sveika savo gyvenseną labiau linkę įvardinti berniukai (10 proc. jų pateikė tokį atsakymą). Daugiau berniukų nei mergaičių taip pat labiau linkę laikyti nesveika savo gyvenseną: 7 proc. visų berniukų ir 2 proc. visų mergaičių. Vidutiniškai sveika savo gyvenseną vertina 43 proc. visų tyrime dalyvavusių 8–11 klasės mokinių. Tokį atsakymą pateikė 28 proc. mergaičių. Nežinančių, ar jų gyvensena yra sveika, ar nesveika, buvo 15 proc.: 9 proc. mergaičių ir 7 proc. berniukų (priedas, 73 pav.).

APIBENDRINIMAS

1. Pasvalio rajono savivaldybėje gyventojų skaičius mažėja, didesnę gyventojų dalį sudaro moterys. Neigiamus gyventojų skaičiaus pokyčius galima sieti su neigiamu migracijos saldo ir neigiamu natūraliu gyventojų prieaugiu.

2. Atsižvelgiant į Pasvalio rajono gyventojų amžiaus struktūrą bei jų pokyčius, galime teigti, kad populiacija senėja, o tai reiškia, kad pasvaliečių vidutinis gyvenimo amžius ilgėja.

3. Pasvalio rajone gimstamumo rodikliai nežymiai aukštesni nei Panevėžio apskrityje. Daugiausia rajone gimdo 25–29 m. amžiaus moterys.

4. Pasvalio rajone mirtingumas mažėja, tačiau pagal intensyvumo lygį mirtingumas Pasvalio rajone yra didelis, tuo tarpu Lietuvoje ir Panevėžio apskrityje išlieka vidutinis.

5. 2010–2012 m. Pasvalio rajonas Panevėžio apskrityje užima trečią vietą po Panevėžio miesto ir Panevėžio rajono registruotų bedarbių skaičiumi.

6. Kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai ir išorinės mirties priežastys – pagrindinės Pasvalio rajono gyventojų mirties priežastys. Pasvalio rajono gyventojų mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų, lyginant su Lietuvos rodikliais, yra 1,26 karto, o Panevėžio apskrities – 1,13 karto didesni.

7. 2012 m. Pasvalio rajono gyventojai daugiausia sirgo kvėpavimo sistemos ligomis, dėl traumų, apsinuodijimų ir kitų išorinių priežasčių, akių ligomis, o daugiausia užregistruojama kvėpavimo sistemos ligų naujų susirgimo atvejų.

8. Pasvalio rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze 2,18 karto aukštesnis nei Panevėžio rajono, 2,09 karto nei Panevėžio miesto, 1,75 – Kupiškio rajono, 1,58 karto daugiau nei Biržų rajono ir 1,44 karto – Rokiškio rajono.

9. 2012 m. didžiausias Pasvalio rajono gyventojų bendrasis sergamumas buvo kvėpavimo sistemos, kraujotakos sistemos, jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos, akių ligomis.

10. 2012 m. visos rajono vandenvietės tiekė saugų geriamąjį vandenį, jame nebuvo nustatyta mikrobinės ar toksinės taršos, tačiau tiekiamo vandens kokybinius rodiklius tiek iš gręžinių, tiek iš vartojimo čiaupų bendroji geležis viršijo normą.

11. 2012 m. Pasvalio rajono maudyklų vandens kokybė atitiko nustatytus kokybės reikalavimus.

12. Žmogaus sveikatą lemia paveldimumas, aplinka, gyvenimo būdas, medicinos pagalba ir jos prieinamumas. Didžiausią įtaką sveikatai turi gyvenimo būdas, elgesys. Žmogaus elgsena ir

gyvensena sudaro visumą, turinčią tiek neigiamos, tiek teigiamos įtakos sveikatai. Įvairūs tyrimai rodo, kad Europos ir Lietuvos vaikų ir paauglių gyvensena nėra palanki jų sveikatai: jie yra linkę į žalingus įpročius, dauguma yra fiziškai neaktyvūs, nesilaiko sveikos ir racionalios mitybos principų. Vaikų sveikatos rodikliai turi blogėjimo tendenciją.

14. Tyrimas atskleidė, kad moksleivių gyvensena nėra palanki jų sveikatai:

14.1. moksleivių mityba nėra racionali, dauguma jų nevalgo pusryčių, kasdien nevartoja vaisių ir daržovių;

14.2. dauguma tyrime dalyvavusių moksleivių nėra fiziškai aktyvūs; didžioji dalis respondentų bent 1–2 valandas kasdien praleidžia sėdėdami prie kompiuterio;

14.3. daugiau kaip pusė apklausoje dalyvavusių vaikų yra rūkę, vartoję alkoholinių gėrimų, kai kurie iš jų bandė narkotines medžiagas;

14.4. apie pusę visų respondentų įvardija savo gyvenseną kaip vidutiniškai sveiką, o sveikatą kaip gera. Berniukai linkę geriau vertinti savo sveikatos būklę nei mergaitės.

15. Didžiosios dalies mokinių (81 proc.) kuprinės svėrė iki 10 proc. mokinių svorio. 17 proc. mokinių kuprinės svoris sudarė nuo 10 iki 15 proc. pačių mokinių svorio. Šiai daliai tiriamųjų per sunki kuprinė gali turėti įtakos skelto-raumenų sistemos sutrikimų vystymuisi. 2–5 klasių mokiniai dažniau nešioja kuprines, sveriančias daugiau kaip 10 proc. jų pačių svorio nei vyresniųjų klasių mokiniai.

16. 98,2 proc. mokinių nešioja kuprines su dviem diržais, 96,8 proc. jos dedasi teisingai: ant abiejų pečių.

17. 7 proc. tiriamųjų nurodė, kad kuprinės jiems per sunkios.

REKOMENDACIJOS PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBEI

1. Remiantis sveikatos priežiūros specialistų rekomendacijomis, siūloma inicijuoti sveikos mitybos ir fizinio aktyvumo sveikatinimo programas 5 klasių mokiniams, dėl pastebimo adaptacinio periodo patiriamų sunkumų mokyklose šio amžiaus mokiniams.

2. Vykdamas priklausomybių prevenciją rajone, sveikatos priežiūros specialistams, psichologams, socialiniams darbuotojams, pedagogams daugiau dėmesio skirti rizikos grupei – 14–18 metų jaunuoliams, neturintiems tvirto socialinio palaikymo šeimoje (asocialios šeimos, emigravę tėvai ir pan.) – šie jaunuoliai gali būti itin lengvai socialiai ir psichologiškai pažeidžiami.

3. Sudaryti sąlygas išnaudoti mokyklų, bendruomenių turimą infrastruktūrą aktyviam vaikų, jaunimo, šeimų laisvalaikio praleidimui (aktų, sporto, bendruomenių salės ir pan.).

4. Bendruomenėms ir bendruomenių pirmininkams skatinti (teikiant informaciją per spaudą, internetą, vietinę televiziją ir pan.) jaunimo užimtumą, sudarant sąlygas naudotis bendruomenei priklausančia materialine baze, įtraukiant į veiklą sporto organizatorius, kultūros centrų administratorius, bibliotekininkus.

5. Atlikti gyvensenos tyrimus, didesnę dėmesį skiriant, alkoholio žalos masto ir poveikio rajono gyventojų sveikatai įvertinti.

6. Skatinti ugdymo įstaigų bendruomenės domėtis sveika mityba, tobulinti žinias ir jas pritaikyti mokant sveikos mitybos principų lopšeliuose, darželiuose, mokyklose.

7. Sukurti sveikatai palankią aplinką, didinti fizinį aktyvumą, nutukimo prevencijai – įrengti saugius dviračių takus ypač miesto teritorijoje.

8. Įrengti šiaurietiško ėjimo takus Pasvalio mieste ir jo apylinkėse su schemomis, žyminčiomis takų atstumus ir sudėtingumą.

9. Organizuoti bei remti Savivaldybės įstaigų, nevyriausybinių organizacijų iniciatyvas, nukreiptas į sveiko ir aktyvaus gyvenimo būdo propagavimą.

10. Inicijuoti sveikos gyvensenos informacinių – reklaminių stendų ar stovų labiausiai matomose rajono gyvenamosiose vietovėse ar kt. įrengimą (pvz., informacija ant mokyklinių, „Autobusų parko“ autobusų, Vytauto Didžiojo aikštėje, stotyje, Sporto mokyklos teritorijoje ir kt.).

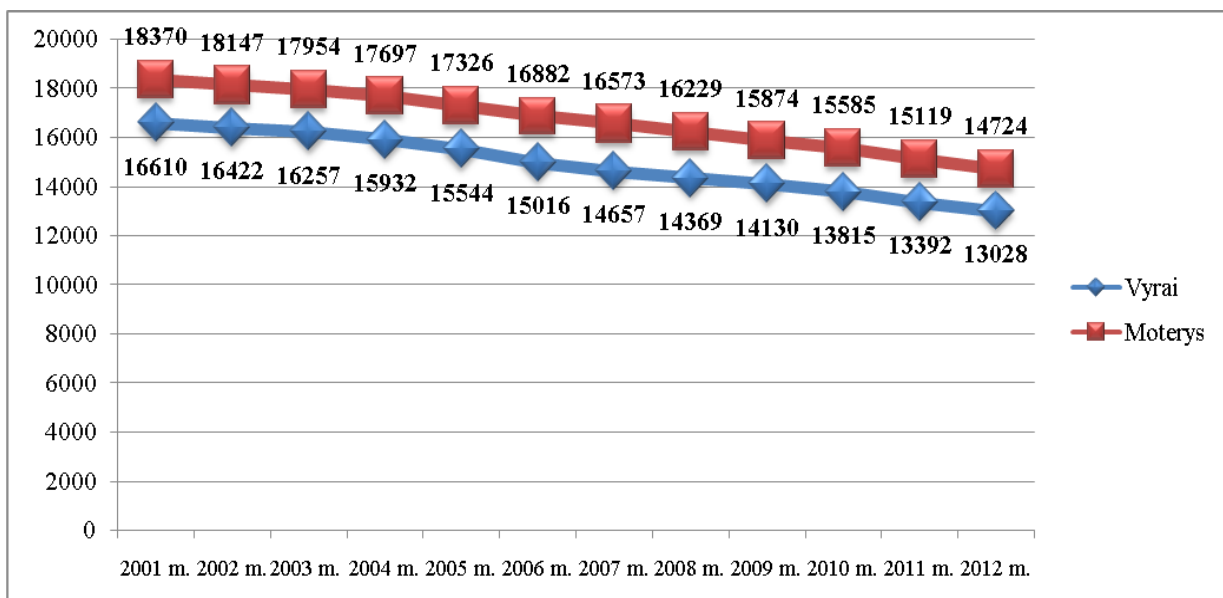
11. Skatinti Savivaldybės, įstaigų bendradarbiavimą su prekybos centrais, turgaus administracija, propaguojant sveiko maisto vartojimo reklamos prekybos vietose atsiradimą (pvz., daržovių ir vaisių reklama parduotuvių vitrinose).

12. Inicijuoti trumpametražinių, reklaminių/informacinių filmų, orientuotų į jaunas žmones ir jų saugumą bei sveiką gyvenseną, kūrimą, kuriuos transliuotų rajono televizijoje, interneto svetainėse (pvz., ugdymo įstaigų, bendruomenių ir kt.).

13. Organizuoti kultūrinius masinius renginius be alkoholinių gėrimų.

14. Sustiprinti Pasvalio rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T1-142 paskelbtų nerūkymo zonų Pasvalio mieste ir rajone kontrolę. Skatinti gyventojų pilietiškumą įgyvendinant šį Savivaldybės tarybos sprendimą.

PRIEDAS

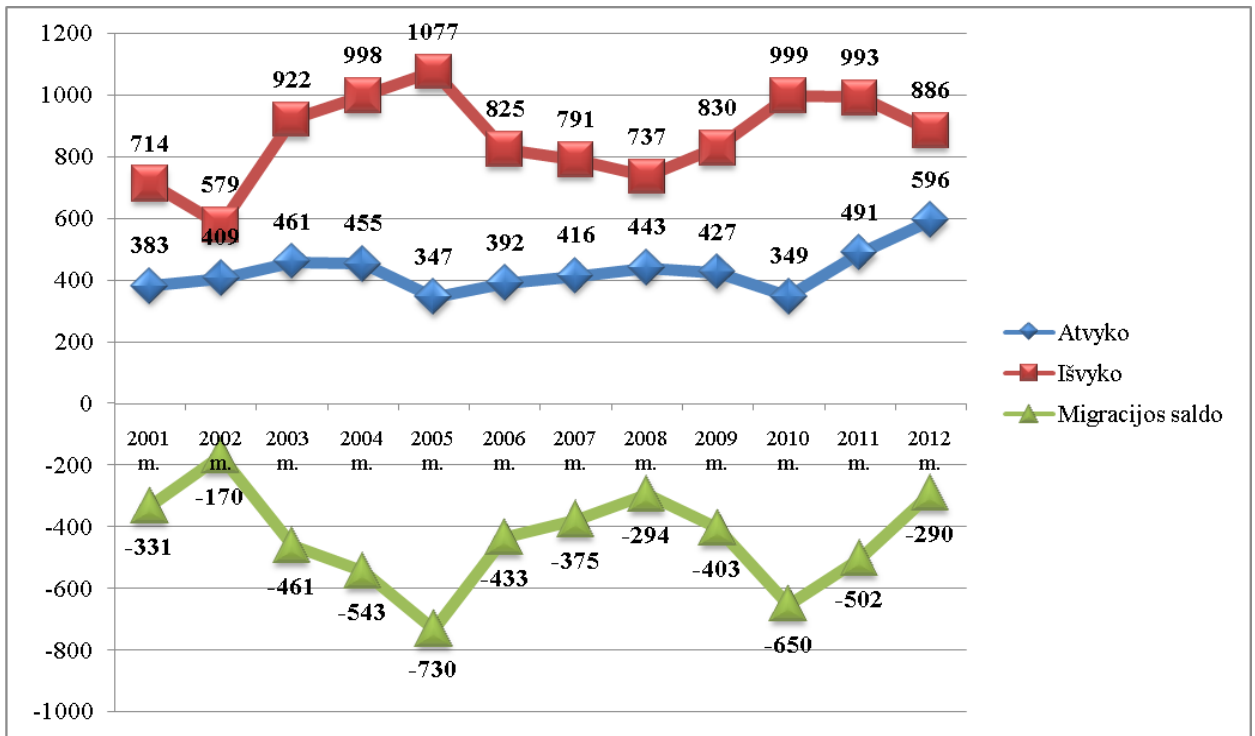

2 pav. Gyventojų skaičiaus kitimas pagal lytį Pasvalio rajone 2001–2012 m. pradžioje (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

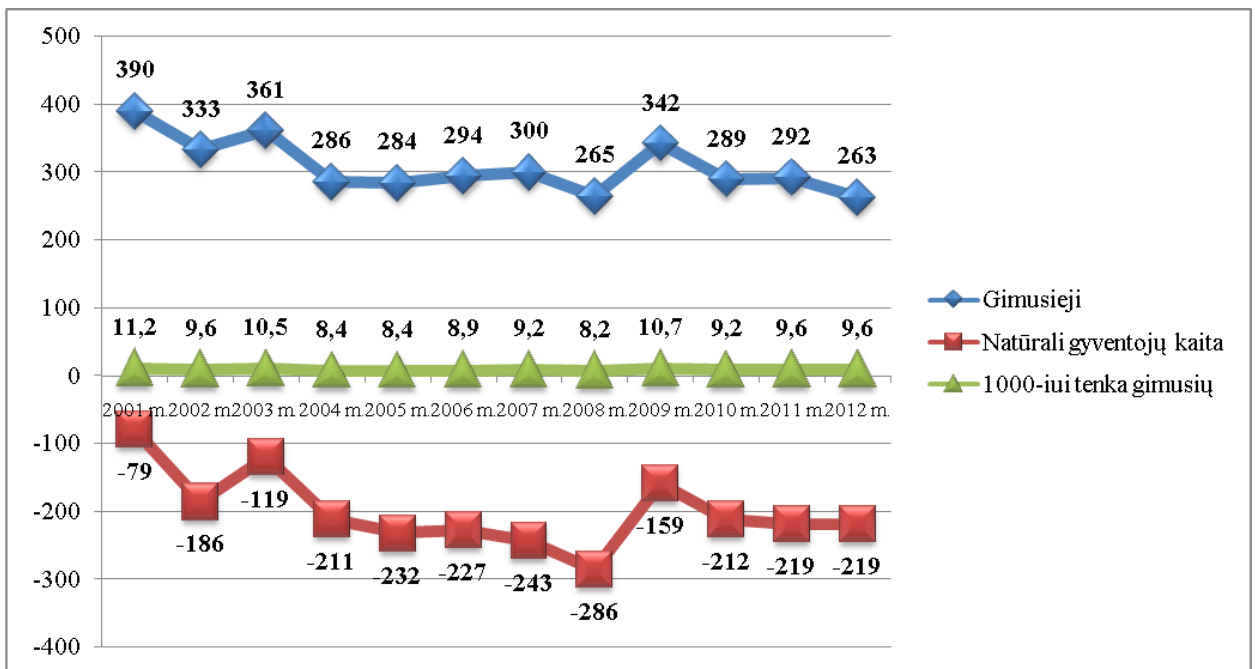
1 lentelė. Gyventojų skaičius pagal amžių 2001–2012 m.

Metai	Iš viso pagal amžių	Gyventojai (0–15 m.)	Darbingo amžiaus gyventojai	Pensinio amžiaus gyventojai
2001 m.	34980	8213	18454	8313
2002 m.	34569	7994	18386	8189
2003 m.	34211	7668	18508	8035
2004 m.	33629	7281	18492	7856
2005 m.	32870	6911	18294	7665
2006 m.	31898	6518	17909	7471
2007 m.	31230	6205	17723	7302
2008 m.	30598	5843	17596	7159
2009 m.	30004	5467	17531	7006
2010 m.	29400	5176	17286	6938
2011 m.	28511	4748	16868	6895
2012 m.	27752	4501	16436	6815

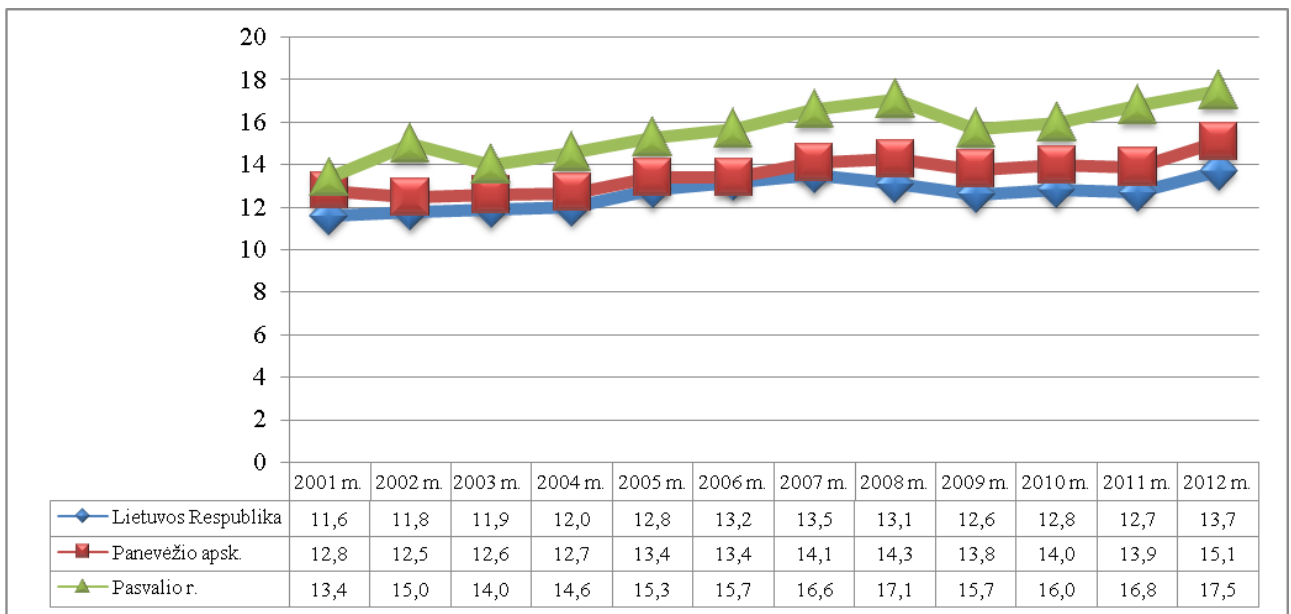
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

4 pav. Migracijos saldo dinamika Pasvalio rajone 2001–2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

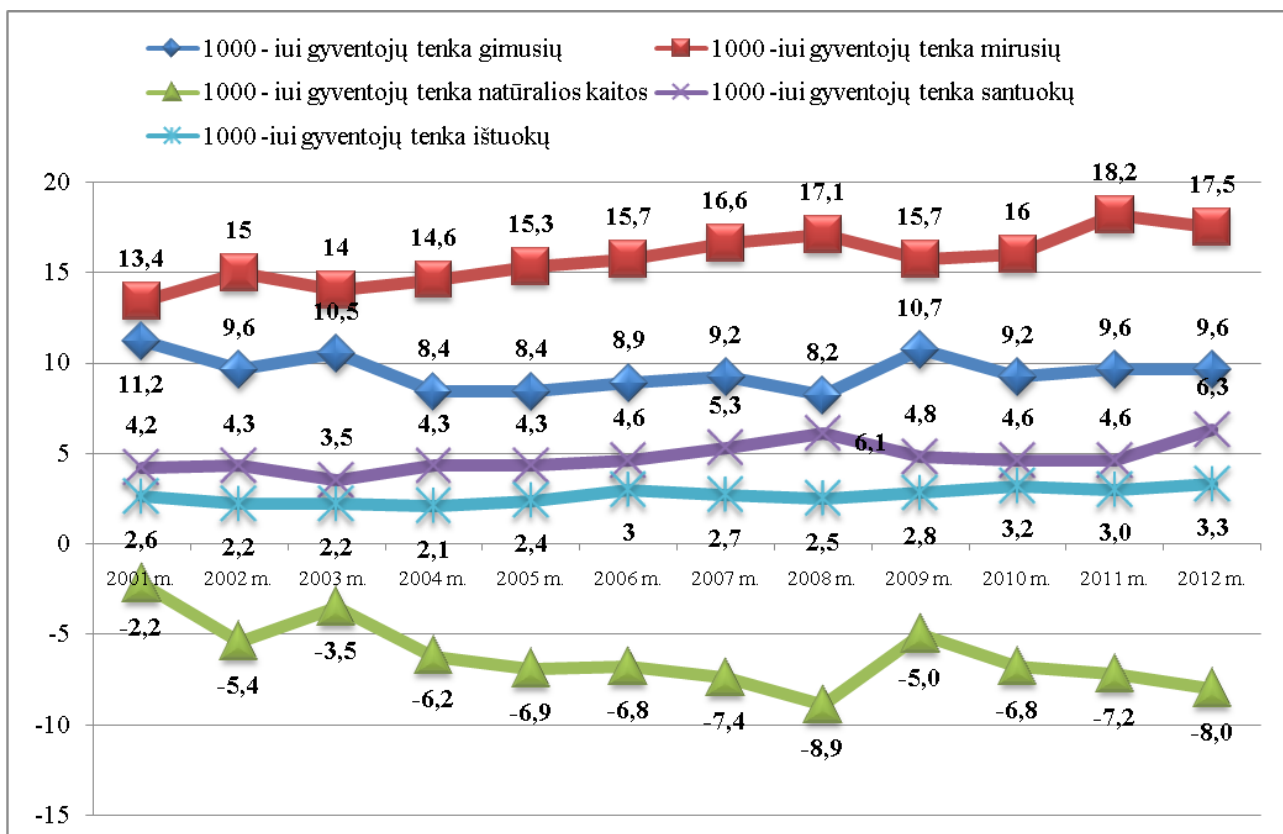

5 pav. Gimstamumas ir natūrali gyventojų kaita
Pasvalio rajono savivaldybėje 2001–2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

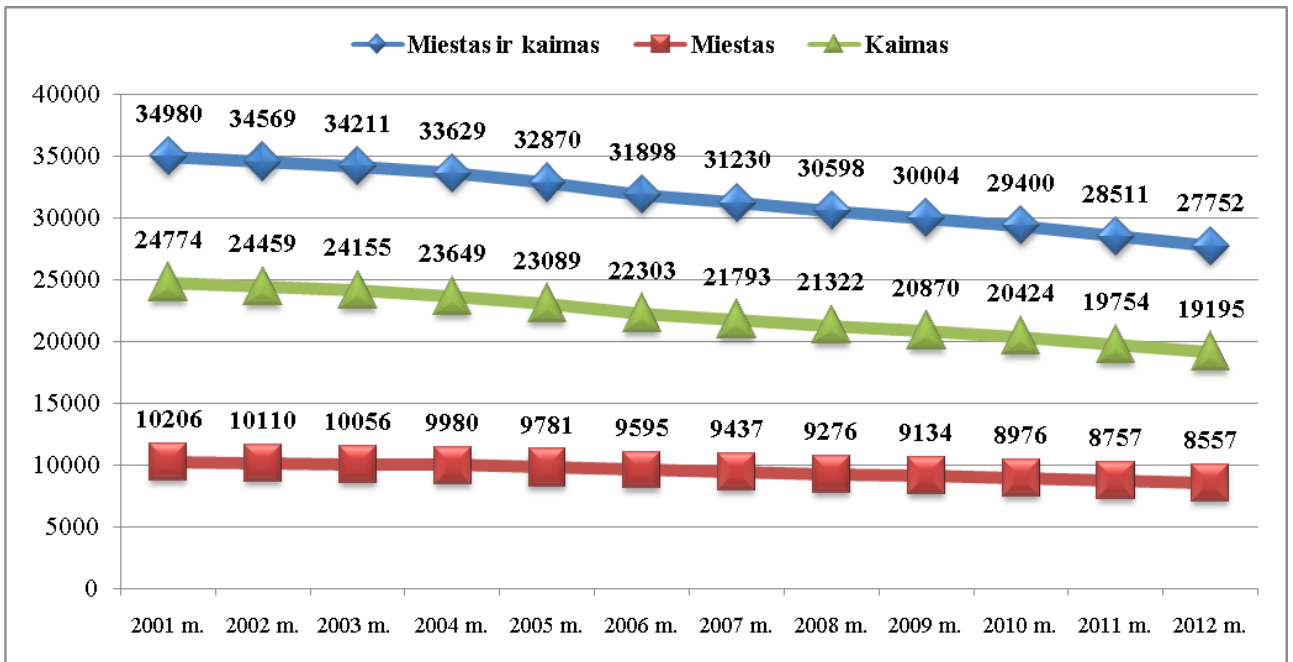
6 pav. Mirtingumas Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone
2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

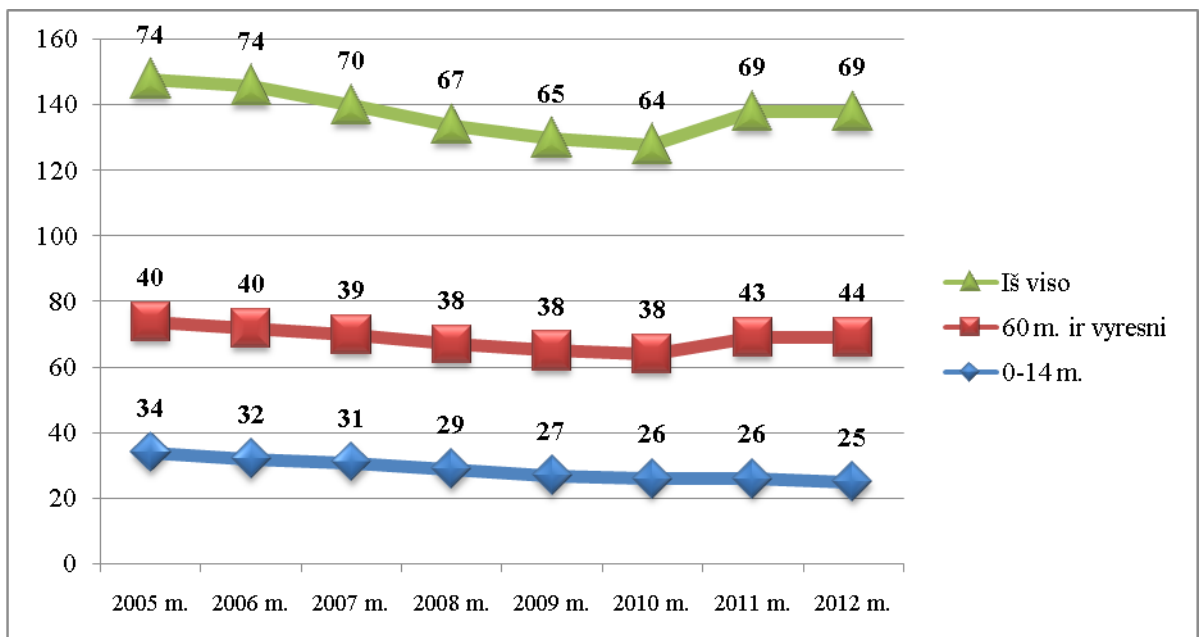
7 pav. Natūralus gyventojų judėjimas 2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

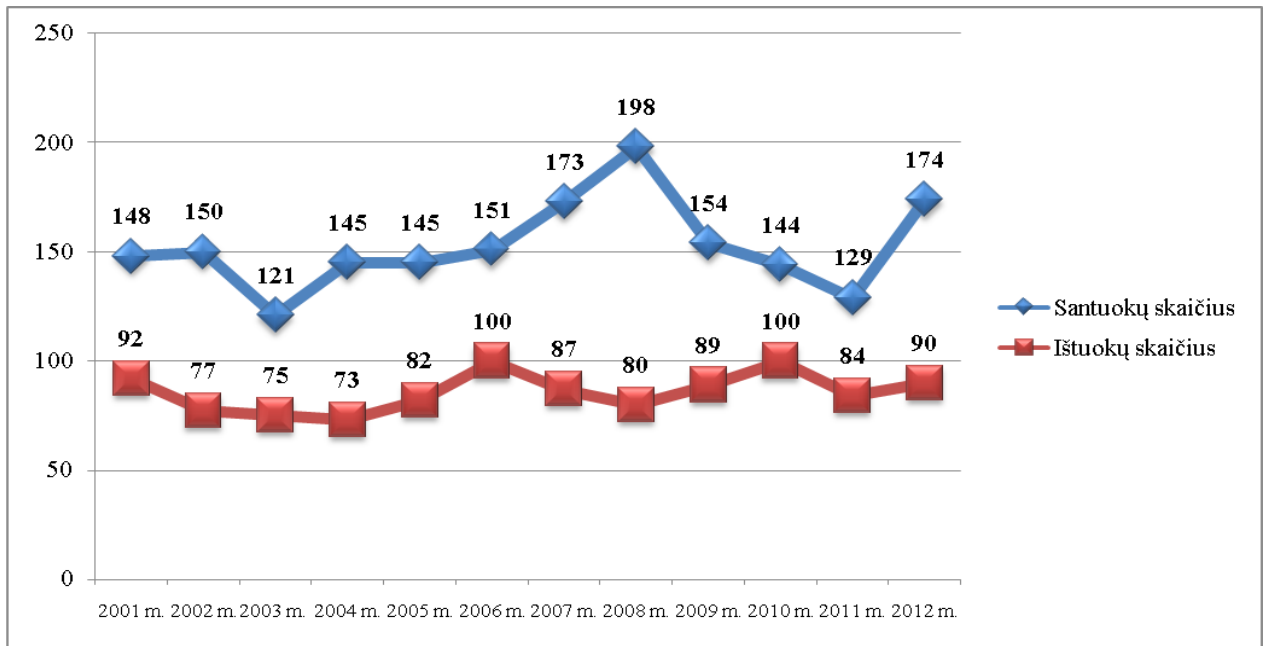
8 pav. Gyventojų skaičius pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą metų pradžioje 2001–2012 m., (abs. sk.)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

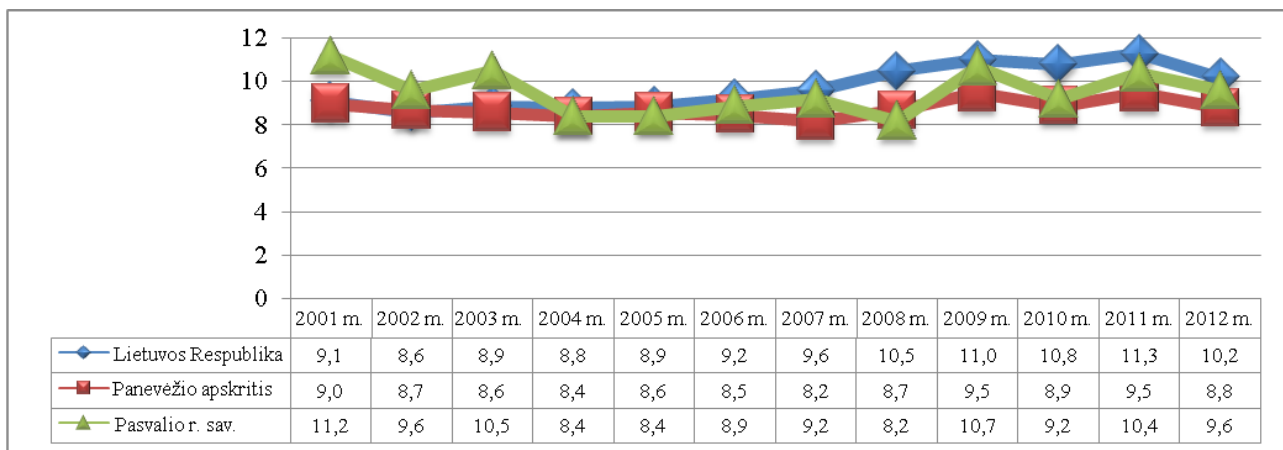

10 pav. Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas metų pradžioje 2005–2012 m. (100-ui 15–59 metų amžiaus gyventojų tenka nurodyto amžiaus gyventojų)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

11 pav. Santuokų ir ištuokų skaičius Pasvalio rajone 2001–2012 m.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

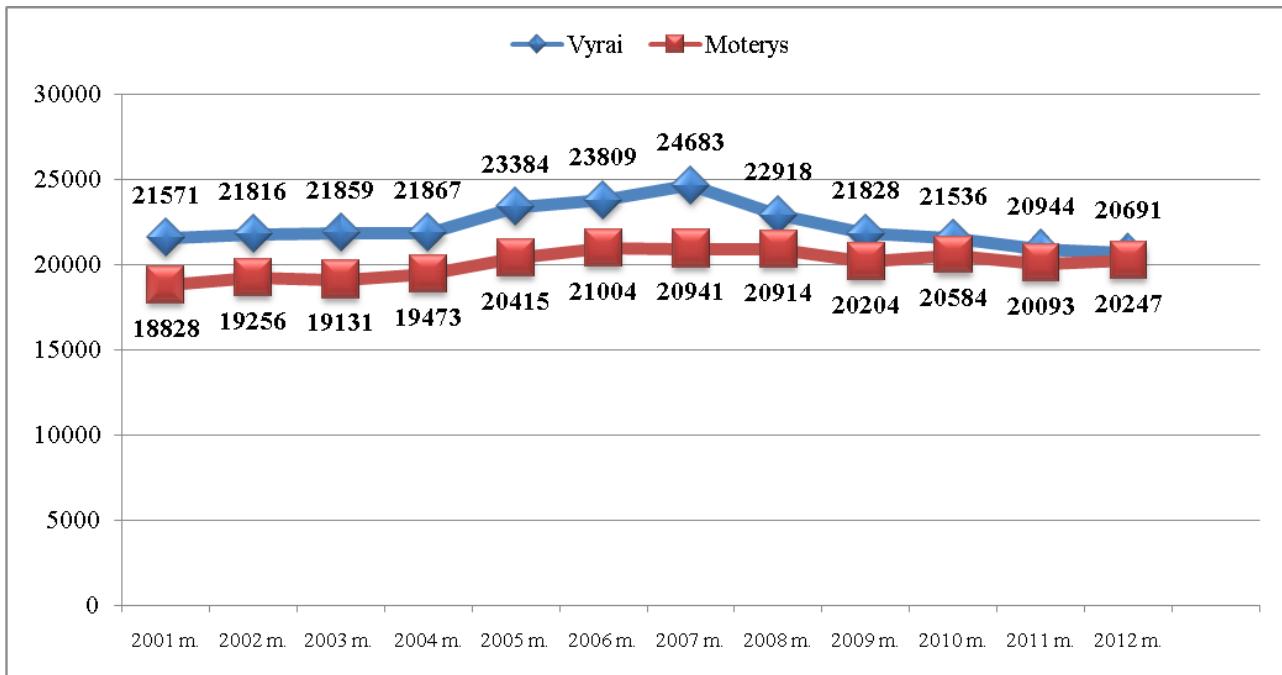

13 pav. Gimstamumas 1000 gyventojų Pasvalio rajone ir Lietuvoje 2001–2012 m. (1000 gyv.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

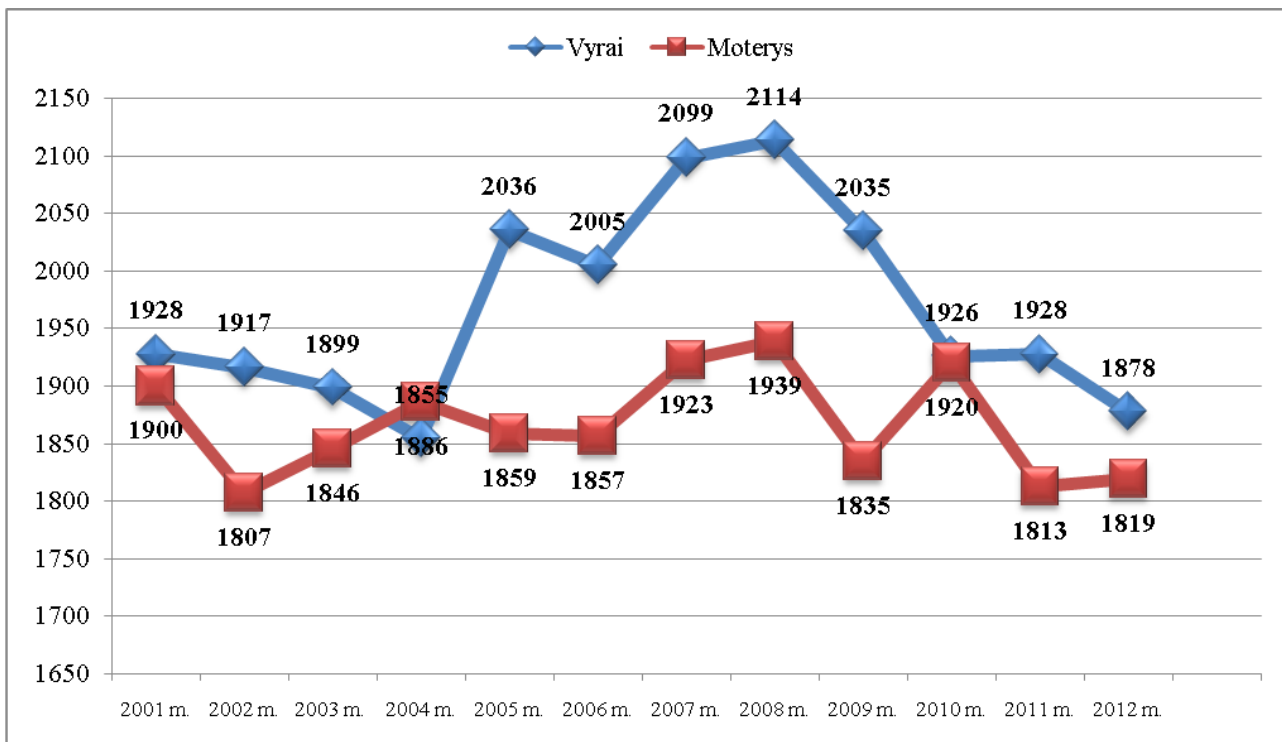
2 lentelė. Gimusieji pagal motinos amžių Pasvalio rajone 2001–2012 m.

	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Iš viso pagal amžių	390	333	361	286	284	294	300	265	342	289	292	263
Iki 15 metų	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
15–19	35	48	36	41	28	37	34	26	35	29	26	29
20–24	118	99	104	71	76	81	93	73	102	71	72	61
25–29	123	97	124	94	79	86	71	81	88	97	96	78
30–34	75	60	60	51	65	59	65	54	78	59	61	48
35–39	28	25	26	25	27	27	27	24	34	27	30	39
40–44	11	4	10	4	7	3	9	7	5	6	7	8
45–49	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
50 ir vyresni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nenurodyta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

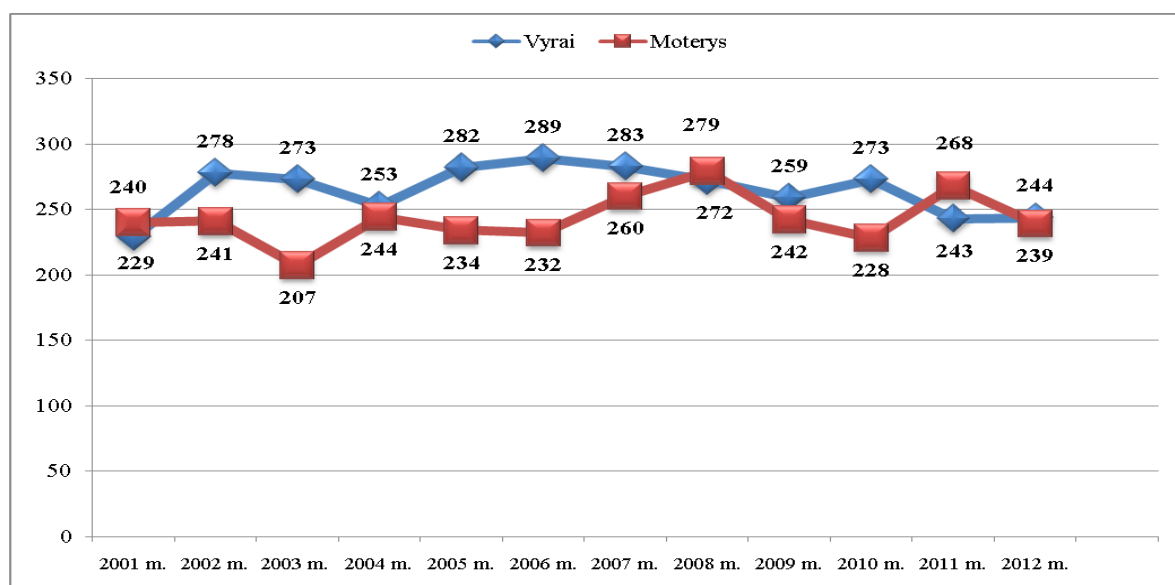
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

14 pav. Mirtingumas Lietuvoje 2001–2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

15 pav. Mirtingumas Panevėžio apskrityje 2001–2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

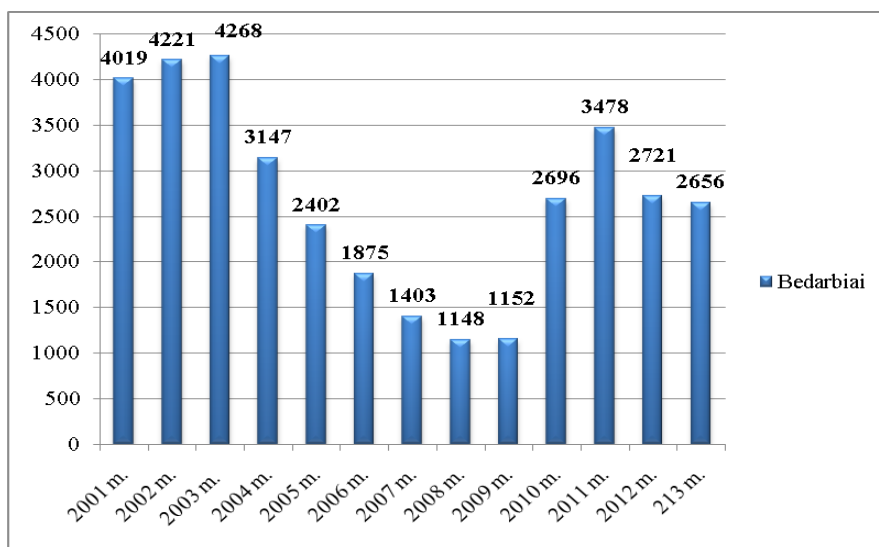
16 pav. Mirtingumas Pasvalio rajone 2001–2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

3 lentelė. Mirusieji pagal amžiaus grupes Pasvalio rajone 2001–2012 m.

Vyrai	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Iš viso pagal amžių	229	278	273	253	282	289	283	272	259	273	243	244
0	2	0	1	0	2	0	0	1	0	0	1	0
1–4	0	1	0	2	0	2	1	0	0	2	0	1
5–9	0	3	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
10–14	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0
15–19	0	2	2	1	1	1	2	1	3	1	1	0
20–24	9	3	4	1	3	3	5	2	0	6	3	3
25–29	6	6	7	1	7	2	2	4	2	2	1	2
30–34	6	5	7	6	5	7	6	1	4	3	1	2
35–39	8	7	8	7	10	8	10	8	8	4	9	6
40–44	10	12	12	7	8	9	10	14	10	12	6	8
45–49	11	18	6	9	13	19	17	15	13	8	18	8
50–54	13	19	12	19	18	20	17	19	15	21	10	15
55–59	25	18	15	19	19	28	24	23	12	19	15	19
60–64	25	30	31	32	29	27	23	21	28	27	24	26
65–69	30	24	36	33	39	36	37	32	33	34	33	25
70–74	27	43	38	37	37	41	44	42	35	39	34	40
75–79	26	32	36	29	31	29	38	24	38	37	30	35
80–84	16	26	26	24	30	29	28	29	38	31	29	23
85 ir vyresni	15	27	32	25	30	28	18	34	20	27	26	31
^M oterys	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.
Iš viso pagal amžių	240	241	207	244	234	232	260	279	242	228	268	238
0	3	0	3	1	0	0	1	1	1	1	0	1
1–4	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
5–9	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10–14	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
15–19	1	3	2	0	2	0	1	2	0	1	0	1

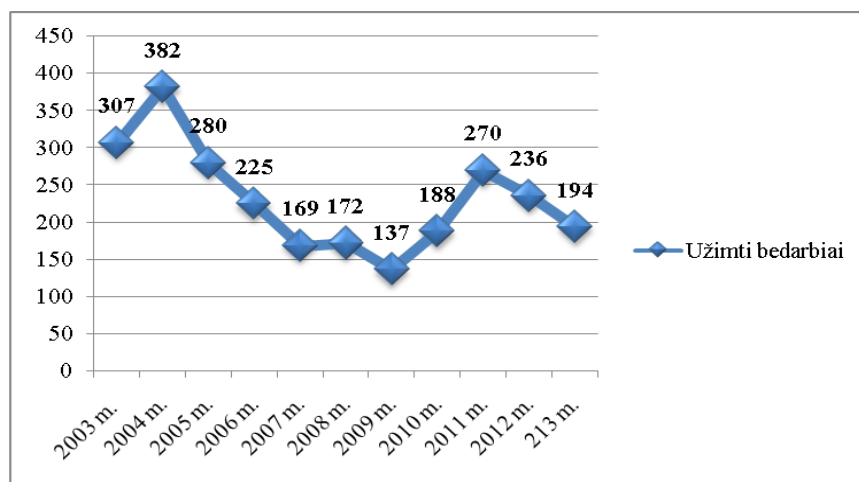
20–24	3	1	0	0	1	1	2	0	1	0	0	0
25–29	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0
30–34	2	2	1	0	0	1	0	1	1	0	3	1
35–39	1	3	2	0	1	4	1	2	1	1	1	3
40–44	4	1	1	2	3	3	3	2	2	2	5	3
45–49	2	6	5	3	3	3	5	1	4	2	4	5
50–54	7	4	7	6	4	8	5	6	5	7	10	9
55–59	5	10	3	8	6	6	12	7	4	7	7	4
60–64	15	22	10	12	8	1	3	7	3	5	13	9
65–69	18	22	16	16	27	24	35	19	25	17	11	11
70–74	22	31	27	31	19	22	30	39	21	24	26	25
75–79	40	41	49	34	42	44	36	30	36	32	50	34
80–84	44	35	34	49	48	50	53	53	56	48	56	56
85 ir vyresni	72	58	46	81	69	55	61	97	71	80	81	76

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

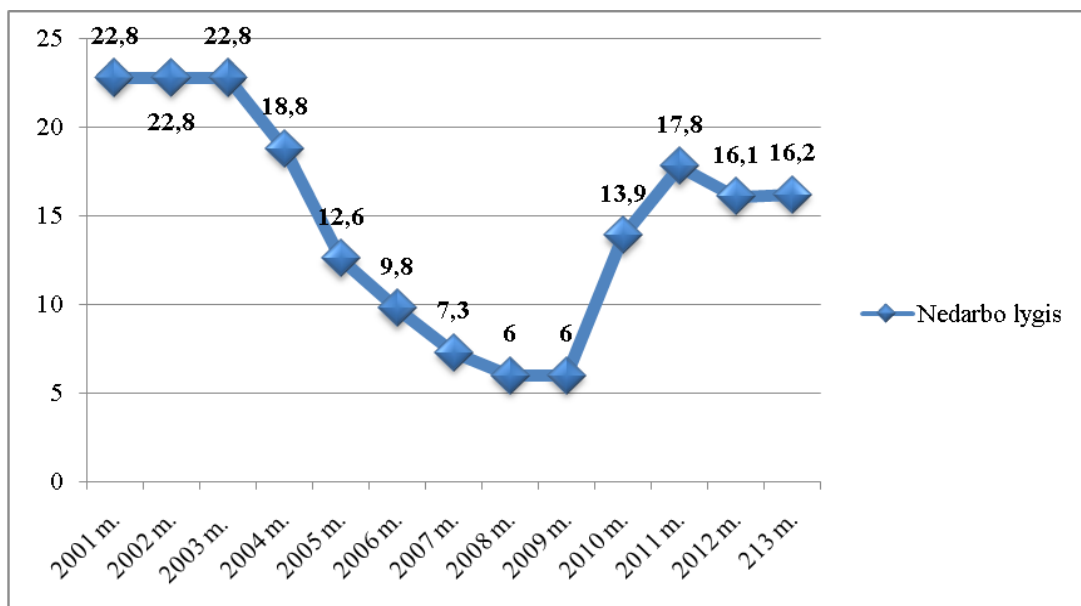
17 pav. Registruoti bedarbiai Pasvalio rajone 2001–2013 m. sausio 1 d. duomenimis (abs. sk.)

Šaltinis: Panevėžio darbo biržos Pasvalio skyrius

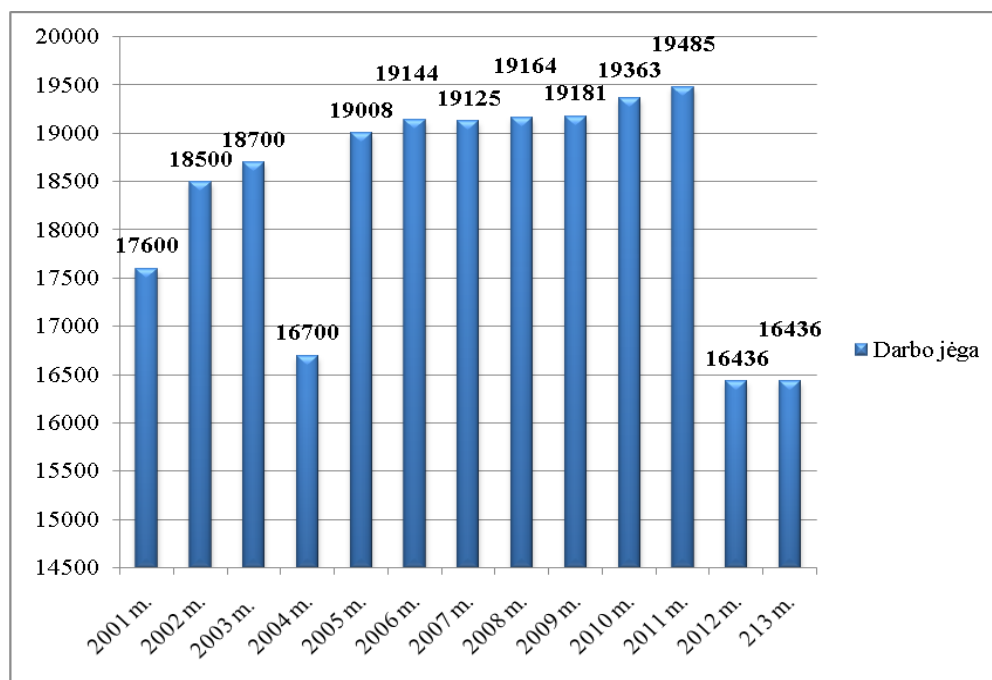

18 pav. Užimti bedarbiai Pasvalio rajone 2001–2013 m. sausio 1 d. duomenimis (abs. sk.)

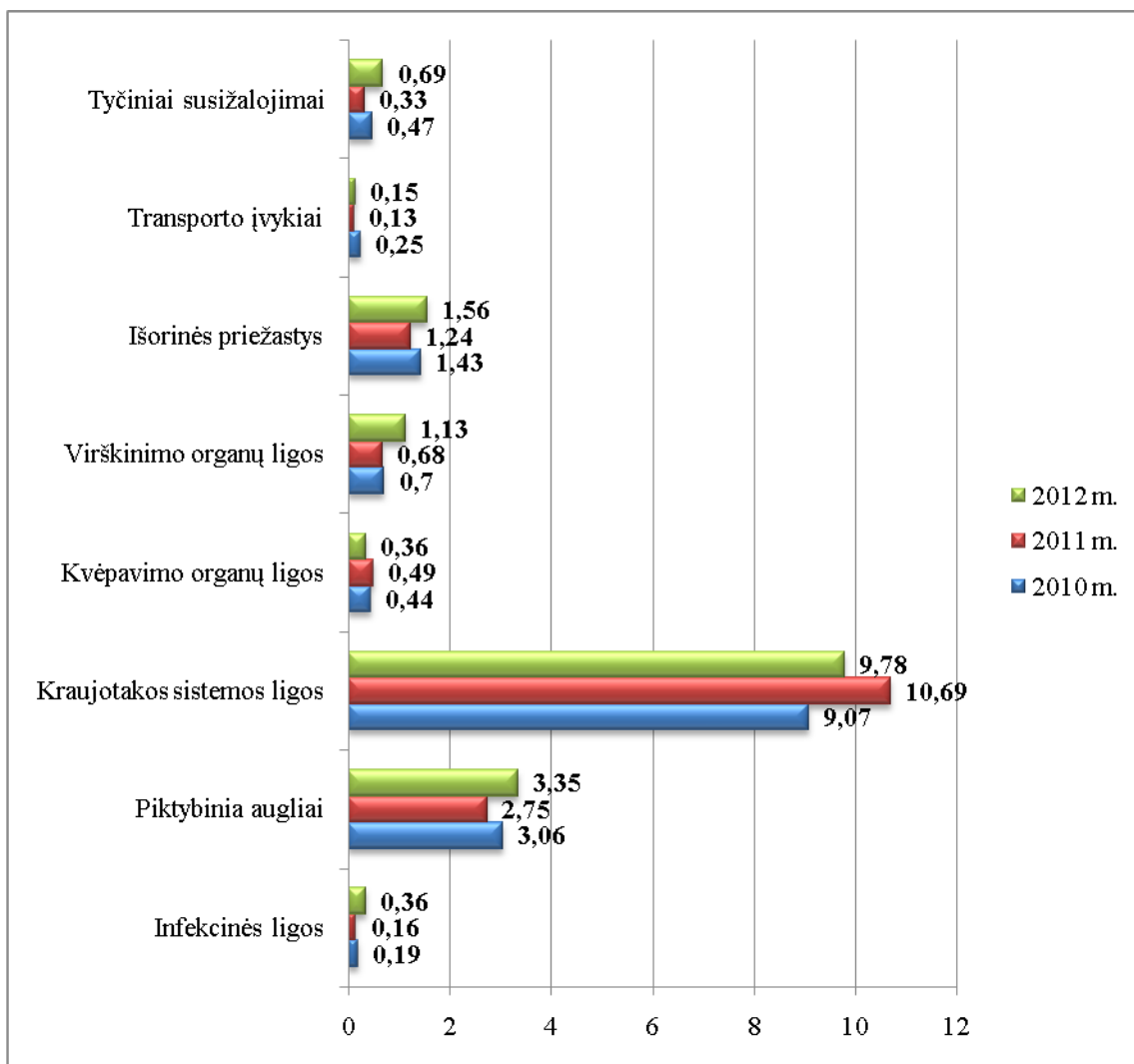
Šaltinis: Panevėžio darbo biržos Pasvalio skyrius

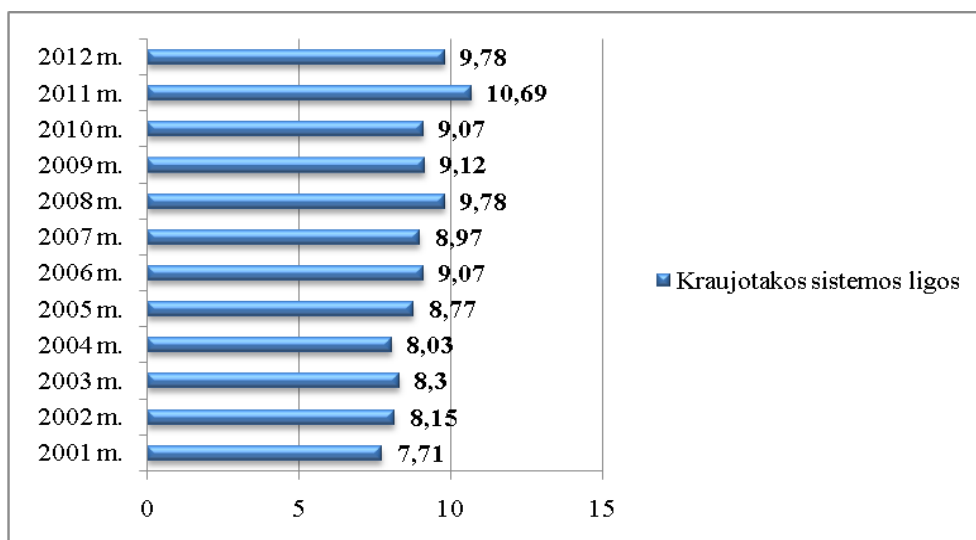
19 pav. Nedarbo lygis Pasvalio rajone 2001–2013 m. sausio 1 d. duomenimis (proc.)
Šaltinis: Panevėžio darbo biržos Pasvalio skyrius

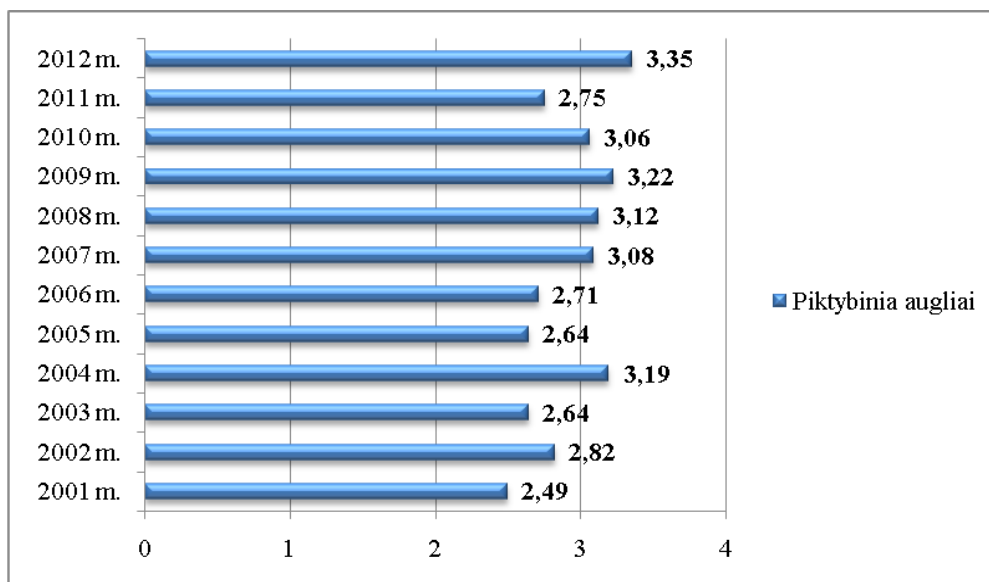
20 pav. Darbo jėga Pasvalio rajone 2001–2013 m. sausio 1 d. duomenimis (abs. sk.)
Šaltinis: Panevėžio darbo biržos Pasvalio skyrius

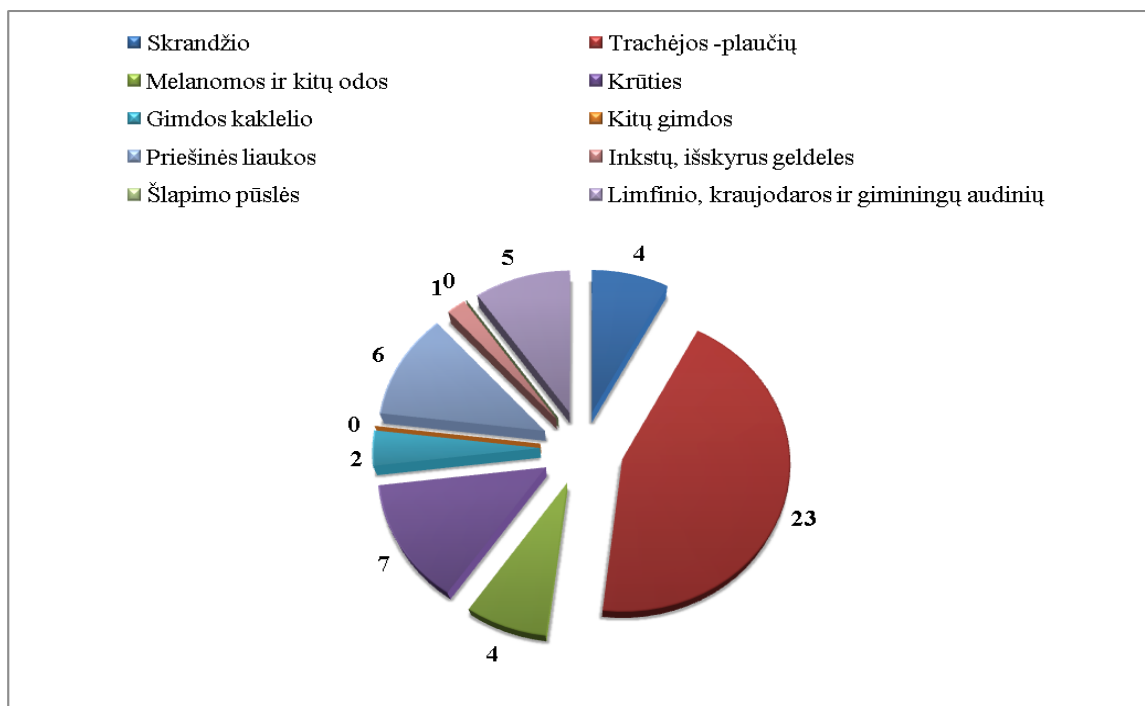
22 pav. Mirtingumas pagal priežastis Pasvalio rajone 2010–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

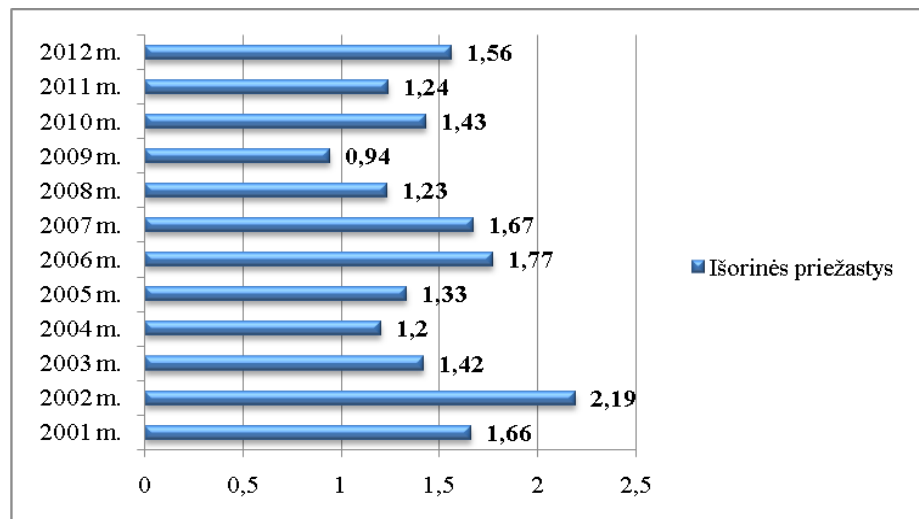
24 pav. Mirtingumas kraujotakos sistemos ligomis
Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

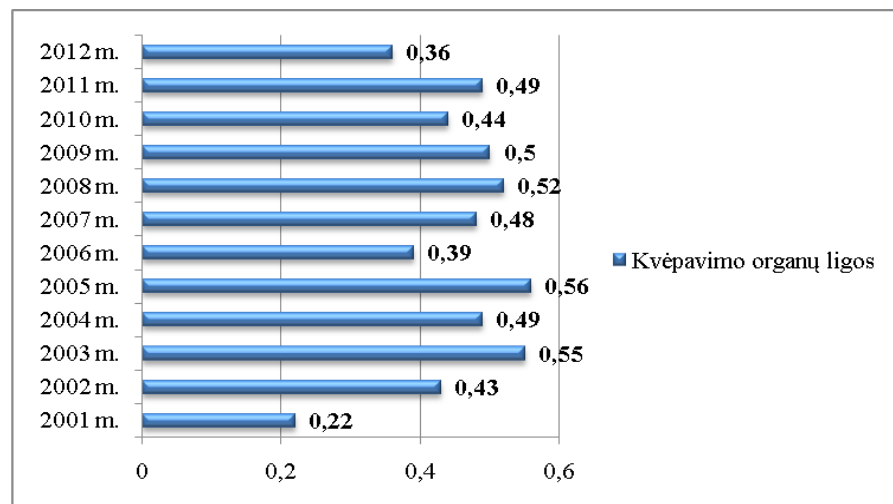
25 pav. Mirtingumas nuo piktybinių auglių Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

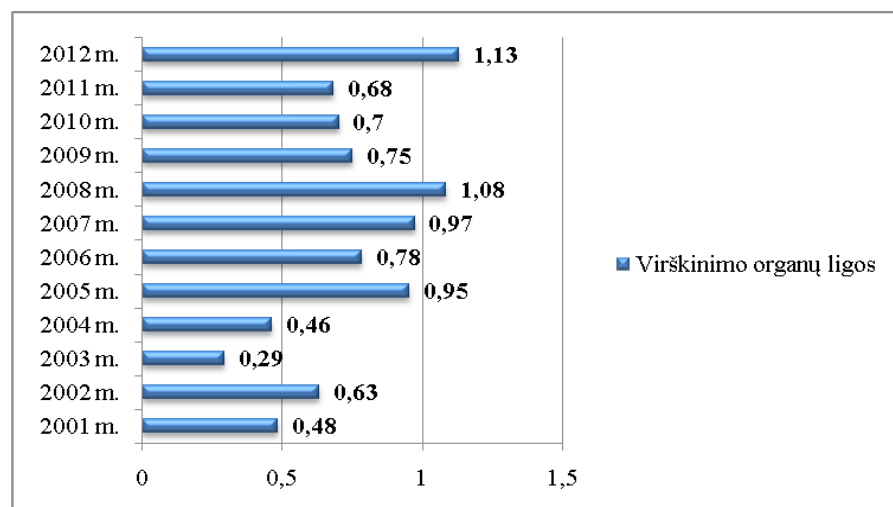
26 pav. Mirusieji pagal piktybinių navikų lokalizaciją Pasvalio rajone 2012 m. (abs. sk.)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

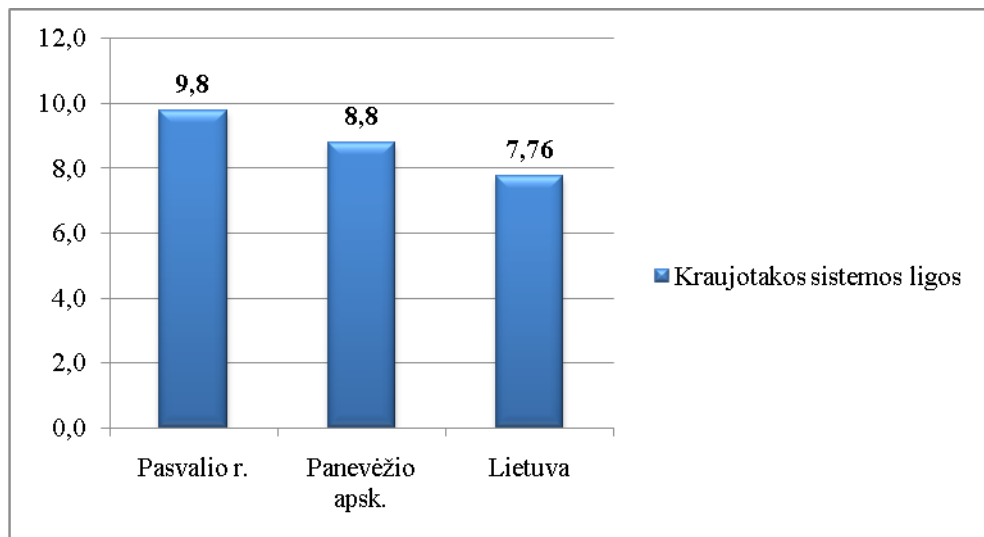
27 pav. Mirusieji dėl išorinių mirties priežasčių
Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

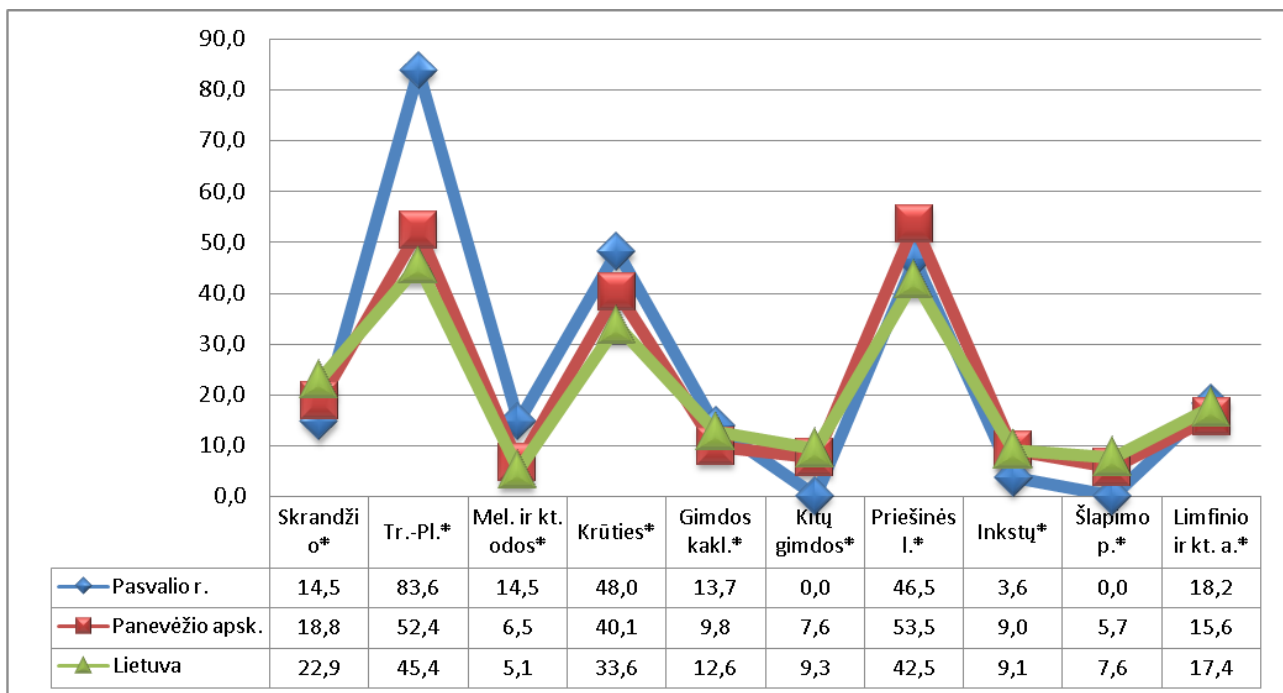
28 pav. Mirusieji dėl kvėpavimo organų ligų Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

29 pav. Mirusieji dėl virškinimo organų ligų Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

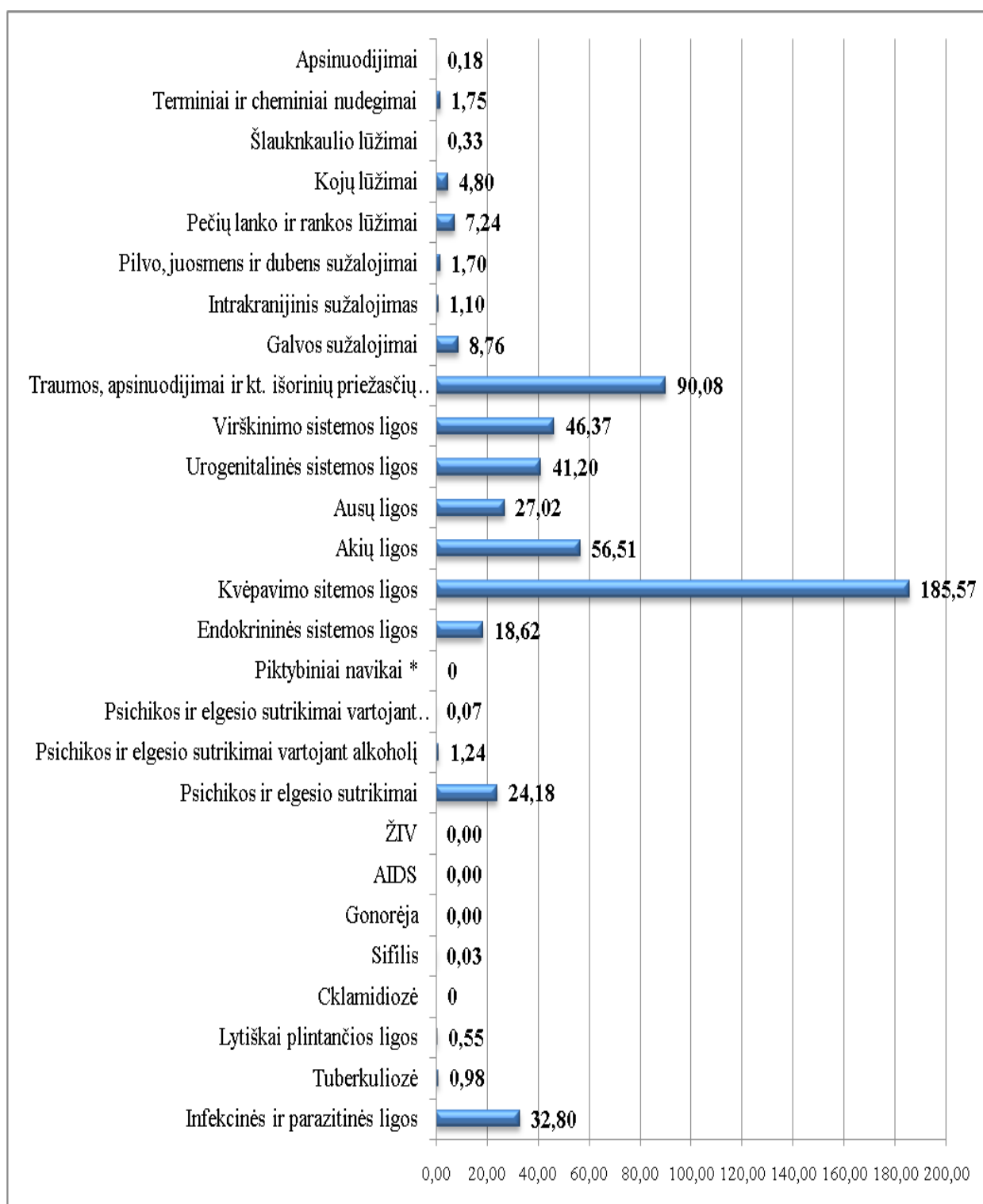
30 pav. Mirusieji nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2012 m. (1000 atitinkamo amžiaus gyventojų)

31 pav. Mirusieji pagal piktybinių navikų lokalizaciją Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2012 m. (100 000 atitinkamo amžiaus gyventojų)

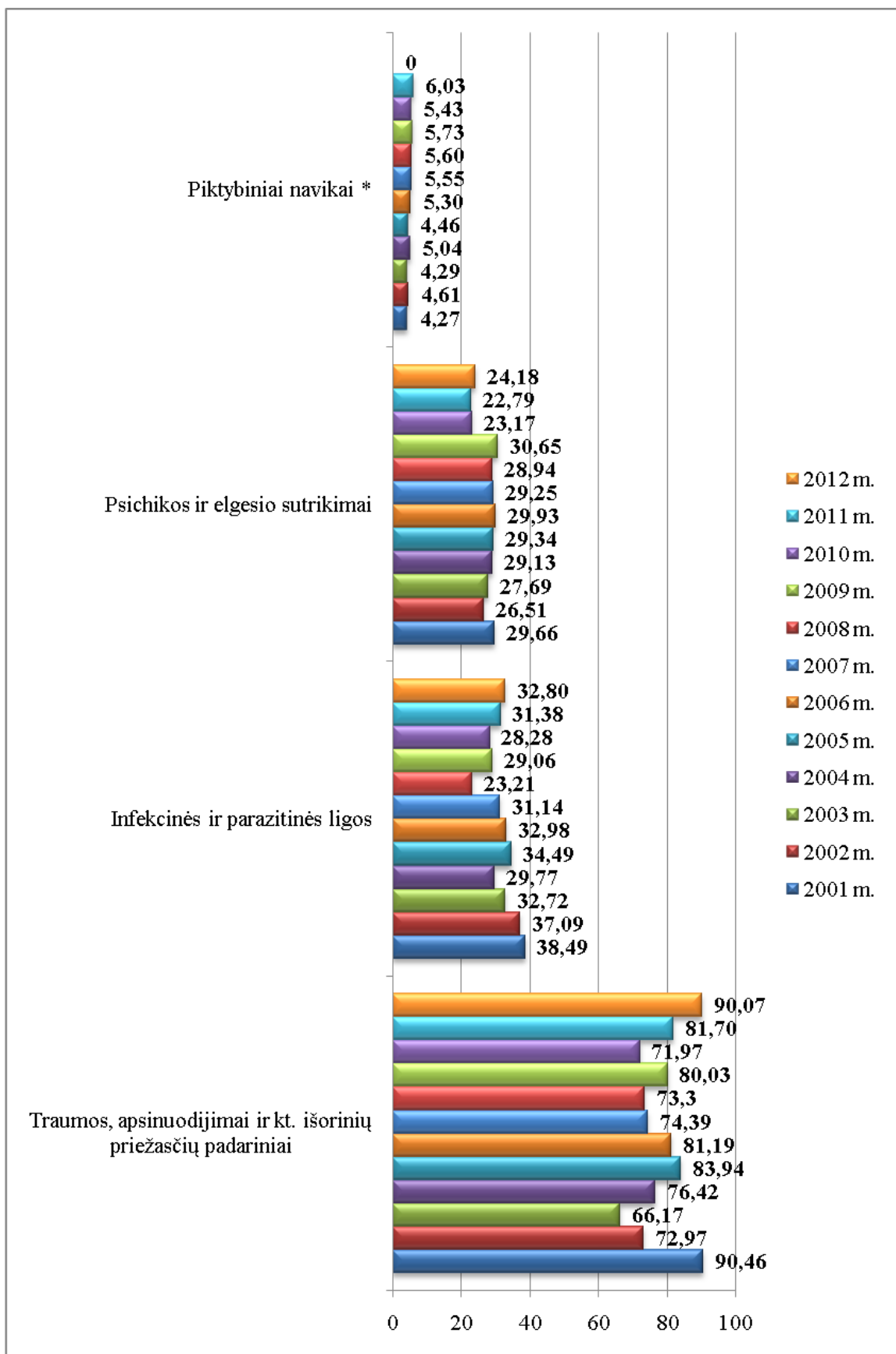
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

Tr.-Pl.*-	Trachėjos-plaučių
Mel. ir kt. odos*-	melanosos ir kitų odos
Krūties*-	moterų
Gimdos kakl.*-	gimdos kaklelio
Priešinės l.*-	priešinės liaukos
Inkstų*-	išskyrus geldeles
Šlapimo p.*-	šlapimo pūslės
Limfinio ir kt.a.*-	limfinio, kraujodaros ir giminingų audinių

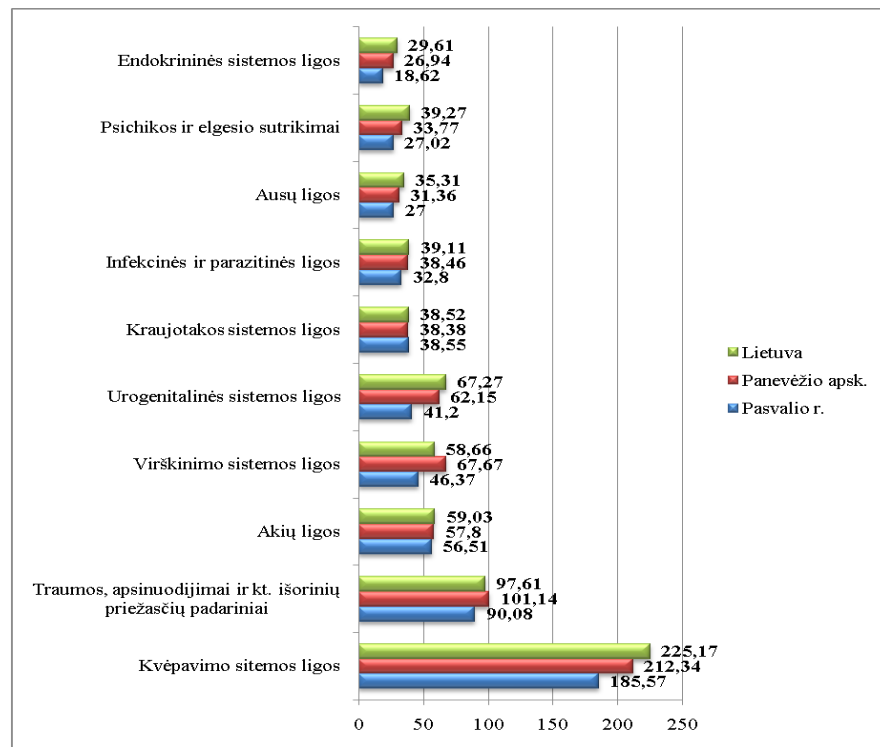

32 pav. Sergamumas Pasvalio rajone 2012 m. (1000 gyventojų)

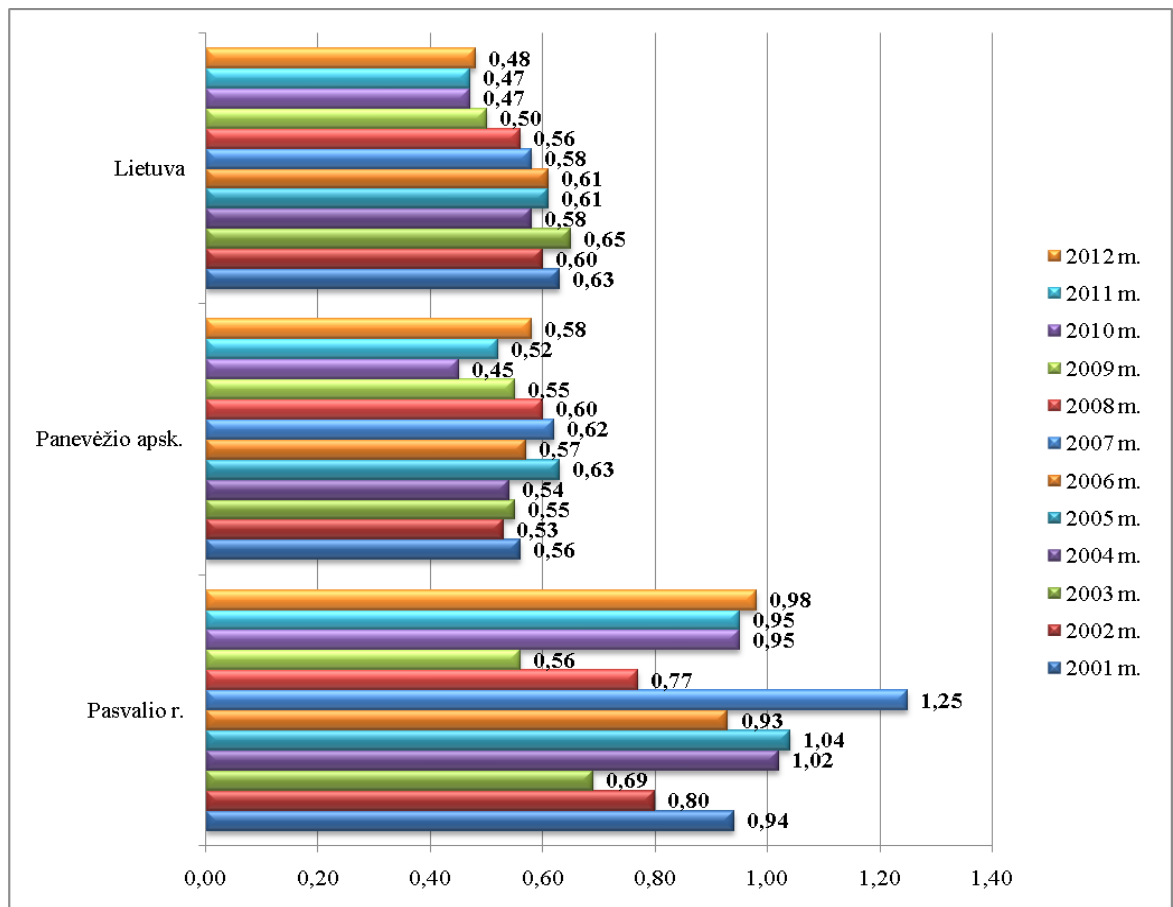
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

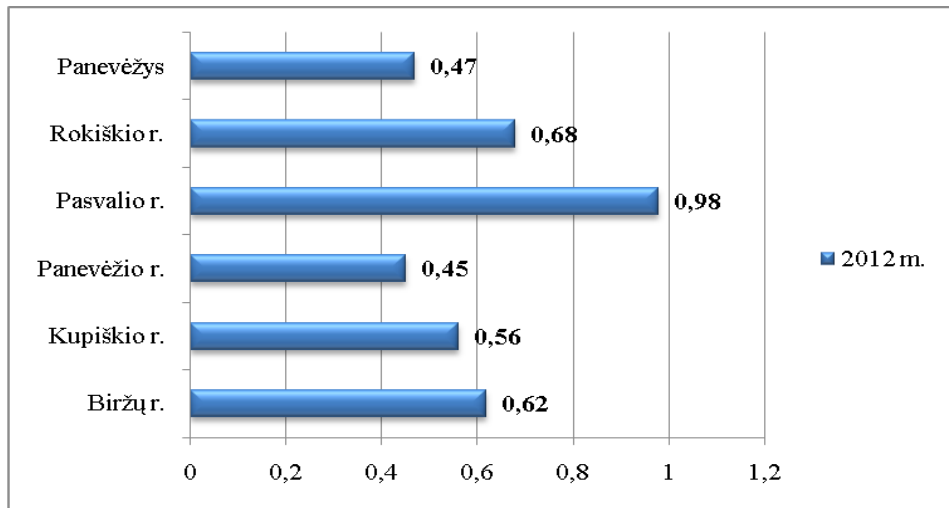
33 pav. Sergamumas (nauji atvejai) Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras, Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

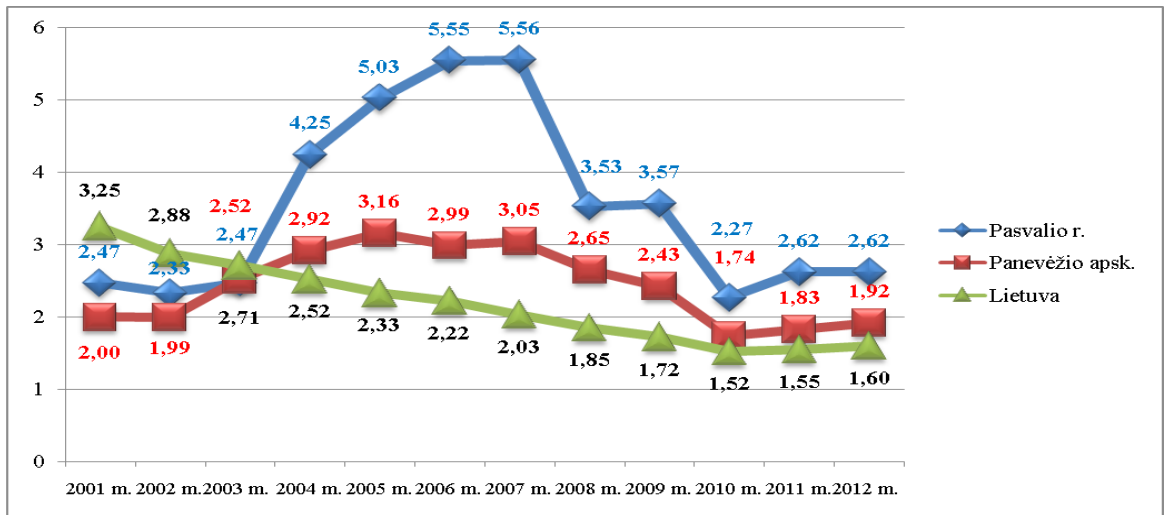
35 pav. Sergamumas pagal priežastis Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

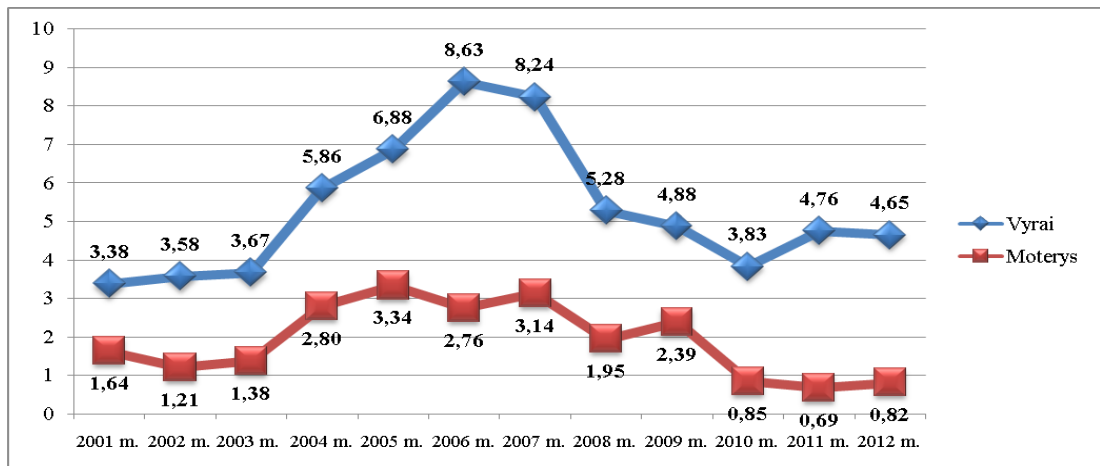
36 pav. Sergamumas tuberkulioze Panevėžio apskrityje 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

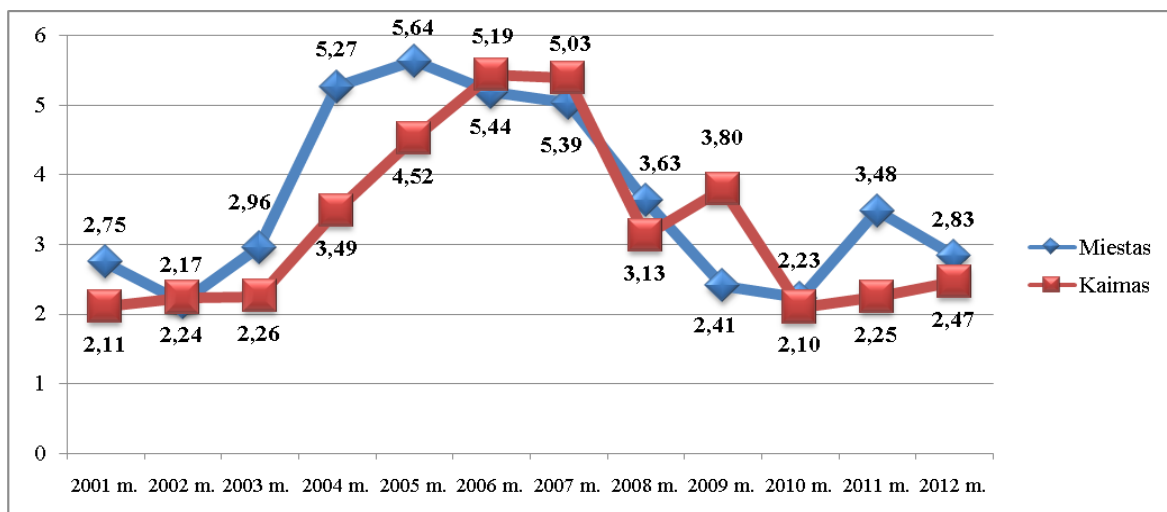
37 pav. Sergamumas tuberkulioze Panevėžio apskrityje 2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

38 pav. Ligotumas tuberkulioze Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone
2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

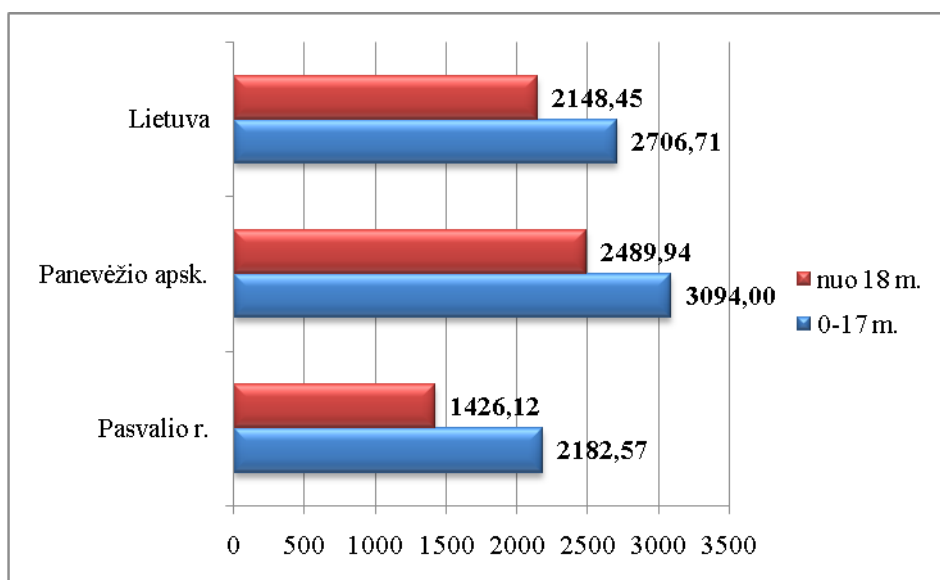

39 pav. Ligotumas tuberkulioze Pasvalio rajone (vyrai, moterys)
2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

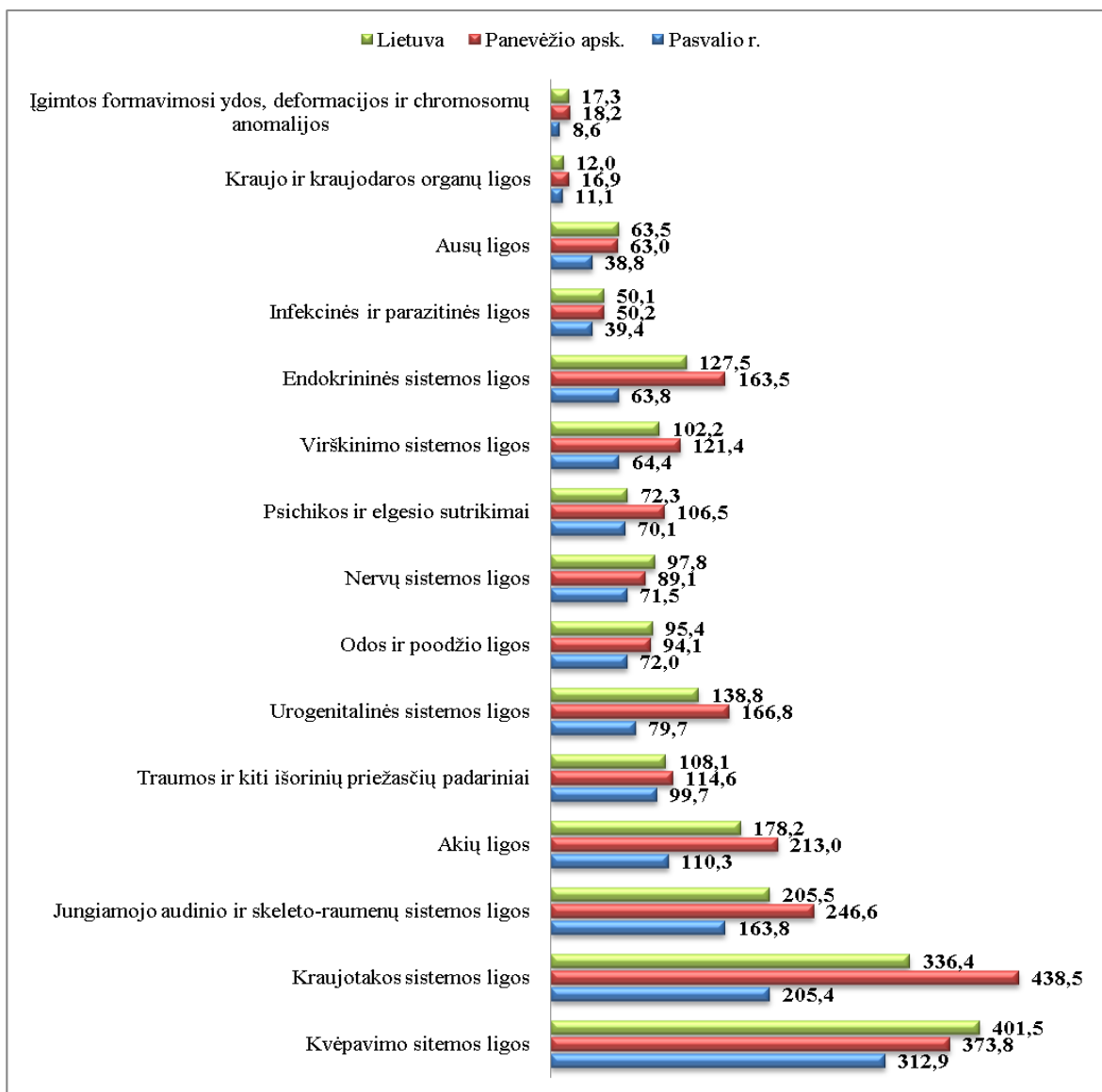
40 pav. Ligtumas tuberkulioze Pasvalio rajone (miestas, kaimas) 2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

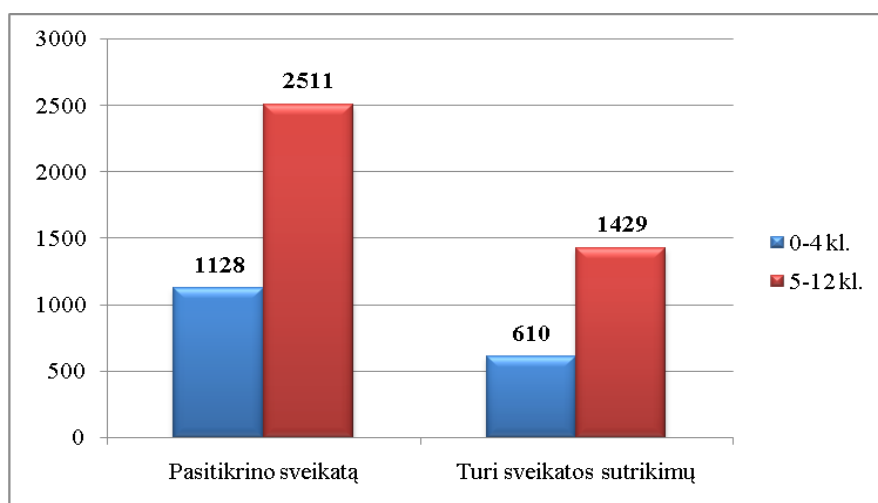

41 pav. Bendras sergamumas Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2012 m. (1000 gyventojų)

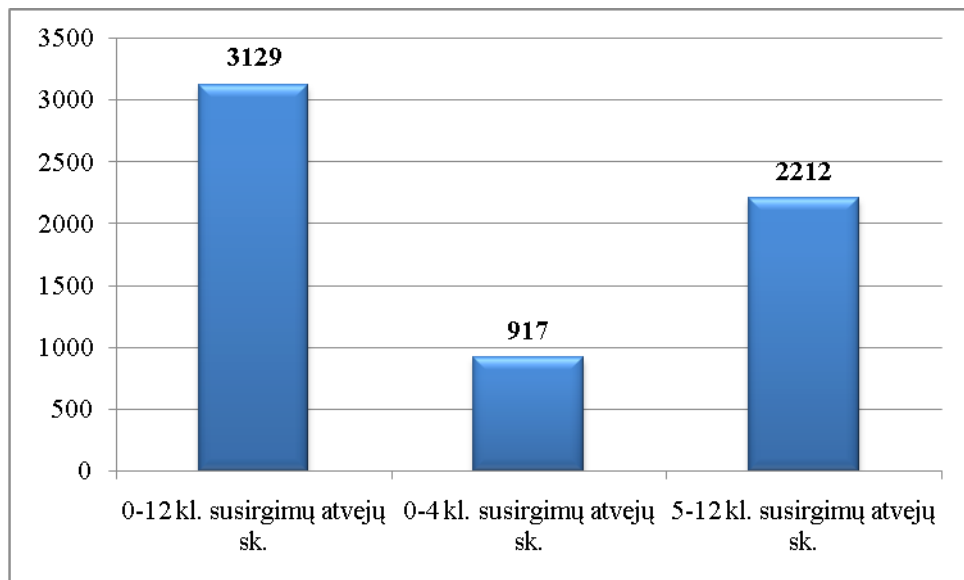
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

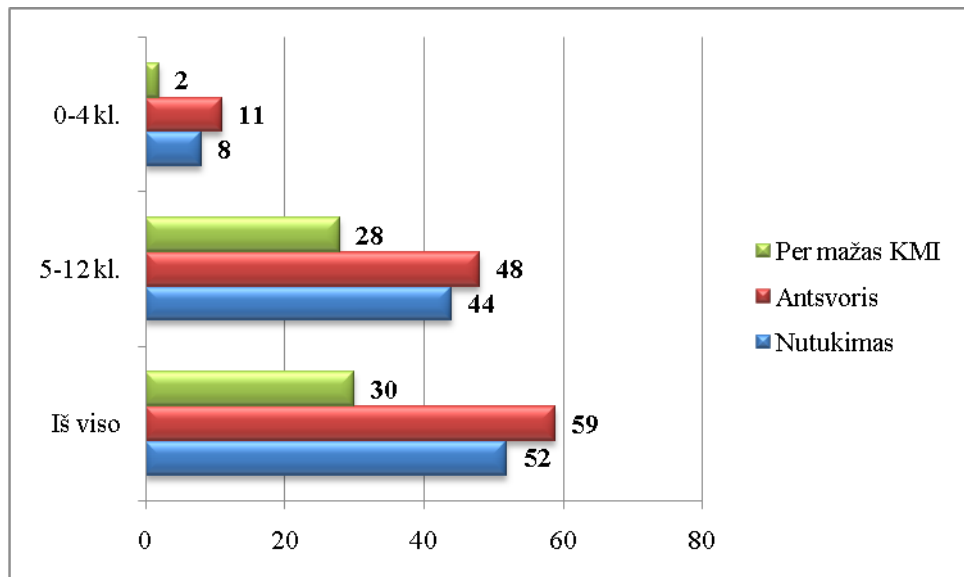
42 pav. Bendras sergamumas Lietuvoje, Panevėžio apsk., Pasvalio rajone 2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

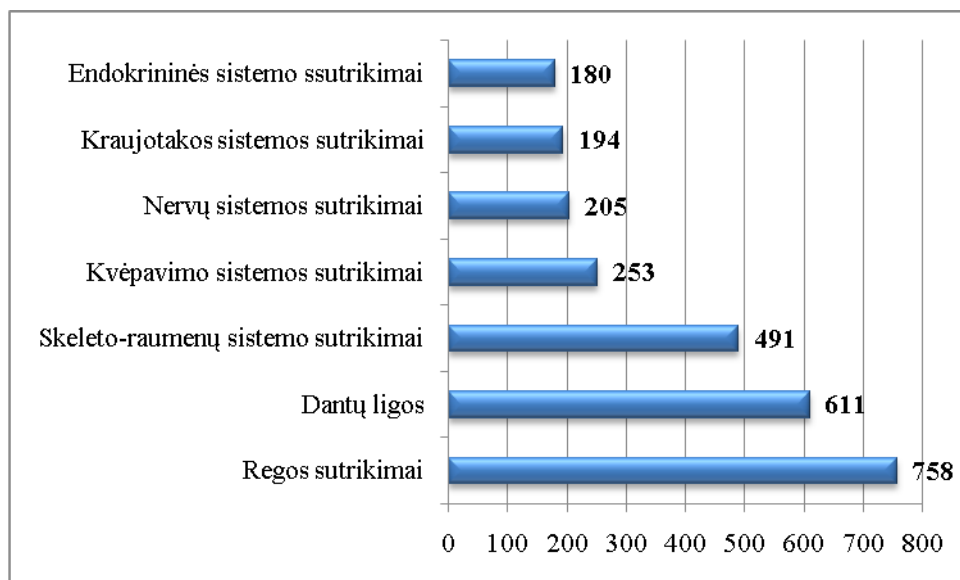
44 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo įstaigų mokinių patikrinusių sveikatą skaičius 2012–2013 m. m. (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

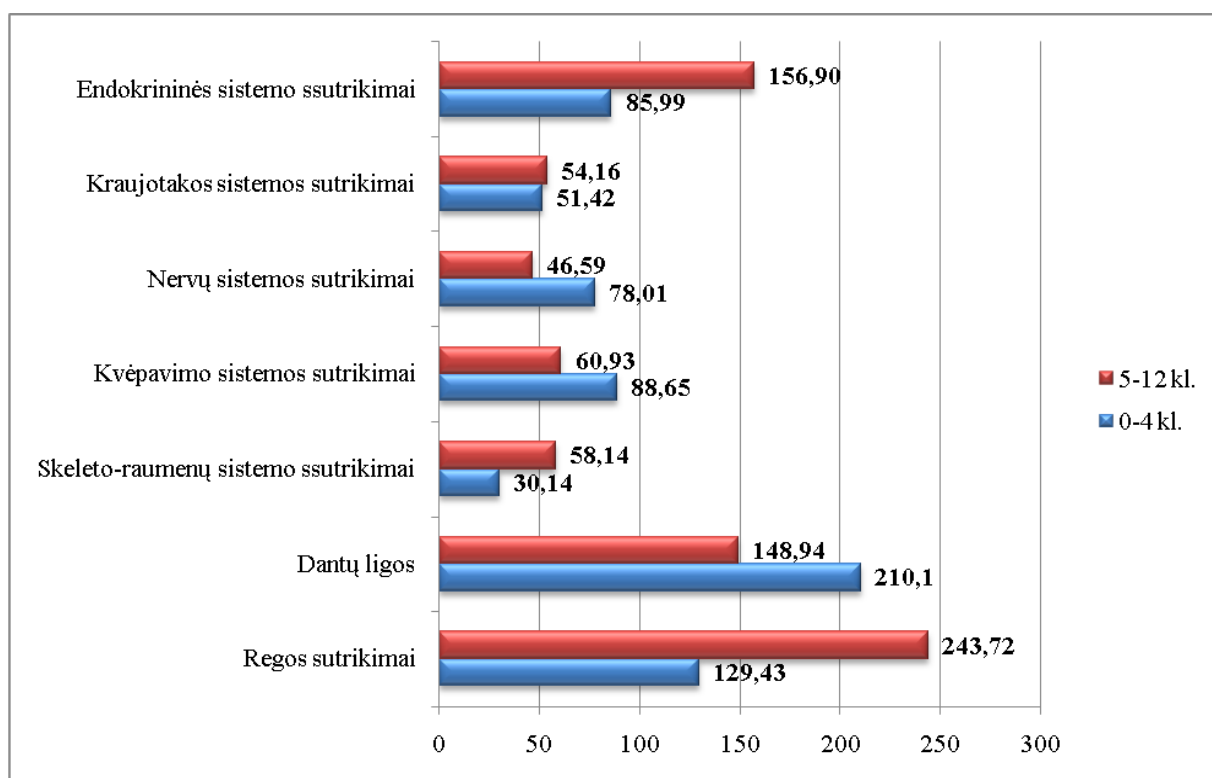
45 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių susirgimų atvejų skaičius 2012–2013 m. m. (1000 pasitikrinusių)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

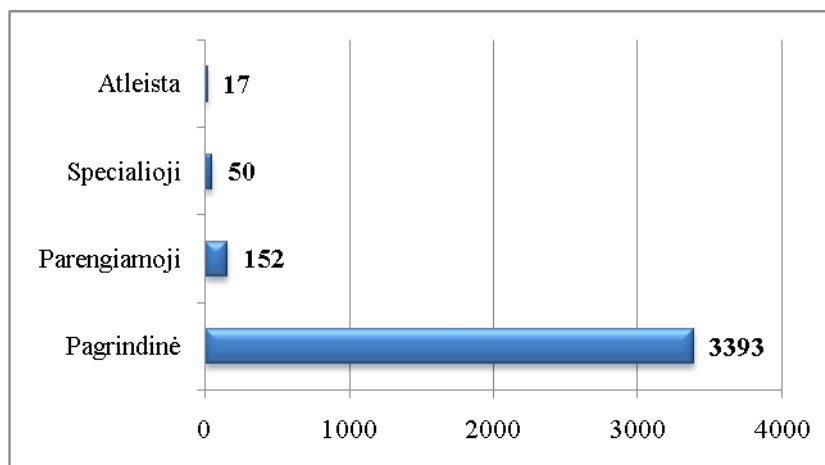
46 pav. Pasvalio r. bendrojo lavinimo mokyklų mokinių kūno masės indekso rodikliai 2012–2013 m. m. (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

47 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių dažniausiai sutinkami sutrikimai 2012–2013 m. m. (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

48 pav. Pasvalio rajono bendrojo lavinimo mokyklų mokinių dažniausiai sutinkami sutrikimai 2012–2013 m. m. (1000 pasitikrinsusių)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

49 pav. Fizinio lavinimo ugdymo grupės 2012–2013 m. m. (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

5 lentelė. Sergamumas pedikulioze Pasvalio rajono mokinių tarpe 2009–2012 m.

Metai	Patikrintų mokinių skaičius	Pedikuliozės atvejai	1000-iui patikrintų mokinių tenka
2009 m.	3774	94	2,49
2010 m.	3926	126	3,20
2011 m.	5253	189	3,59
2012 m.	6192	159	2,56

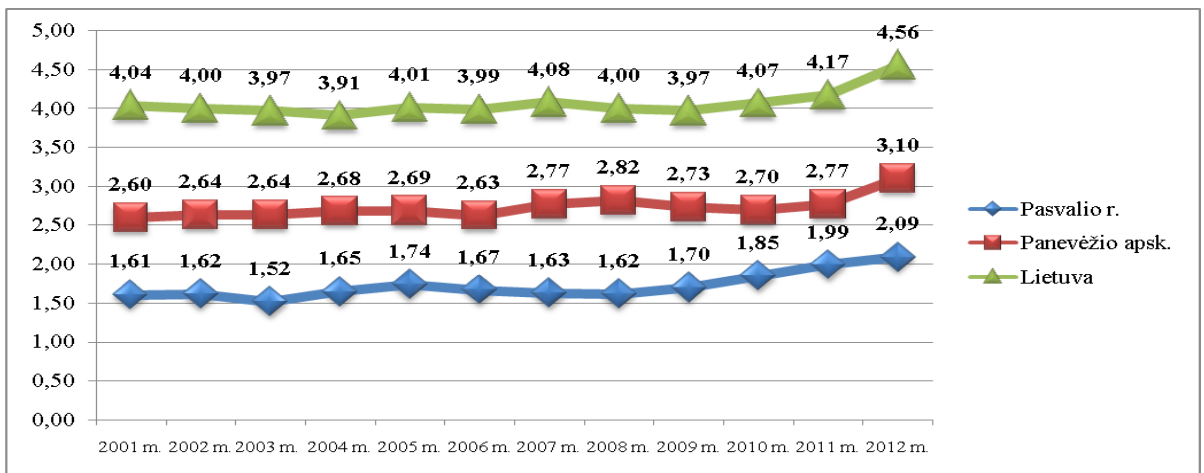
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

6 lentelė. Vandenvietės, kurių vanduo neatitinka geriamojo vandens kokybinių rodiklių 2012 m.

Tiekėjas	Vandenvietės	Bendroji geležis norma 200 µg/l		Drumstumas norma 4 FNU (DV)	Sulfatai norma 250 mg/l
		Iš gręžinio	Iš čiaupų	Iš čiaupų	Iš gręžinio
UAB „Pasvalio vandenys“	Bajorėlių	1645	9591	97	1592
	Nakiškių	1382	714	7,1	
	Žadeikių	1099	464		696
	Sabonių	921	1063	9,3	
	Namišių	833	1209	14,0	
	Kyburių	819	786	6,0	
	Kraštų	739	634	5,4	
	Talačkonių	720	714	5,9	
	Švoniškio	541	746	7,5	
	Valakėlių	640	525	5,1	
	Grūžių	577	459	8,0	
	Deglėnų	574	731	6,5	
	Kurpalaukio	519	628	6,5	
	Saločių-2	511	453		
	Rinkūnų	492	514	6,0	
	Krinčino	486	547	5,6	
	Nairių	459	679	5,8	
Papyvesių	442	398			
Kiemėnų	439	3159			
Vilkiškių	383	325			

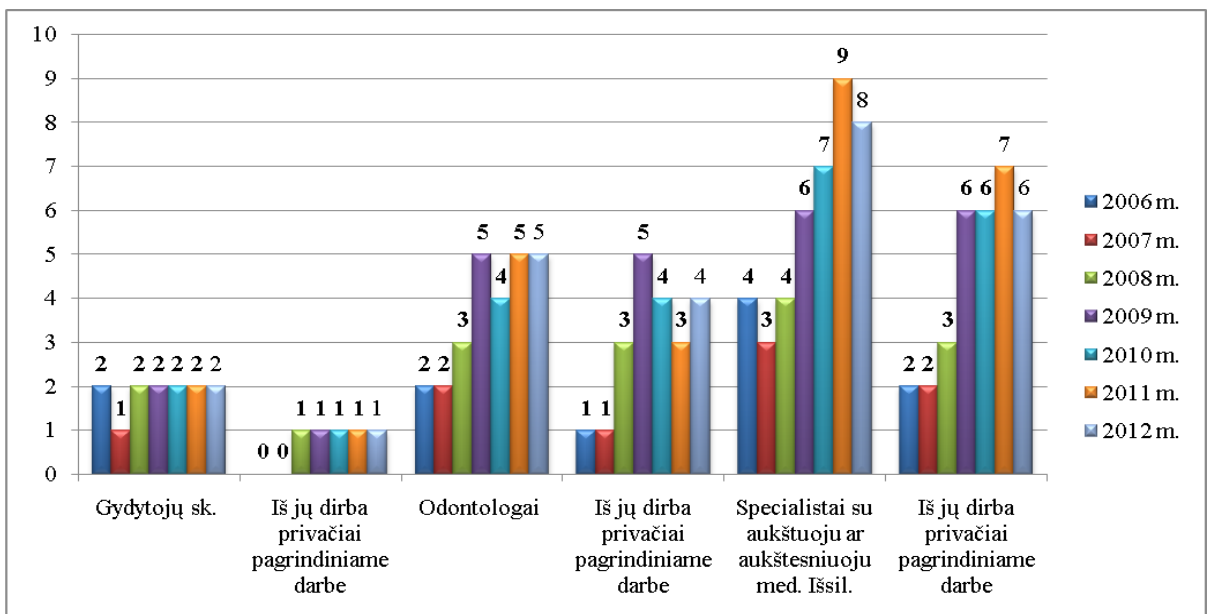
	Pumpėnų	380	368		
	Puškonių	371	545		
	Narteikių	335	462		
	Švobiškio	308	354		
	Meškalaukio	299	269		
	Gustonių	257			
	Raubonių-2	245	216		
	Kriklinių	228	205		
	Raubonių-1	226	221		
Čižiškių kaimo bendruomenė	Čižiškių	880	1094		
Manikūnų krašto bendruomenė	Manikūnų	577	766	7,73	
Kiemėnų ŽŪB	Diliauskų	500	500		
Lavėnų socialinės globos namai	Lavėnų	480			
Žadeikonių ŽŪB	Žadeikonių	460			

Šaltinis: Panevėžio visuomenės sveikatos centro Pasvalio skyrius

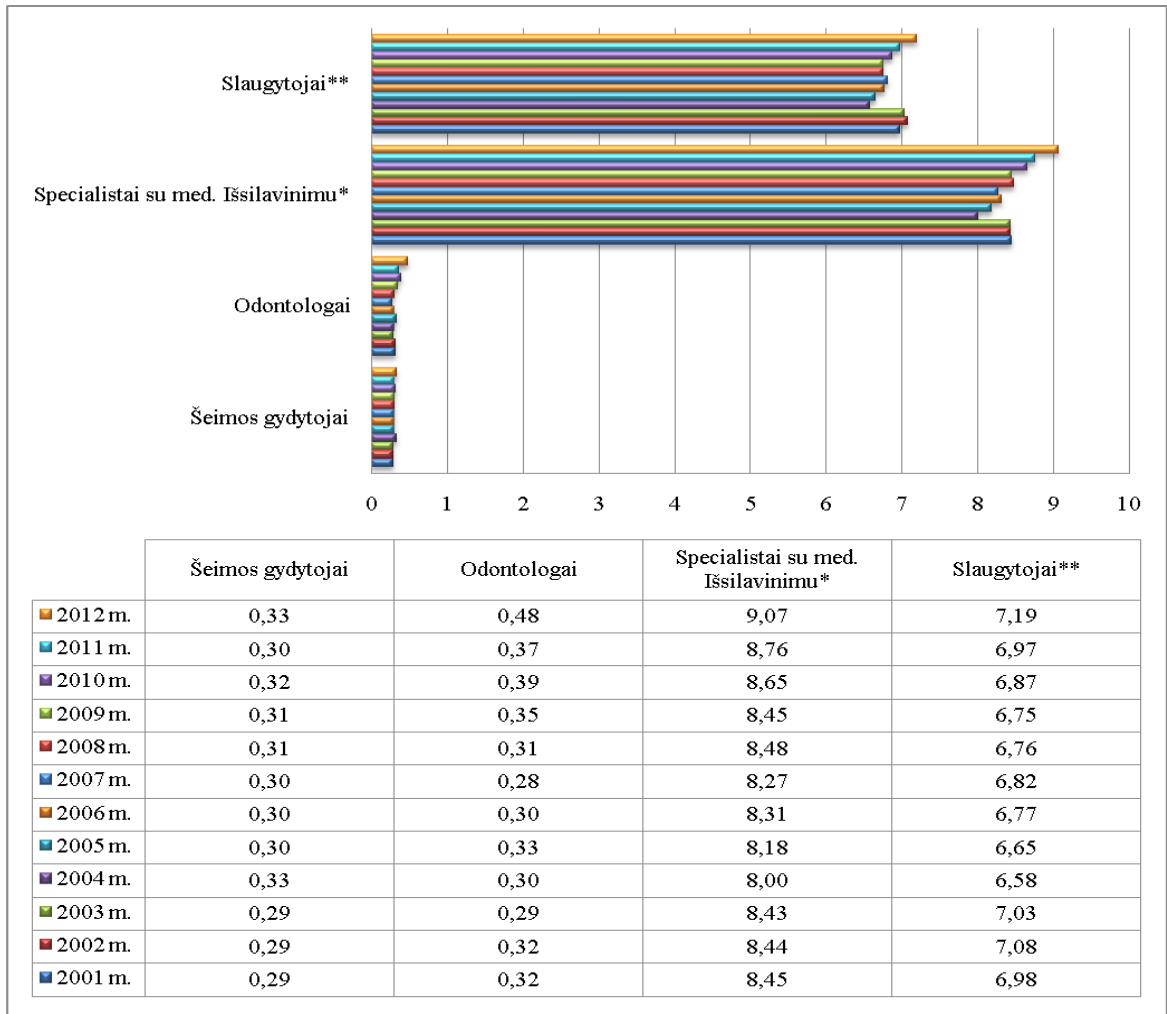
50 pav. Gydytojų skaičius Lietuvoje, apskrityje ir rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

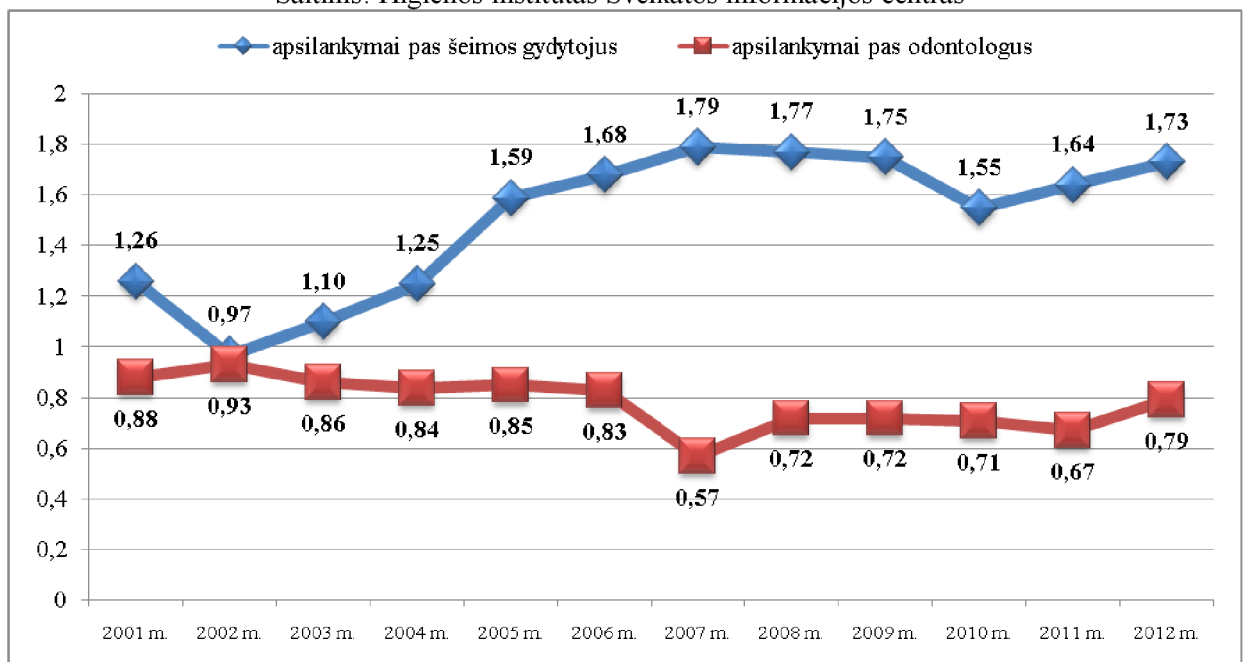
51 pav. Pasvalio r. savivaldybėje privačiai dirbantis medicinos personalas 2006–2012 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

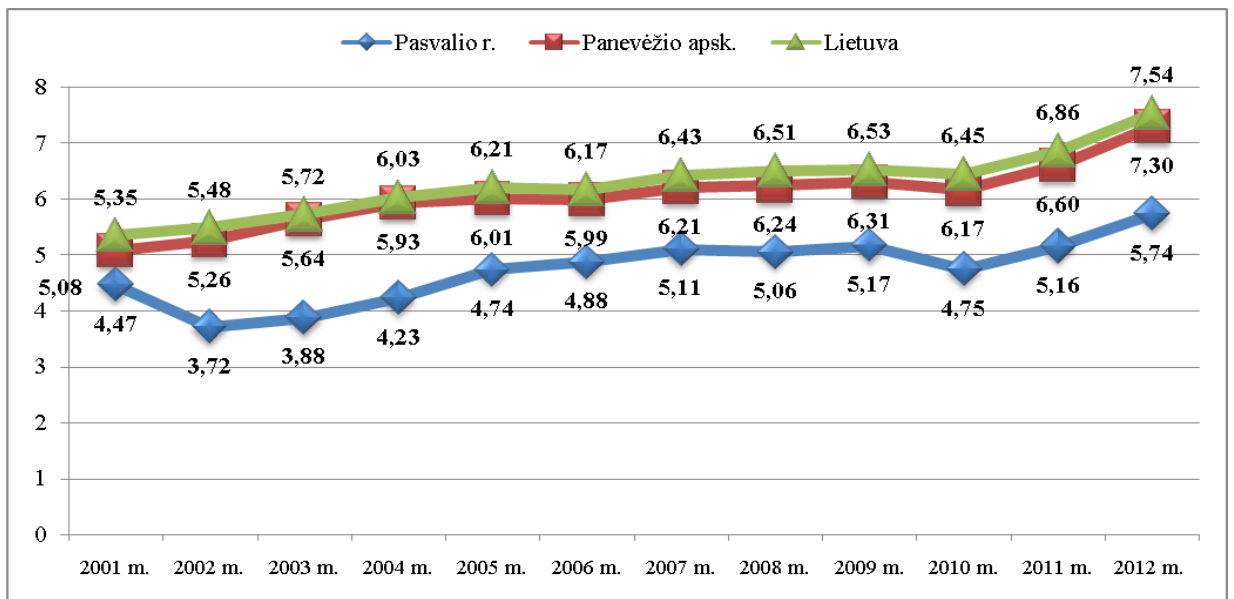
52 pav. Sveikatos priežiūros specialistų pasiskirstymas Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

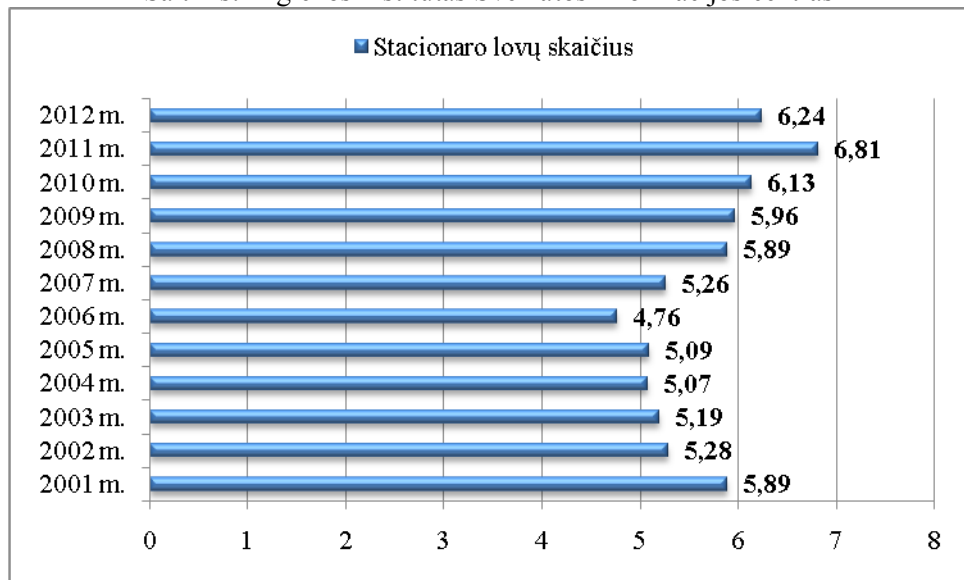
53 pav. Apsilankymų pas gydytojus 1-am gyventojui Pasvalio rajone 2001–2012 m.

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

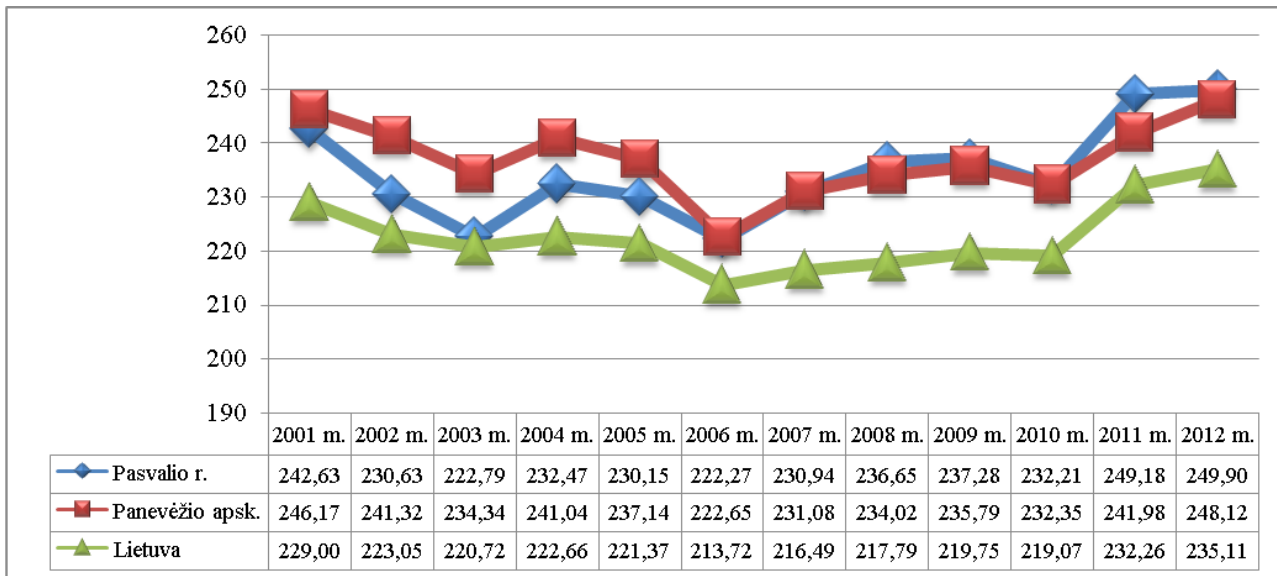
54 pav. Apsilankymų pas gydytojus 1-am gyventojui Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone 2001–2012 m.

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

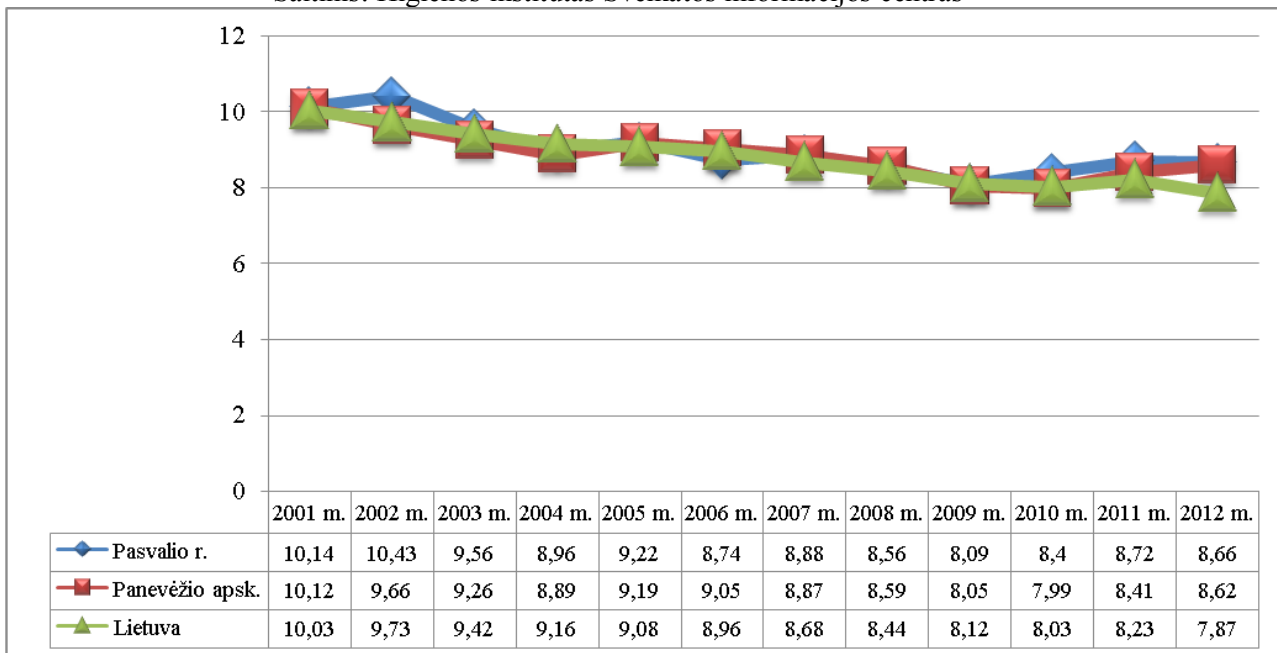
55 pav. Bendras lovų skaičius stacionaruose Pasvalio rajone 2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

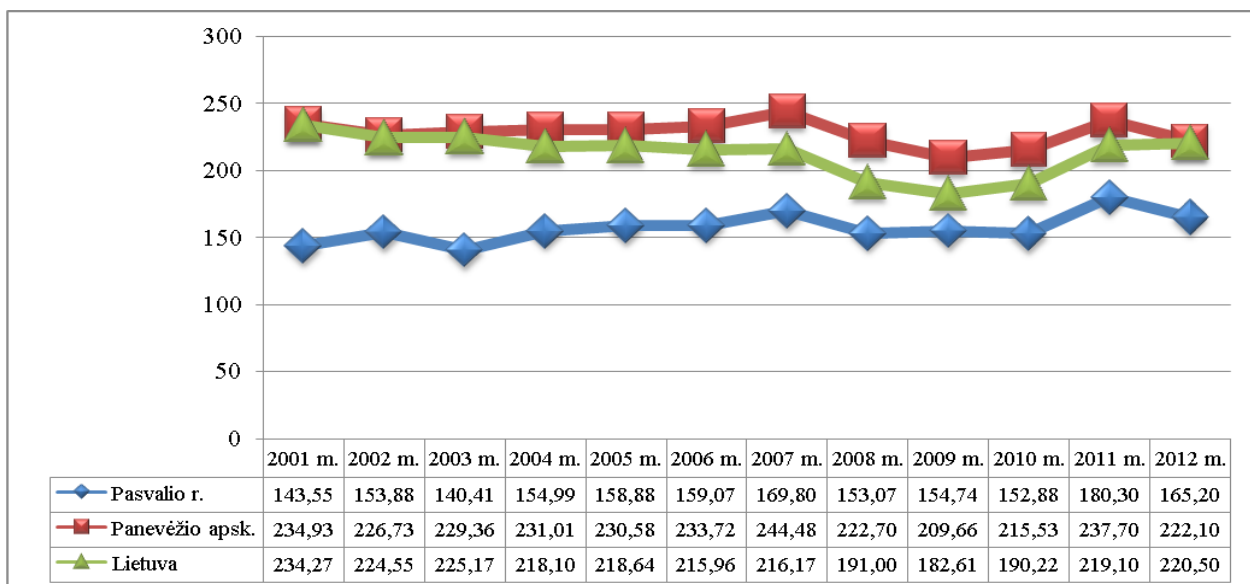
56 pav. Hospitalinis sergamumas Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone
2001–2012 m. (1000 gyventojų)

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

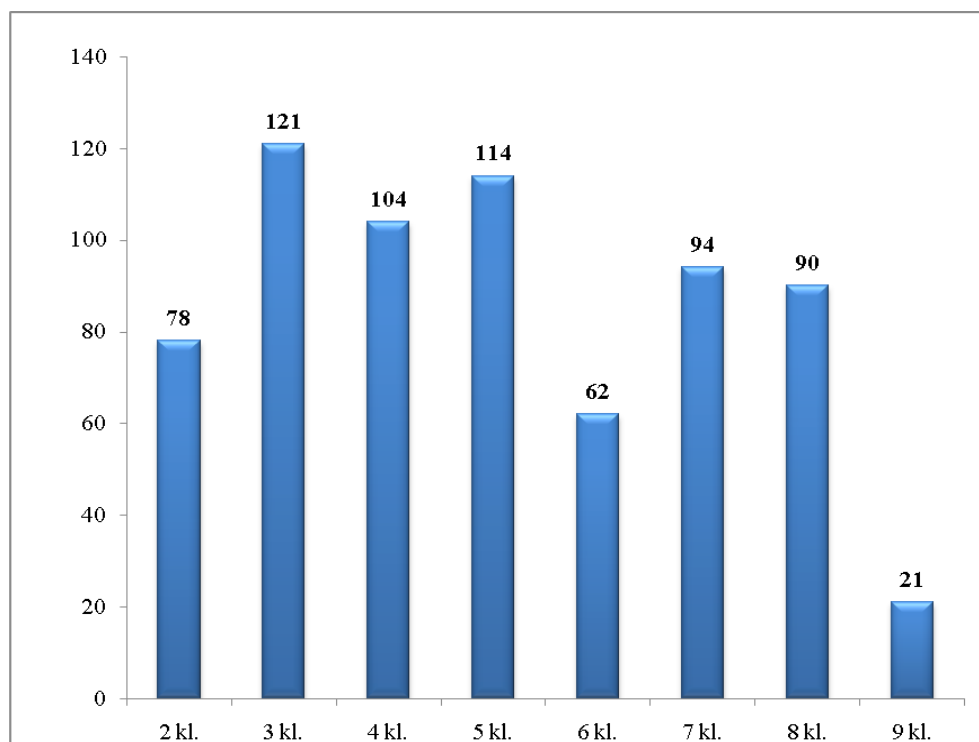

57 pav. Vidutinė gulėjimo stacionare trukmė (dienomis)
Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Pasvalio rajone 2001–2012 m.

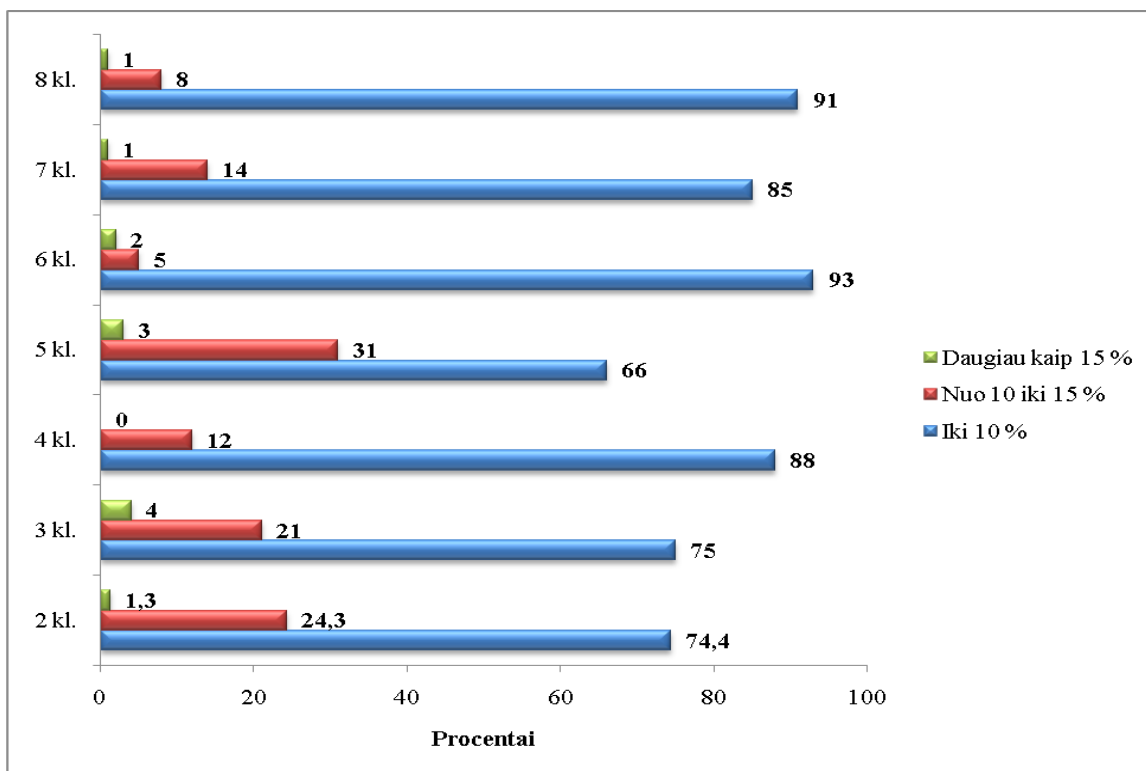
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

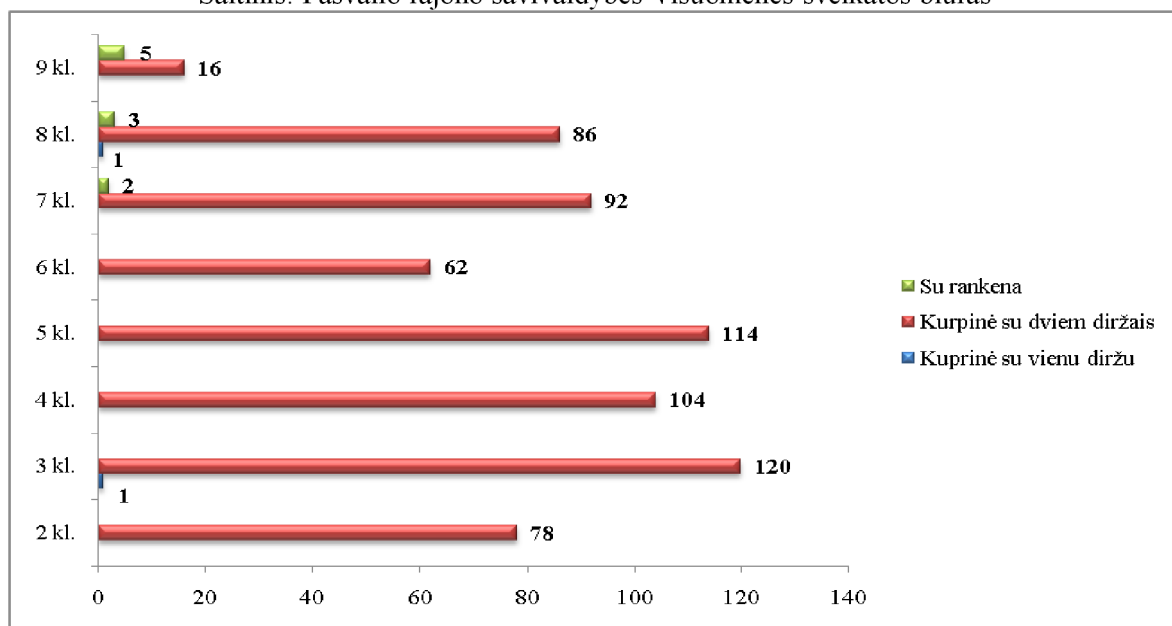
58 pav. Greitosios medicinos pagalbos suteiktos paslaugos 2001–2012 m. (1000 gyventojų)
Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

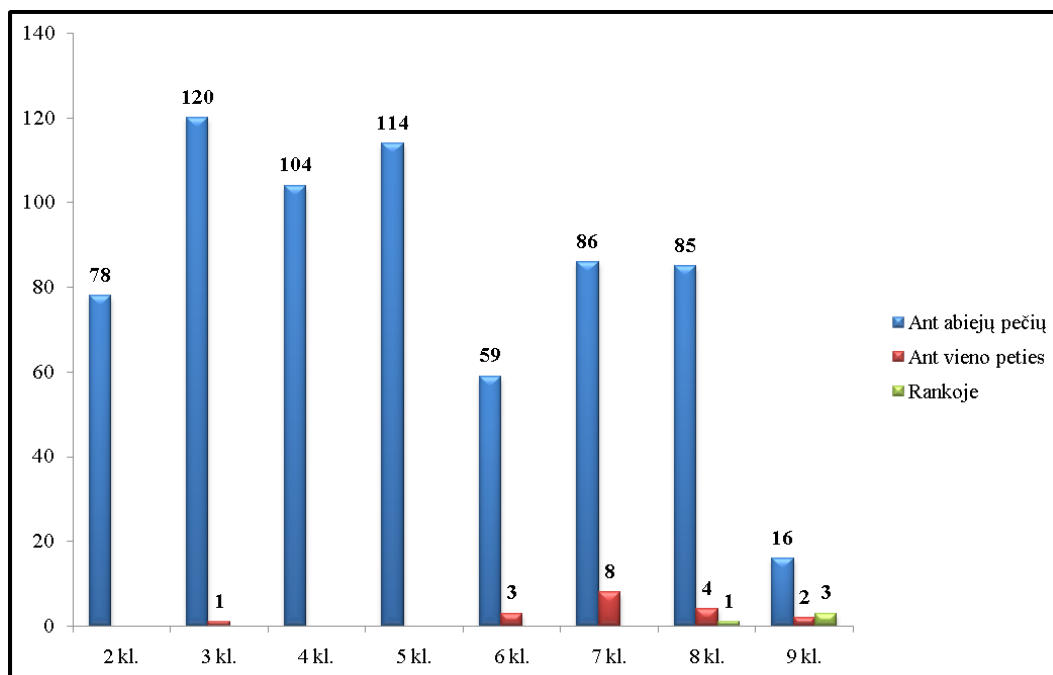
59 pav. Tyrime dalyvavusių Pasvalio r. bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

60 pav. Mokinių kuprinių masės pasiskirstymas procentais
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

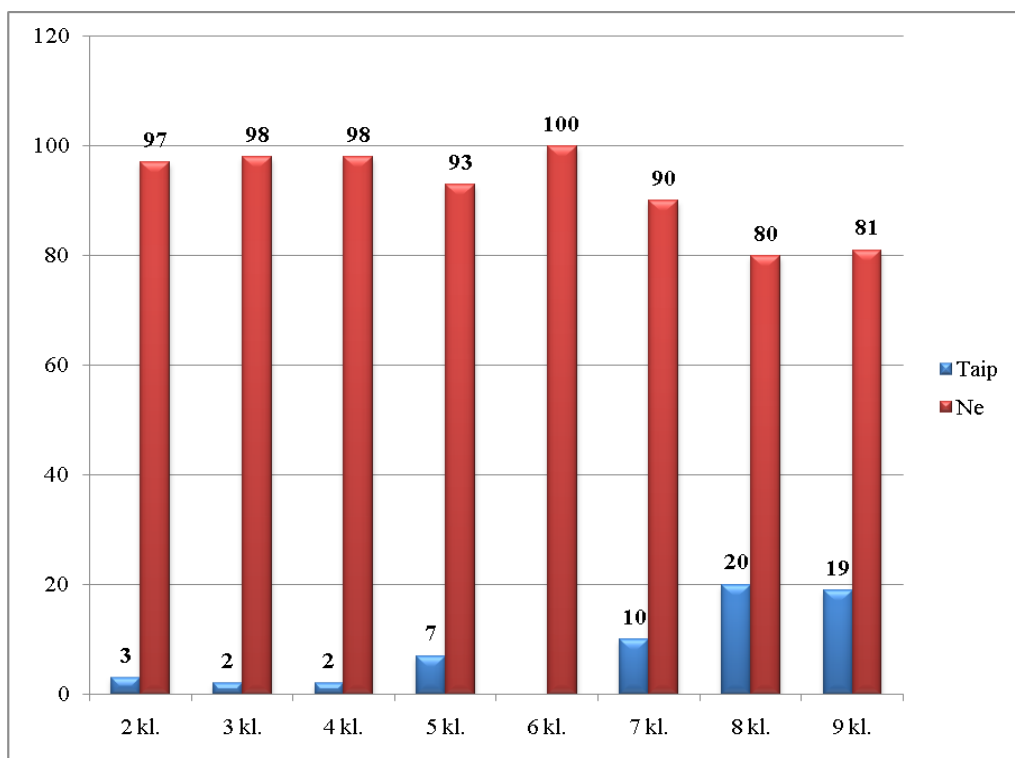

61 pav. Kuprinių tipo pasiskirstymas (abs. sk.)
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

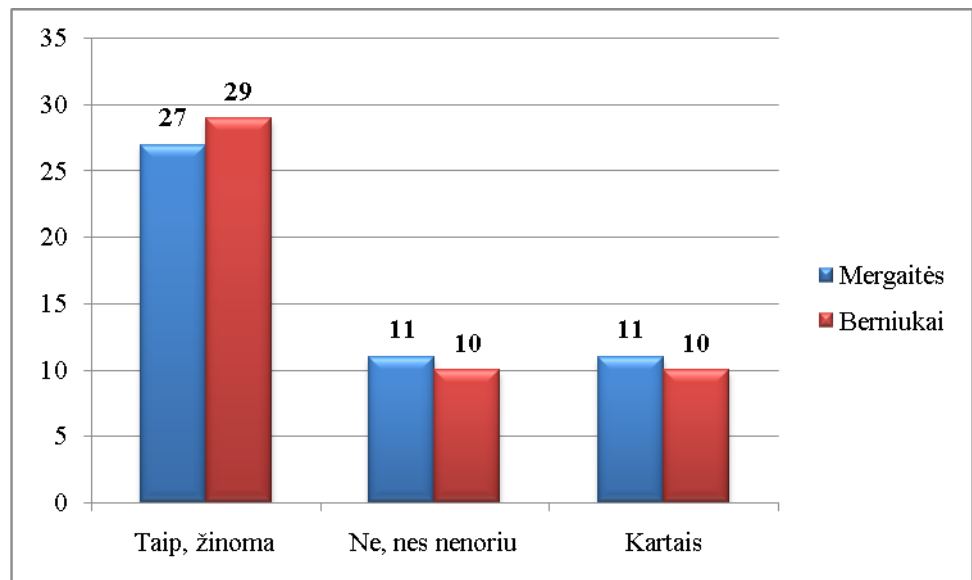
62 pav. Kuprinių nešiojimo tipas (abs. sk.)

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

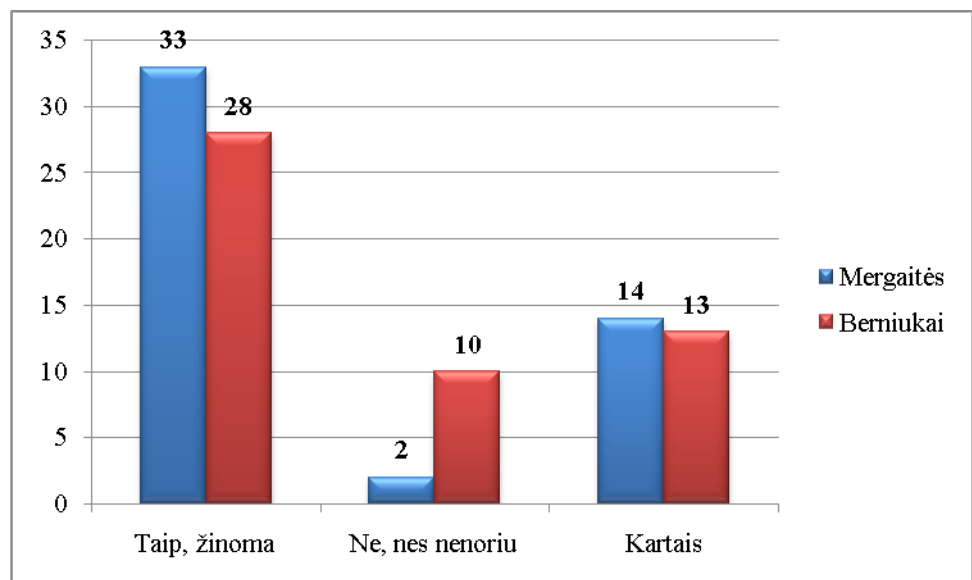
63 pav. Subjektyvi mokinių nuomonė „Ar kuprinė yra sunki?“ procentais

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

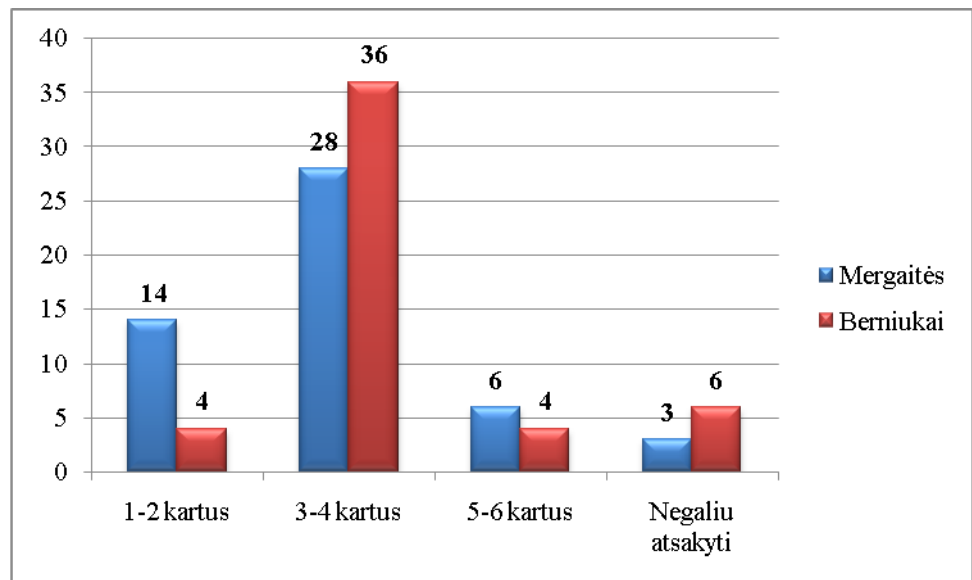
64 pav. Moksleivių atsakymų į klausimą „Ar jie valgo pusryčius“ pasiskirstymas pagal lytį, proc.

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

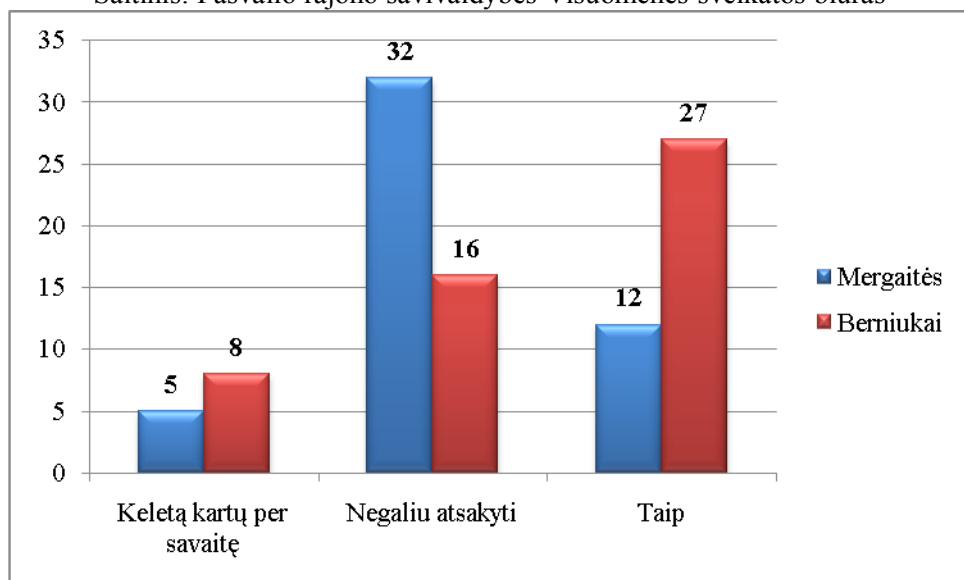

65 pav. Moksleivių vaisių ir daržovių vartojimo kasdien pasiskirstymas pagal vartojimo pobūdį ir lytį, proc.

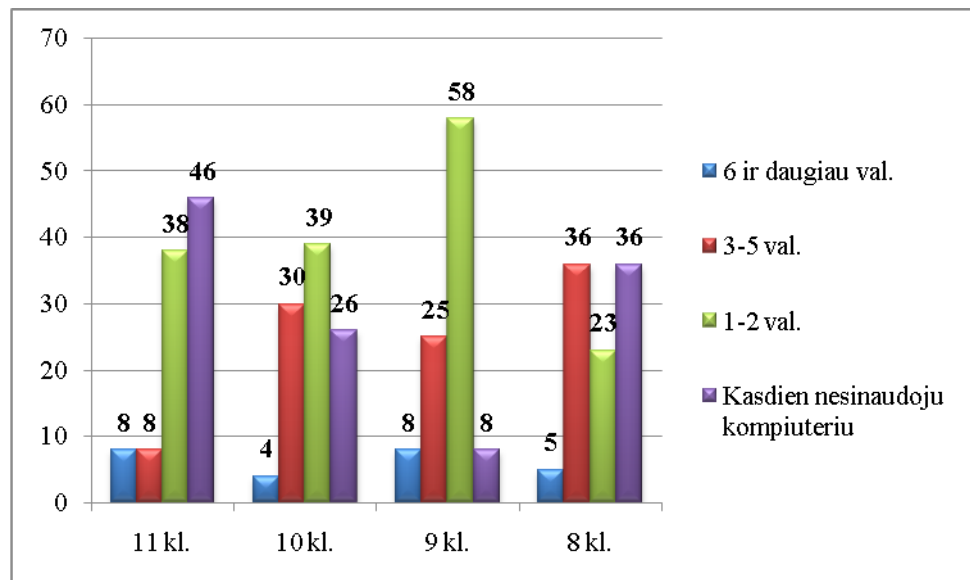
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

66 pav. Moksleivių maitinimosi per dieną pasiskirstymas kartais ir pagal lytį, proc.
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

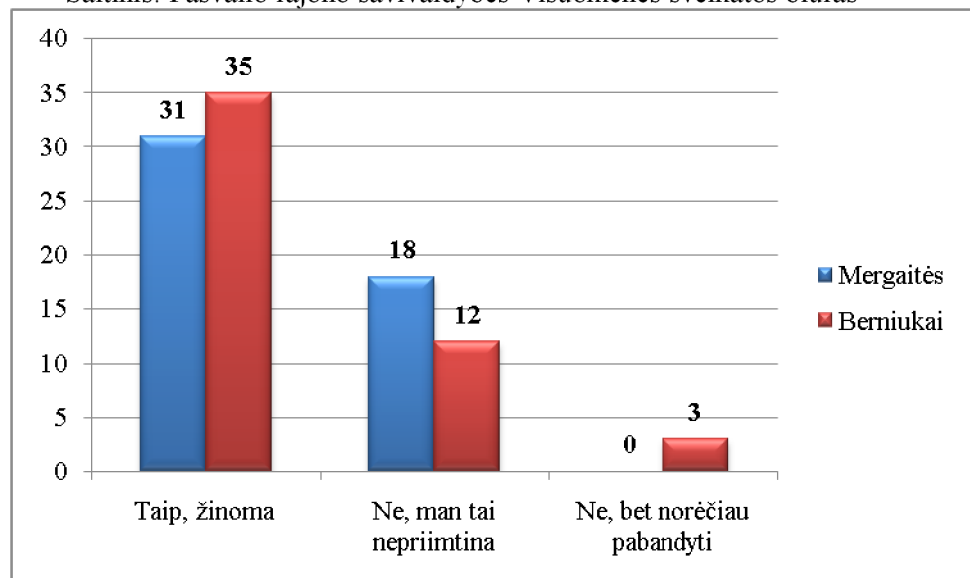

67 pav. Moksleivių atsakymų į klausimą „Ar jie yra fiziškai aktyvūs po pamokų“ pasiskirstymas pagal fizinio aktyvumo intensyvumą ir lytį, proc.
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

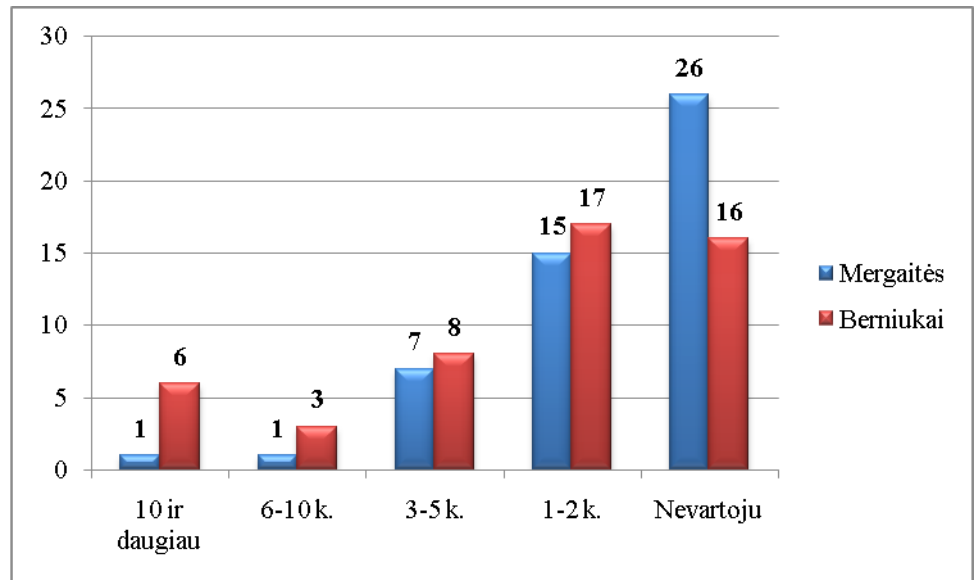
68 pav. Moksleivių laiko praleidimo prie kompiuterio pasiskirstymas pagal trukmę valandomis ir klases, proc.

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

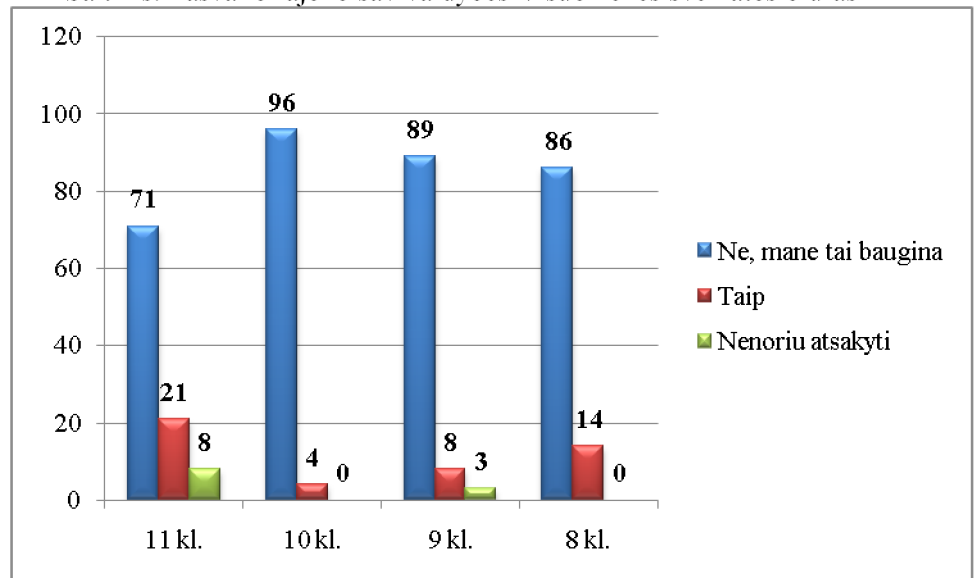
69 pav. Moksleivių atsakymų į klausimą „Ar yra bandę rūkyti“ pasiskirstymas pagal lytį, proc.

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

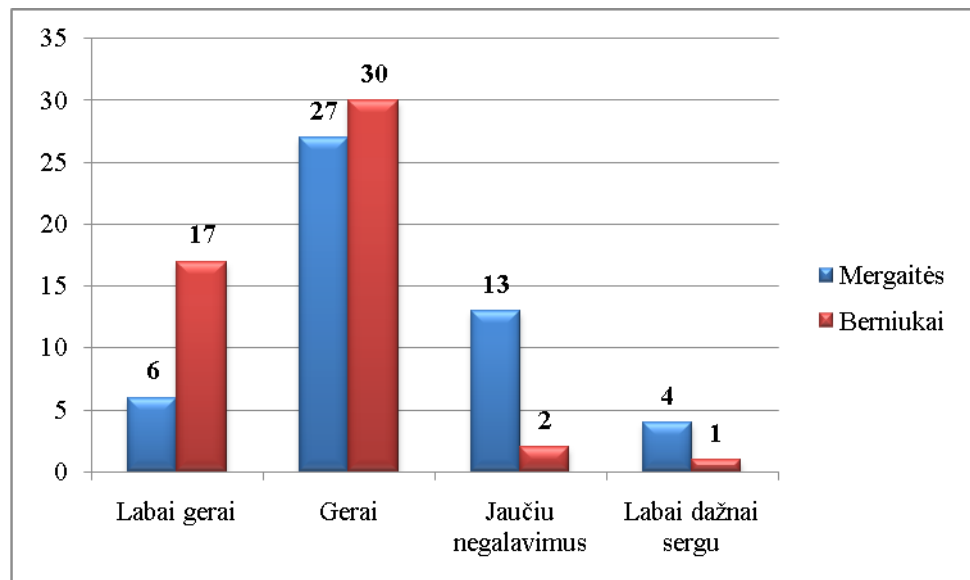
70 pav. Alkoholinių gėrimų vartojimo per pastarąsias 30 dienų pasiskirstymas pagal vartojimą kartais ir lytį, proc.

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

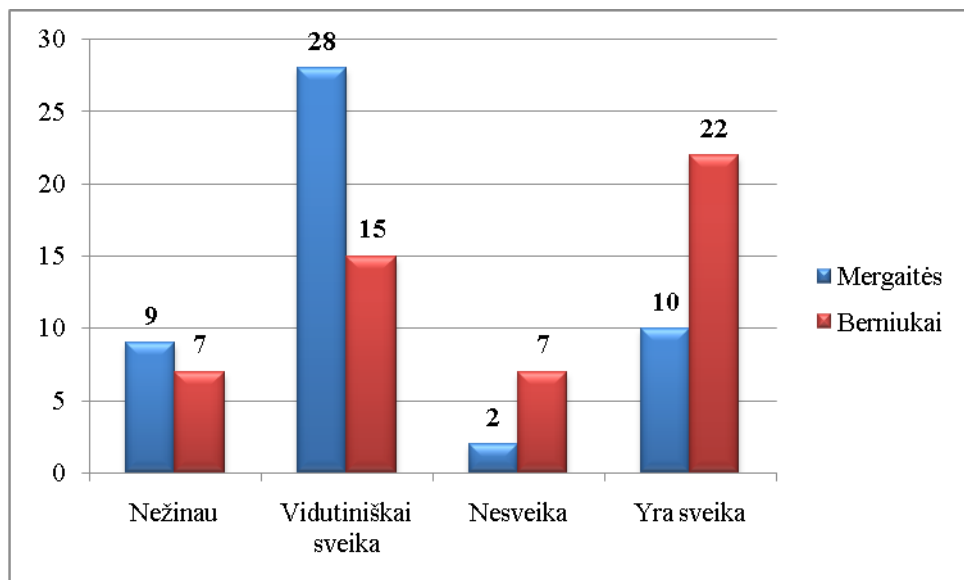

71 pav. Narkotinių medžiagų vartojimo pobūdžio pasiskirstymas pagal klases, proc.

Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

72 pav. Moksleivių savo sveikatos subjektyvaus vertinimo pasiskirstymas pagal lytį, proc.
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

73 pav. Moksleivių savo gyvenimo subjektyvaus vertinimo pasiskirstymas pagal lytį, proc.
Šaltinis: Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras